

STORTINGET

Innst. 12 S

(2024–2025)

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen
om bevilgninger på statsbudsjettet for 2025, kapitler under
Kunnskapsdepartementet samt forskningskapitler under Nærings- og
fiskeridepartementet og Landbruks- og matdepartementet (rammeområde 16)

Prop. 1 S (2024–2025)

Innhold

Side

1.	Innledning	1
1.1	Bakgrunn	1
1.2	Om budsjettforliket	1
1.3	Oversikt over regjeringens budsjettforslag.....	2
2.	Generelle merknader for rammeområde 16	7
2.1	Generelle merknader fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet.....	7
2.2	Generelle merknader fra Høyre.....	10
2.3	Generelle merknader fra Fremskrittspartiet.....	12
2.4	Generelle merknader fra Sosialistisk Venstreparti.....	14
2.5	Generelle merknader fra Rødt.....	15
2.6	Generelle merknader fra Venstre.....	16
3.	Oversikt over partienes forslag til bevilgninger på rammeområde 16	17
4.	Kunnskapsdepartementet	21
4.1	Kap. 200 Kunnskapsdepartementet.....	21
4.2	Kap. 3200 Kunnskapsdepartementet.....	21
4.3	Kap. 201 Analyse og kunnskapsgrunnlag.....	21
5.	Grunnopplæringen	21
5.1	Kap. 220 Utdanningsdirektoratet.....	21
5.2	Kap. 3220 Utdanningsdirektoratet	21
5.3	Kap. 221 Foreldreutvalgene for grunnopplæringen og barnehagene.....	21
5.4	Kap. 222 Statlige skoler og fjernundervisningstjenester.....	21
5.5	Kap. 3222 Statlige skoler og fjernundervisningstjenester	22
5.6	Kap. 223 Diamanten skole	22
5.7	Kap. 3223 Diamanten skole.....	22
5.8	Kap. 224 Tilskudd til freds- og menneskerettighetsentre.....	22
5.9	Kap. 225 Tiltak i grunnopplæringen.....	22
5.10	Kap. 3225 Tiltak i grunnopplæringen	25
5.11	Kap. 226 Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen.....	25
5.12	Kap. 227 Tilskudd til særskilte skoler.....	32
5.13	Kap. 228 Tilskudd til private skoler mv.....	32
5.14	Kap. 229 22. juli-senteret	33
5.15	Kap. 230 Statlig spesialpedagogisk støttesystem	33
5.16	Kap. 3230 Statlig spesialpedagogisk støttesystem.....	33
6.	Barnehager	33
6.1	Kap. 231 Barnehager.....	33
7.	Høyere yrkesfaglig utdanning	36
7.1	Kap. 240 Fagskoler.....	36
7.2	Kap. 241 Tiltak for høyere yrkesfaglig utdanning.....	37
7.3	Kap. 242 Norges grønne fagskole – Vea.....	37
7.4	Kap. 3242 Norges grønne fagskole – Vea	37
8.	Kompetansepolitikk og livslang læring	38
8.1	Kap. 253 Folkehøgskoler	38
8.2	Kap. 254 Studieforbund mv.....	38
8.3	Kap. 256 Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse.....	38

	Side
8.4	Kap. 3256 Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse..... 39
8.5	Kap. 257 Kompetanseprogrammet..... 39
8.6	Kap. 258 Tiltak for livslang læring 40
9.	Høyere utdanning og forskning 41
9.1	Kap. 260 Universiteter og høyskoler 41
9.2	Kap. 270 Studentvelferd 46
9.3	Kap. 271 Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen 47
9.4	Kap. 3271 Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen 48
9.5	Kap. 272 Tiltak for internasjonalisering og høyere utdanning..... 48
9.6	Kap. 273 Kunnskapssektorens tjenesteleverandør – Sikt..... 49
9.7	Kap. 274 Universitetscenteret på Svalbard 49
9.8	Kap. 275 Tiltak for høyere utdanning og forskning 49
9.9	Kap. 3275 Tiltak for høyere utdanning og forskning..... 49
9.10	Kap. 284 De nasjonale forskningsetiske komiteene 49
9.11	Kap. 285 Norges forskningsråd 49
9.12	Kap. 3285 Norges forskningsråd..... 51
9.13	Kap. 288 Internasjonale samarbeidstiltak 52
9.14	Kap. 3288 Internasjonale samarbeidstiltak..... 52
9.15	Kap. 289 Vitenskapelige priser 52
10.	Forskning under Nærings- og fiskeridepartementet..... 52
10.1	Kap. 920 Norges forskningsråd 52
10.2	Kap. 923 Havforskningsinstituttet 52
10.3	Kap. 3923 Havforskningsinstituttet..... 52
10.4	Kap. 928 Annen marin forskning og utvikling 52
11.	Forskning under Landbruks- og matdepartementet..... 52
11.1	Kap. 1137 Forskning og innovasjon..... 52
12.	Utdanningsstøtte 53
12.1	Kap. 2410 Statens lånekasse for utdanning 53
12.2	Kap. 5310 Statens lånekasse for utdanning 56
12.3	Kap. 5617 Renter fra Statens lånekasse for utdanning..... 56
13.	Oppfølging av anmodningsvedtak..... 56
14.	Forslag fra mindretall..... 57
15.	Komiteens tilråding..... 58

STORTINGET

Innst. 12 S

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget
fra utdannings- og forskningskomiteen

Prop. 1 S (2024–2025)

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2025, kapitler under Kunnskapsdepartementet samt forskningskapitler under Nærings- og fiskeridepartementet og Landbruks- og matdepartementet (rammeområde 16)

Til Stortinget

1. Innledning

1.1 Bakgrunn

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Øystein Mathisen, Lise Selnes og Elise Waagen, fra Høyre, Margret Hagerup, Linda Hofstad Helleland og Kari-Anne Jønnes, fra Senterpartiet, Eivind Drivenes og Marit Knutsdatter Strand, fra Fremskrittspartiet, Himanshu Gulati, fra Sosialistisk Venstreparti, Grete Wold, fra Rødt, lederen Hege Bae Nyholt, og fra Venstre, Abid Raja, viser til Stortingets forretningsorden § 43 om fagkomiteenes behandling av statsbudsjettet.

Komiteen viser til at regjeringen Støre la frem Prop. 1 S (2024–2025) 7. oktober 2024.

Komiteen viser til at utdannings- og forskningskomiteen ved Stortingets vedtak 15. oktober 2024 ble tildelt kapitler og romertallsvedtak på rammeområde 16, jf. Innst. 1 S (2024–2025).

Komiteen viser til at regjeringspartiene, Arbeiderpartiet og Senterpartiet 1. desember 2024 inngikk

forlik med Sosialistisk Venstreparti om statsbudsjettet for 2025.

Komiteen viser til Stortingets behandling av Innst. 2 S (2024–2025) og løse forslag 5. desember 2024, der nettorammebeløp for hvert enkelt rammeområde ble vedtatt. For rammeområde 16 er netto sum fastsatt til 91 837 702 000 kroner.

1.2 Komiteens behandling

Komiteen behandler i denne innstillingen regjeringens forslag til statsbudsjett for 2025 under rammeområde 16 Utdanning og forskning, som omfatter inntekts- og utgiftskapitler under Kunnskapsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet og Landbruks- og matdepartementet.

For nærmere omtale av de enkelte poster vises det til Prop. 1 S (2024–2025) Kunnskapsdepartementet, Prop. 1 S (2024–2025) Nærings- og fiskeridepartementet og Prop. 1 S (2024–2025) Landbruks- og matdepartementet.

Komiteen avholdt åpen høring om budsjettproposisjonen 23. og 24. oktober 2024. Komiteen har i tillegg mottatt en rekke skriftlige innspill.

1.2 Om budsjettforliket

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til budsjettforliket av 1. desember 2024 mellom de tre partiene, der det er foreslått tiltak som styrker velferden, gir folk bedre råd og bidrar til grønn omstilling. Gjennom forliket gjøres det grep for å styrke velferden, som økt bevilgning til bemanning i SFO og barnehagene, og utvidelse av rabatt

på tannhelse til nye grupper. Retten til 12 timers gratis SFO i uken for 1.–3. trinn skal nå lovfestes.

Gjennom denne budsjettavtalen vil disse partiene også lovfeste retten til tannhelsetjenester for 25–28-åringene på lik linje med unge voksne opp til 25 år. Barne-trygden, studiestøtten og minstepensjonen økes, og det opprettes en skjermingsordning i bostøtten for mottakere av arbeidsavklaringspenger og dagpenger. Flertallet er også enig om å utvide ordningen med hurtigdomstol for ungdom til to nye politidistrikter og å øke be-

manningen i fengslene. Videre styrkes Husbanken, det legges til rette for bygging av flere studentboliger, og tiltak for å styrke kommunenes arbeid med klima og natur styrkes gjennom økt bevilgning til klimasats og natursats. Det er også enighet om å ikke lyse ut første konsesjonsrunde for gruvedrift på havbunnen i 2024/2025. Flertallet fremhever også at man styrker arbeidet med grønn omstilling blant annet gjennom økt bevilgning til Enova og oppstart av arbeid for mer CO₂-fangst, transport og lagring.

1.3 Oversikt over regjeringens budsjettforslag

Tabellen under viser regjeringen Støres forslag til statsbudsjett for 2025 for rammeområde 16, jf. Prop. 1 S (2024–2025).

90–99-poster behandles av finanskomiteen utenfor rammesystemet.

Oversikt over budsjettkapitler og poster i rammeområde 16

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S (2024–2025)
			Gul bok
Utgifter			
<i>Kunnskapsdepartementet</i>			
200		Kunnskapsdepartementet	
	1	Driftsutgifter	414 030 000
	21	Spesielle driftsutgifter	13 133 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	3 655 000
201		Analyse og kunnskapsgrunnlag	
	21	Spesielle driftsutgifter	53 731 000
	70	Norges forskningsråd – forskning om utdanning og forskning, <i>kan overføres</i>	265 064 000
220		Utdanningsdirektoratet	
	1	Driftsutgifter	418 999 000
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	272 431 000
	70	Tilskudd til læremidler mv., <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	90 027 000
221		Foreldreutvalgene for grunnsopplæringen og barnehagene	
	1	Driftsutgifter	17 492 000
222		Statlige skoler og fjernundervisningstjenester	
	1	Driftsutgifter	156 701 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 986 000
223		Diamanten skole	
	1	Driftsutgifter	29 416 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	397 000
224		Tilskudd til freds- og menneskerettighetsentre	
	70	Freds- og menneskerettighetsentre	173 927 000
	71	Det europeiske Wergelandsenteret	20 757 000
225		Tiltak i grunnsopplæringen	
	1	Driftsutgifter	29 615 000
	21	Spesielle driftsutgifter	141 128 000
	60	Tilskudd til landslinjer	285 337 000
	61	Rentekompensasjon for investeringer i læringsarenaer og større utstyr som bidrar til mer praktisk og variert opplæring	80 000 000
	63	Tilskudd til samisk i grunnsopplæringen	114 179 000
	64	Tilskudd til opplæring av barn og unge som søker opphold i Norge	375 924 000

Kap.	Post Formål	Prop. 1 S (2024–2025)
		Gul bok
	65 Rentekompensasjon for skole- og svømmeanlegg	314 000 000
	66 Tilskudd til skoleturer i forbindelse med handlingsplan mot anti-semittisme	17 595 000
	67 Tilskudd til opplæring i kvensk eller finsk	9 665 000
	68 Tilskudd til opplæring i kriminalomsorgen	362 249 000
	69 Tiltak for fullføring og kvalifisering i videregående opplæring	904 017 000
	74 Prosjekttilskudd	12 946 000
	75 Grunntilskudd	112 451 000
226	Kvalitetsutvikling i grunnpoplæringen	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	1 143 444 000
	22 Videreutdanning for lærere og skoleledere	1 604 202 000
	61 Tilskuddsordning til veiledning for nyutdannede nytilsatte lærere	145 390 000
	62 Tilskudd til skolebibliotek og lesestimulering, <i>kan nyttes under post 21</i>	50 000 000
	63 Tilskudd til utstyr og læringsarenaer på 5.–10. trinn	160 000 000
	65 Tilskudd til skolemiljøteam og beredskapsteam	115 000 000
	71 Norges forskningsråd – tilskudd til vitensentre	119 977 000
227	Tilskudd til særskilte skoler	
	63 Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner	46 307 000
	78 Tilskudd	212 594 000
228	Tilskudd til private skoler mv.	
	70 Private grunnskoler, <i>overslagsbevilgning</i>	4 234 236 000
	71 Private videregående skoler, <i>overslagsbevilgning</i>	2 376 143 000
	72 Diverse skoler som gir yrkesrettet opplæring, <i>overslagsbevilgning</i>	171 187 000
	73 Private grunnskoler i utlandet, <i>overslagsbevilgning</i>	166 069 000
	74 Private videregående skoler i utlandet, <i>overslagsbevilgning</i>	28 938 000
	75 Private skoler med særskilt tilrettelagt opplæring for elever med dokumenterte behov, <i>overslagsbevilgning</i>	576 595 000
	76 Andre private skoler, <i>overslagsbevilgning</i>	76 308 000
	77 Den tysk-norske skolen i Oslo, <i>overslagsbevilgning</i>	36 193 000
	78 Kompletterende undervisning	27 525 000
	79 Toppidrett	86 017 000
	81 Elevutveksling til utlandet	2 434 000
	82 Kapital- og husleietilskudd til private skoler	80 375 000
	83 Særtilskudd til Møbelsnekkerskolen, Plus-skolen og Hjerleid Handverksskole	5 190 000
	84 Redusert foreldrebetaling i skolefritidsordningen ved private skoler	143 231 000
	85 Særtilskudd til private kombinerte grunnskoler	90 000 000
229	22. juli-senteret	
	1 Driftsutgifter	34 028 000
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	24 400 000
230	Statlig spesialpedagogisk tjeneste	
	1 Driftsutgifter	606 613 000
	21 Spesielle driftsutgifter	28 234 000
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	11 428 000
	70 Tilskudd til kompetansetjenester på hørselsfeltet	39 000 000
231	Barnehager	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	761 967 000
	61 Tilskudd til økt pedagogtetthet og økt grunnbemanning i barnehager i levekårsutsatte områder	208 900 000

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S (2024–2025)
			Gul bok
	63	Tilskudd til tiltak for å styrke språkutviklingen blant minoritetsspråklige barn i barnehage	226 258 000
	66	Tilskudd til økt barnehagedeltakelse for minoritetsspråklige barn	24 375 000
	70	Tilskudd til svømming i barnehagene	77 735 000
240		Fagskoler	
	60	Driftstilskudd til fagskoler	1 570 090 000
	61	Utviklingsmidler for høyere yrkesfaglig utdanning, <i>kan overføres</i>	77 773 000
241		Tiltak for høyere yrkesfaglig utdanning	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	23 564 000
242		Norges grønne fagskole – Vea	
	1	Driftsutgifter	34 756 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 542 000
253		Folkehøyskoler	
	70	Tilskudd til folkehøyskoler	1 151 691 000
	71	Tilskudd til Folkehøgskolerådet	6 285 000
	72	Tilskudd til Nordiska folkhögskolan	825 000
254		Studieforbund mv.	
	70	Tilskudd til studieforbund	73 312 000
	73	Tilskudd til voksenopplæringsorganisasjoner	2 484 000
256		Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse	
	1	Driftsutgifter	501 230 000
	21	Spesielle driftsutgifter	24 424 000
257		Kompetanseprogrammet	
	70	Tilskudd, <i>kan overføres</i>	217 910 000
258		Tiltak for livslang læring	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	74 329 000
260		Universiteter og høyskoler	
	50	Statlige universiteter og høyskoler, <i>kan nyttes under post 70</i>	44 133 668 000
	70	Private høyskoler, <i>kan nyttes under post 50</i>	2 311 831 000
270		Studentvelferd	
	74	Tilskudd til velferdsarbeid mv.	90 867 000
	75	Tilskudd til bygging av studentboliger	559 970 000
271		Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen	
	1	Driftsutgifter	135 052 000
	21	Spesielle driftsutgifter	4 478 000
272		Tiltak for internasjonalisering og høyere utdanning	
	71	Tilskudd til tiltak for internasjonalisering, <i>kan overføres</i>	172 829 000
	72	Tilskudd til tiltak for høyere utdanning, <i>kan overføres</i>	156 808 000
273		Kunnskapssektorens tjenesteleverandør – Sikt	
	50	Virksomhetskostnader	442 769 000
274		Universitetssenteret på Svalbard	
	70	Tilskudd til Universitetssenteret på Svalbard	184 099 000
275		Tiltak for høyere utdanning og forskning	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i>	49 565 000
	70	Tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	79 493 000
284		De nasjonale forskningsetiske komiteene	
	1	Driftsutgifter	21 739 000
285		Norges forskningsråd	
	1	Driftsutgifter	804 120 000
	21	Spesielle driftsutgifter	47 214 000
	71	Strategiske forskningsprioriteringer, <i>kan overføres</i>	2 950 898 000

Kap.	Post Formål	Prop. 1 S (2024–2025)
		Gul bok
	72 Langsiktig, grunnleggende forskning, <i>kan overføres</i>	1 663 129 000
	73 Grunnbevilgning til samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutter	253 626 000
	75 Avsetning til usikker framdrift	500 000 000
288	Internasjonale samarbeidstiltak	
	21 Spesielle driftsutgifter	14 121 000
	72 Internasjonale grunnforskningsorganisasjoner	426 307 000
	73 EUs rammeprogram for forskning og innovasjon	3 450 703 000
	74 EUs program for utdanning, opplæring, ungdom og idrett	1 211 287 000
	75 UNESCO-kontingent	24 365 000
	76 UNESCO-formål	700 000
289	Vitenskapelige priser	
	51 Holbergprisen	19 341 000
	71 Abelprisen	18 781 000
	72 Kavliprisen	12 845 000
<i>Nærings- og fiskeridepartementet</i>		
920	Norges forskningsråd	
	70 Tilskudd til næringsrettet forskning, <i>kan overføres</i>	1 012 770 000
	71 Grunnbevilgning til teknisk-industrielle institutter	553 250 000
	72 Tilskudd til marin og maritim forskning, <i>kan overføres</i>	439 320 000
	73 Grunnbevilgning til primærnæringsinstitutter	132 760 000
923	Havforskningsinstituttet	
	1 Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 21</i>	867 050 000
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	474 870 000
	22 Fiskeriforskning og -overvåking, <i>kan overføres</i>	214 800 000
	23 Oppdragsutgifter forskningsfartøy, <i>kan overføres</i>	211 423 000
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	8 151 000
928	Annen marin forskning og utvikling	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	39 550 000
	50 Tilskudd til Veterinærinstituttet	80 120 000
	72 Tilskudd til Nofima AS	104 310 000
<i>Landbruks- og matdepartementet</i>		
1137	Forskning og innovasjon	
	54 Næringsrettet matforskning m.m.	240 000 000
	70 Innovasjonsaktivitet m.m., <i>kan overføres</i>	2 997 000
	71 Forskningsaktivitet – Norges forskningsråd, <i>kan overføres</i>	204 327 000
	72 Grunnbevilgninger til forskningsinstitutt – Norges forskningsråd	213 016 000
<i>Statsbankene</i>		
2410	Statens lånekasse for utdanning	
	1 Driftsutgifter	476 165 000
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	51 075 000
	50 Avsetning til utdanningsstipend, <i>overslagsbevilgning</i>	9 222 790 000
	70 Utdanningsstipend, <i>overslagsbevilgning</i>	4 116 162 000
	71 Andre stipend, <i>overslagsbevilgning</i>	576 805 000
	72 Rentestøtte, <i>overslagsbevilgning</i>	3 748 095 000
	73 Avskrivninger, <i>overslagsbevilgning</i>	1 038 667 000
	74 Tap på utlån	340 500 000
Sum utgifter rammeområde 16		106 300 938 000

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S (2024–2025)
			Gul bok
Inntekter			
<i>Inntekter under departementene</i>			
3200		Kunnskapsdepartementet	
	3	Inntekter fra fremleie	4 500 000
3220		Utdanningsdirektoratet	
	1	Inntekter ved oppdrag	2 685 000
3222		Statlige skoler og fjernundervisningstjenester	
	2	Salgsinntekter mv.	25 842 000
3223		Diamanten skole	
	2	Salgsinntekter mv.	742 000
3225		Tiltak i grunnopplæringen	
	4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	293 709 000
3230		Statlig spesialpedagogisk tjeneste	
	1	Inntekter ved oppdrag	28 234 000
	2	Salgsinntekter mv.	8 035 000
3242		Norges grønne fagskole – Vea	
	2	Salgsinntekter mv.	7 822 000
	61	Refusjon fra fylkeskommuner	52 000
3256		Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse	
	1	Inntekter ved oppdrag	6 939 000
	2	Inntekter fra refusjoner mv.	34 816 000
3271		Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen	
	1	Inntekter ved oppdrag	4 464 000
	2	Salgsinntekter mv.	400 000
3275		Tiltak for høyere utdanning og forskning	
	1	Inntekter ved oppdrag	10 000
3285		Norges forskningsråd	
	1	Inntekter fra oppdrag	12 100 000
	2	Inntekter fra refusjoner mv.	11 900 000
3288		Internasjonale samarbeidstiltak	
	4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	19 025 000
3923		Havforskningsinstituttet	
	1	Oppdragsinntekter	481 816 000
	2	Oppdragsinntekter forskningsfartøy	211 226 000
5310		Statens lånekasse for utdanning	
	4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	2 000 000
	29	Termingebyrer	1 870 000
	89	Purregebyrer	109 229 000
<i>Renter og utbytte mv.</i>			
5617		Renter fra Statens lånekasse for utdanning	
	80	Renter	13 837 239 000
Sum inntekter rammeområde 16			15 104 655 000
Netto rammeområde 16			91 196 283 000

2. Generelle merknader for rammeområde 16

2.1 Generelle merknader fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet

Gode barnehager gir barna en god start

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at gode barnehager er et viktig bidrag til å gi alle barn en trygg og god oppvekst og like muligheter. I 2023 hadde 93,8 pst. av barna i alderen 1–5 år barnehageplass.

Disse medlemmer viser til at barnehageprisen økte hvert år de borgerlige styrte, fra 2013 til 2021, og vil trekke frem at Arbeiderpartiet og Senterpartiet – i budsjett samarbeid med Sosialistisk Venstreparti – har kuttet maksprisen i barnehagen tre ganger. Barnefamilier sparer over 10 000 kroner i året for hvert barn. I distriktskommuner er prisen ytterligere 500 kroner billigere per måned. Disse medlemmer vil trekke frem at gode barnehager gir barna en trygg og god oppvekst, og bidrar til likestilling og høy deltakelse i arbeidslivet. Forskning viser at barn som har gått i barnehagen, klarer seg bedre i skolen og i arbeidslivet, det gjelder særlig de mest sårbare barna. Barn av innvandrere blir også bedre integrert og det blir enklere for foreldre å komme seg i jobb. Disse medlemmer mener at regjeringens satsing på barnehagepris både er bra for økonomien til småbarnsfamiliene og for barna som får ta del i viktige fellesskap.

Disse medlemmer vil trekke frem barnehagens arbeid og ansvar for at barna opplever inkludering, fellesskap og vennskap, og at de møter nok trygge voksne med rett kompetanse. De ansatte skal få tillit og tid til å bruke fagkunnskapen sin til å skape gode miljøer sammen med barna. Disse medlemmer framhever betydningen av tilstrekkelig og kvalifisert personell. Enigheten om nytt barnehageforlik høsten 2024, med påfølgende ny barnehagelov våren 2025, forventer disse medlemmer skal bidra til bedre forvaltning og rammer for alle barnehager. Disse medlemmer viser også til midlene i statsbudsjettet til kommunene for økt bemanning, som bidrar til å bedre arbeidsvilkårene og kvaliteten på barnehage tilbudet.

Videre har regjeringen økt bevilgningene til arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning (ABLU), slik at det fra høsten 2025 er om lag 365 studieplasser (økning på 100 fra høsten 2024 og ytterligere 165 fra høsten 2025). Dette er et rekordhøyt antall, som bidrar til at ansatte med interesse og engasjement for barnehager får kvalifisering og kompetansepåfyll. Det er også gjort en solid påplussing til bemanning i barnehagene gjennom 550 mill. kroner i budsjettforliket i tillegg til de 250 mill. kroner som regjeringen hadde lagt inn fra før. Barnehageforliket skal sikre bedre styring av sektoren,

men finansieringen skjer gjennom statsbudsjettet og blir løftet nå.

Kvalifiserte lærere i klasserom over hele landet

Disse medlemmer mener at det viktigste for barn og unges læring, mestring og trivsel er at de møter kvalifiserte lærere som har tid til å se den enkelte eleven. For mange elever møter for mange ukvalifiserte lærere, og disse medlemmer mener tiltak for å øke rekrutteringen først til lærerutdanningene, deretter til å gjennomføre, for så å gå ut i undervisningsstillinger er prekært. Lærere møter andre utfordringer i læringsmiljøet og på skolen nå enn tidligere, og trenger en bredde i sin kompetanse.

Opptakstallene til lærerutdanningene har gått ned over flere år. Trenden er snudd ved årets opptak, etter at tolv institusjoner fikk dispensasjon fra karakterkravene for opptak. Dette viser at åpningen for å dispensere fra karakterkravet ved opptak til lærerutdanning er hensiktsmessig. For grunnskolelærerutdanning 1.–7. trinn har det hatt størst effekt, der 30 pst. ble tatt opp gjennom lokale opptak uten karakterkrav. Oppstart av pilot for lærerutdanning 1–10 på Nesna ved Nord universitet samt integrert PPU-master ved UiO er to andre eksempler på søknader som er godkjent og nå etableres. Dette gjøres samtidig som rammeplanene forenkles og lærerutdanningene utvikles.

Disse medlemmer mener høyresidens mange omkamper for å gi kompetansekravene i skolen tilbakevirkende kraft, som ville innebære en ny «avskilting» av erfarne lærere, forslag om å gjenetablere en lite partsforankret lærerspesialistordning og gjentatte forslag om å heve karakterkravene for lærerutdanningen, samlet vil svekke muligheten for å sikre elevene flere kvalifiserte lærere over hele landet. I stedet har regjeringen sikret at kompetansekravene i skolen står fast, men at erfarne lærere ikke blir «avskiltet» om de ikke oppfyller disse.

Disse medlemmer viser videre til et solid samarbeid mellom partene og regjeringen i Strategi for rekruttering til lærerutdanningene og læreryrket 2024–2030 som skal bidra til å rekruttere, utdanne og beholde flere kvalifiserte lærere. Disse medlemmer viser til at regjeringen møter den varslede lærermangelen med en bred satsing på å rekruttere, utdanne og beholde flere kvalifiserte lærere. Det er fortsatt et stort behov for en satsing på etter- og videreutdanning i skolen, i hele bredden av skolens fag. Særlig vil disse medlemmer trekke frem at regjeringen fører en politikk der kompetanseutviklingen for lærere fortsetter på et høyt nivå, og at etter- og videreutdanningstilbudet utvides til flere fag og viktige områder. Det vises også til Prop. 1 S (2024–2025) og målsettingene for videreutdanning av lærere og skoleledere samt til at regjeringen har som mål at tilbudet også skal omfatte klasseledelse, digital læring, tilpasset opplæring og spesialpedagogikk. Disse medlemmer er for-

nøyd med at departementet avskaffer anbudskonkurransene og heller tildeler midler til å utvikle og tilby videreutdanning direkte til de statlige utdanningsinstitusjonene, og til Dronning Mauds Minne Høgskole, NLA Høgskolen og Handelshøyskolen BI, med midler over kap. 226 post 21 og 22 og kap. 231 post 21.

En fellesskole der alle elever lærer, mestrer og trives godt

Et samfunn med små forskjeller mellom folk sosialt og geografisk bidrar til tillit og reduserer forskjeller. Fellesskolen skal gi elevene et felles verdigrunnlag, et innblikk i verden, sikre fagkunnskaper, ferdigheter og et bredt grunnlag for videre utdanning, arbeid og deltakelse. Disse medlemmer viser til at regjeringen som planlagt viderefører fagfornyelsen, og arbeider for å utløse det fulle potensialet i nye læreplaner. Disse medlemmer viser også til den solide omdreiningen mot en mer praktisk skole forankret i Meld. St. 34 (2024–2025) En mer praktisk skole – Bedre læring, motivasjon og trivsel på 5.–10. trinn. Regjeringen følger opp kvalitetsutviklingsutvalget med omlegging av prøver og kartlegginger i skolen. Et nasjonalt program for mer praktisk skole vil bidra til å gi flere elever mestring og motivasjon, og nødvendige ferdigheter for å bli rustet for livet og arbeidslivet. Større handlefrihet knyttet til fag- og tilmefordeling, valgfag på mellomtrinnet og arbeidslivsfag på ungdomstrinnet er viktige grep for å sikre en skole som gir mestring og utvikling for alle elever.

Disse medlemmer understreker behovet for en styring av utdanningssektoren som er basert på tillit og respekt for faglighet og profesjonalitet, og imøteser regjeringens anbefalinger om måling, vurdering og styring i skolen.

Disse medlemmer vil trekke fram behovet for mer dedikert leseinnsats og leseleststrategien som ble lagt fram 29. mai 2024, som også følges opp med midler i statsbudsjettet for 2025.

Mer praktisk og aktiv læring i skolen

Barn og unge skal oppleve at praktiske evner og ferdigheter både blir vektlagt i skolen og er verdifullt for samfunnet. Disse medlemmer viser til at regjeringen har fremmet en rekke viktige grep for å få skolen på rett kjøll etter flere undersøkelser som har dokumentert negativ utvikling i læringsresultater og trivsel etter åtte år med Høyre-styrt skolepolitikk i Norge.

Disse medlemmer viser til at regjeringen styrker praktisk læring i skolen. Dette omfatter også å legge til rette for at skolene har nødvendig kompetanse, utstyr og læringsarenaer til å kunne ta i bruk praktiske læringsmetoder i fagene. Praktiske og aktive læringsmetoder, etter- og videreutdanning også i praktiske og estetiske fag, endring av kvalitetsvurderingssystemet samt solide investeringer i egne arealer og utstyr bidrar til å løfte kvaliteten og læringen i skolen. Disse medlem-

mer imøteser videre arbeid i kommunene og ved skolene for å realisere en mer framtidrettet skole. Disse medlemmer vil påpeke at innføring av valgfag i mellomtrinnet, og å sikre at alle elever i ungdomsskolen skal få tilbud om arbeidslivsfag, vil gi flere elever et nødvendig løft, enten de ser for seg studiespesialiserende eller yrkesrettet videregående opplæring. Når halvparten av elevene i videregående opplæring nå velger yrkesfag, og det er innført fullføringsrett, stiller det også krav til innholdet i skolen.

Elever må ha det bra for å lære bra

Elever må ha det bra for å lære bra, og skal få rask og koordinert hjelp for å hindre at ulike utfordringer ødelegger for læring og trivsel. Disse medlemmer viser til at skoler der elever lærer godt, også kjennetegnes av høy trivsel. Et trygt og godt skolemiljø, der mobbing på skolen og andre arenaer forebygges og raskt tas tak i når det oppstår, er en grunnleggende forutsetning. Disse medlemmer viser til at forskning understreker betydningen av trivsel og trygghet for elevers læring.

Disse medlemmer mener at høyresidens tidlige vektlegging av nivåmålinger og karakterer bidrar til å øke presset på elevene, og står i kontrast til behovet for en mer helhetlig tilnærming til elevenes læring og trivsel i skolen. Ved å satse på en mer praktisk, variert og aktiv skole, slik det legges opp til i Meld. St. 34 (2024–2025), får elevene ferdigheter de trenger for livet, ikke bare for neste prøve. Disse medlemmer vil her trekke frem regjeringens fornuftige justeringer av kvalitetsvurderingssystemet i skolen, som vil senke teste- og målepresset og bidra til mer fokus på elevens helhetlige kompetanse.

Disse medlemmer vil trekke frem viktigheten av å utvikle sosial og emosjonell kompetanse i skolen. Det handler om å forstå og håndtere følelser, bygge relasjoner og ta ansvarlige valg – ferdigheter som er avgjørende både i skolen og livet ellers. Forskning viser at elever med sterk sosioemosjonell kompetanse lærer bedre, trives mer og står sterkere mot psykiske utfordringer.

Disse medlemmer er kritiske til Høyre og Vens tres forslag i sine respektive alternative budsjetter om å avvike grunnskoletilskuddet, og mener dette vil svekke kommunenes arbeid med å sikre en best mulig skole og tilpasse opplæringen til elevenes behov. Disse medlemmer viser til at tilskuddet på 541 000 kroner (pristjustert for 2024) per grunnskole i en kommune ble innført for at det skulle være lettere å opprettholde de små grendeskolene i en krevende økonomisk tid. En fjerning av tilskuddet vil svekke skolebudsjettene og dermed muligheten for å drive skoleutvikling i hver kommune samt gjøre det lettere å legge ned grunnskoler som er viktige for mange lokalsamfunn. Disse medlemmer understreker behovet for fortsatt satsing på tiltak som

fremmer trivsel, mestring og helhetlig læring for alle elever, uavhengig hvor i landet familiene bor.

En skolefritidsordning for alle

SFO er første møte med skolen for mange barn, og skal legge til rette for både lek, læring, omsorg og vennskap. Disse medlemmer viser til at regjeringen har en klar ambisjon om å øke kvaliteten og gi flere mulighet til å delta i skolefritidsordningen (SFO).

Disse medlemmer mener at kompetansen til de ansatte er noe av det viktigste i SFO, og støtter at det skal legges bedre til rette for tilbud om kompetanseutvikling og økt bemanning i SFO. Disse medlemmer er fornøyde med at budsjettforliket bidrar til at flere får tilgang til SFO og at kommuneøkonomien styrkes med økte midler til bemanningen i SFO. Etter innføring av 12 timers gratis SFO for første-, andre- og tredjeklassingene, gjennom budsjettforlik med Sosialistisk Venstreparti, er deltakelsen i SFO rekordhøy, og Barnetilsynsundersøkelsen (2023) viser også økt deltakelse fra barn med ulik sosioøkonomisk bakgrunn.

Videregående opplæring skal gi grunnlag for arbeid og utdanning

Videregående opplæring skal gi elever yrkeskompetansen og studiekompetansen de trenger i arbeidslivet og videre utdanning, og legge grunnlag for at de kan delta i samfunnet og leve gode liv. Norsk nærings- og samfunnsnivå trenger flere fagarbeidere for å bygge den moderne velferdsstaten og en industri i verdenstoppen. Disse medlemmer viser til at regjeringen i Hurdalsplattformen understreker at alle elever skal få faglige utfordringer og oppfølgingen de trenger for å lære godt og gjennomføre videregående skole. Disse medlemmer er glade for at regjeringen gjennomfører et løft for yrkesfagene, som begynner med å styrke praktisk læring i grunnskolen, bedre yrkesfagopplæring i skole og læretid samt styrket innsats for seriøse vilkår i arbeidslivet. Ny opplæringslov fra 1. august 2024 styrker retten til videregående opplæring, og mange initiativer og satsinger bidrar til at enda flere nå fullfører videregående opplæring. Søkertallene for 2024 viser en markant økning for yrkesfagene, og det blir viktig å sørge for at flere får læreplass og fullfører med fag- eller svennebrev. At enda flere elever nå tar med seg yrkeskompetanse og studiekompetanse til videre arbeid og studier, er avgjørende i en tid med mangel på arbeidskraft, og har stor betydning for den enkelte elev og samfunnet i sin helhet.

En satsing på høyere yrkesfaglig utdanning

Fagskolene skal gi høyere yrkesfaglig utdanning av høy kvalitet og være et likeverdig yrkesfaglig alternativ til universitets- og høyskoleutdanning. Disse medlemmer viser til regjeringens store satsing på høyere yrkesfaglig utdanning, og mener dette er nødvendig for å møte kompetansebehovet i samfunnet og hos befolk-

ningen. Kandidatenes kompetanse er etterspurt etter endt fagskoleutdanning, og regjeringen vil gi høyere yrkesfaglig utdanning en viktigere rolle i livslang læring, og jobbe for et tett samarbeid mellom fagskolene og partene i arbeidslivet for å møte fremtidens kompetansebehov. Nå etableres ordningen med et nasjonalt studentombud for fagskolestudenter, og det kommer hele 1 000 nye studieplasser ved fagskolene i 2025, i tråd med Hurdalsplattformen. Disse medlemmer ser videre frem til Stortingets behandling av den varslede fagskolemeldingen våren 2025, som vil bidra til den satsingen høy kvalitet, aktivitet og videre utvikling av høyere yrkesfaglig utdanning.

En storsatsing på utdanning i hele landet

Disse medlemmer viser til at regjeringen fører en ambisiøs og offensiv kunnskapspolitikk og bygger sterke profesjonsutdanninger av høy kvalitet i hele landet. Det er nødvendig å styrke det regionale utdannings-tilbudet, og gjøre utdanning og livslang læring tilgjengelig der folk bor. Slik blir det enklere for folk å få kompetansepåfyll og mer utdanning, mens bedrifter og kommuner kan rekruttere bredere og få tilgang på flere fagfolk. Dette muliggjør regjeringens ambisjon om læring hele livet. Disse medlemmer viser til at regjeringen leverer på den varslede reformen for desentralisert utdanning i hele landet, og at dette bidrar til å dekke behovet for kompetanse i offentlig og privat sektor.

Disse medlemmer viser her også til kap. 272, post 52 Studiesentre, som er foreslått flyttet til Kommunaldepartementet – post 60. Disse medlemmer vil understreke viktigheten av studiesentrenes rolle i å styrke det regionale utdanningsnivået og slik utdanne folk der de bor, i hele landet.

Forskning, utdanning og kompetanse for hele landet

Kvaliteten i forskning og høyere utdanning er avgjørende for hvor godt Norge lykkes med å utvikle og ta i bruk ny kunnskap til å skape verdier og å løse nåværende og kommende samfunnsutfordringer lokalt, regionalt, nasjonalt og globalt.

Disse medlemmer viser til at regjeringen vil styrke norsk forskning, både i offentlig regi og i næringslivet, og prioritere et løft for forskning på klima og omstilling. Arbeidet med å øke næringslivets FoU-andel er avgjørende for at også privat sektor bidrar til forskningsinnsatsen, og disse medlemmer viser til at regjeringen har lagt frem en bredt forankret strategi for å øke næringslivets FoU-andel. Disse medlemmer gleder seg over at norske forskere og bedrifter har levert fremragende resultater når det gjelder å innhente EU-midler fra Horisont Europa, og at Norge fra 2019 til 2023 fikk tilbake 4,4 mrd. mer i forskningsmidler fra EU enn det som ble betalt inn til Horisont-programmene, viser tall fra

Forskningsrådets indikatorrapport og Kunnskapsdepartementet.

Høyere utdanning for fremtiden

Hele landet må ha like muligheter for høyere utdanning, blant annet fordi spredt bosetting og en høyt utdannet befolkning styrker norsk suverenitet og kontroll over våre arealer og ressurser samt øker tilliten og reduserer forskjellene mellom folk. Lik rett til utdanning i hele landet, uavhengig av økonomi og familiesituasjon, bidrar regjering til med ordninger gjennom Lånekassen og fleksible utdanningstilbud.

Disse medlemmer viser til at 46,4 mrd. kroner går til universiteter og høyskoler for 2025. En vesentlig satsing på framtidsrettet forskning, desentraliserte utdanningstilbud og utdanninger for velferdsbehovene i samfunnet bidrar til å ruste Norge for omstillingen vi står i. En mer urolig verden stiller også økte krav til kompetanseberedskap. Det er kompetansemangel i store deler av offentlig og privat sektor over hele landet, og manglende rekruttering av fagfolk er også begrensende faktorer i akademia.

Disse medlemmer er glade for at regjeringen vil hegne om lik rett til utdanning i hele landet, uavhengig av økonomi og familiesituasjon. Et godt studietilbud, en trygg økonomi og en rimelig plass å bo er svært viktig for læringen og livskvaliteten til studentene.

Disse medlemmer viser til at regjeringen har redusert midlertidigheten, og arbeider med å styrke rekrutteringen, likestillingen og mangfoldet i høyere utdanning og forskning. Disse medlemmer viser til nedgangen i midlertidige ansatte i akademia, som har vært et vesentlig mål for Arbeiderparti-Senterparti-regjeringen. Høy aktivitet og mobilisering for forskning og forskere i Norge bidrar til grunnforskning og anvendt forskning, som igjen er kritisk, være seg i pandemi, krig eller andre prøvelser som verden står i.

Disse medlemmer er glade for at regjeringen vil hegne om kunnskapens egenverdi, forskningens integritet og den akademiske friheten, og understreker at gratisprinsippet i norsk høyere utdanning ligger fast. Disse medlemmer viser til at regjeringen gjennomfører en tillitsreform i høyere utdanning, og både har avbyråkratisert, lagt om til mer overordnet styring og overført mer myndighet til institusjonene, inkludert at mer midler fordeles til institusjonene.

Bygg og infrastruktur har betydning for kvaliteten i undervisning og forskning, og disse medlemmer mener dette må sees i sammenheng med de generelle målene for høy kvalitet i utdanning, forskning og formidling i hele sektoren. Det satses både på bygg, infrastruktur, forskere, studenter og forskning i statsbudsjettet for 2025.

Kompetansereform for livslang læring

Større krav til kunnskap og kompetanse i arbeidsliv og samfunn gjør at kompetansopolitikken har en nøkkelrolle for å kvalifisere og utdanne stadig større deler av befolkningen. Disse medlemmer viser til det alvorlige bakteppet med mangel på arbeidskraft, en aldrende befolkning, digitalisering, automatisering og omstilling innen flere bransjer som utfordringer som kompetansopolitikken må bidra til å løse. Disse medlemmer viser til at regjeringen nå gjennomfører en bred kompetansereform for arbeidslivet for å svare på behovene til både arbeidsfolk og arbeidsgivere for oppdatert og formalisert kompetanse. Som del av dette arbeidet har regjeringen nedsatt et kompetansereformutvalg som skal levere sin rapport januar 2025, og disse medlemmer har store forventninger til oppfølgingen av utvalget.

Folkehøgskolene gir danning og læring for gode liv

Aktive samfunnsborgere er nødvendig for levende lokalsamfunn og et aktivt demokrati, som til stadighet utfordres i vår tid. Folkehøgskolene er et verdifullt alternativ til det formelle utdanningssystemet som gir lærelyst og ny motivasjon, i tillegg til å drive allmenndanning og utvikle ferdigheter for livet. Disse medlemmer anerkjenner behovet for å oppdatere og utvikle lovverk og rammer for å styrke folkehøgskolenes posisjon, og er glade for at folkehøgskolenes rolle og hensikt tydelig understrekes i Hurdalsplattformen. Disse medlemmer mener det er bra hvis flere får mulighet til å gå på folkehøgskole.

2.2 Generelle merknader fra Høyre

Komiteens medlemmer fra Høyre vil understreke viktigheten av at barn, unge og studenter har gode rammer for utvikling, læring og mestring, og har et godt psykososialt miljø. En god skole er avgjørende for et samfunn med små forskjeller og like muligheter for alle.

En barnehagesektor med kvalitet og mangfold

Disse medlemmer er opptatt av å sikre god kvalitet i barnehagene, og at alle barn får mulighet til å gå i barnehage uavhengig av familiens økonomi. Regjeringen Solberg innførte flere moderasjonsordninger for å sikre at familier med lav inntekt enten får gratis kjermetid eller redusert foreldrebetaling. Ingen skulle betale mer enn seks pst. av inntekten sin til barnehage og det ble innført gratis kjermetid i barnehagen for lavinntektsfamilier. Økningene i barnehageprisen gikk til å sikre billigere barnehage for dem som trenger det mest.

Disse medlemmer viser til at Høyre i sitt alternative budsjett viderefører regjeringen Støres makspris fra 2023 over hele landet, og bruker pengene til mer målrettede tiltak til barnefamilier med dårlig råd. Høyre vil øke inntektsgrensen for å få gratis kjermetid fra

642 700 til 800 000 kroner, og gi 1 000 kroner i økt barnetrygd fra 1. juli for alle barn under seks år, og prisjustere barnetrygden for eldre barn. I tillegg opprettholder Høyre gratis barnehage i tiltakssonen. Disse grepene er mer målrettede og gjør det lettere å betale barnehage-regningen, særlig for dem som har minst. Disse medlemmer viser til at en barnefamilie med en samlet inntekt på 780 000 kroner vil sitte igjen med 23 833 kroner mer enn i regjeringen Støres budsjettforslag.

Disse medlemmer viser til at Høyre utvidet retten til barnehageplass fra september til november, og nå vil fortsette dette slik at barn født i desember også får rett på plass. Disse medlemmer viser til at barn født i desember må vente til de er 20 måneder gamle før de får barnehageplass. Disse barna blir dermed stående utenfor det sosiale fellesskapet, og foreldrene blir stående utenfor arbeidslivet. Barn født i desember har kortere tid i barnehagen enn andre i samme årskull, noe som kan påvirke deres skoleprestasjoner.

Disse medlemmer viser videre til at Høyre foreslår å styrke ordningen med arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning for å gi flere ufaglærte mulighet til å fullføre utdanningen. Det er viktig å sørge for flere pedagoger i barnehagen, og det er viktig å sørge for at de som allerede jobber i barnehage og som trives der, får mulighet til å ta utdanning.

Disse medlemmer mener det er viktig å ivareta et mangfoldig og variert barnehagetilbud som ivaretar familienes valgfrihet. Disse medlemmer peker på at offentlig-privat samarbeid i Norge har fungert godt og bidrar til å sikre tilgang og kvalitet i sentrale velferdstilbud. Velferdstjenesteutvalget peker på at de ikke kan finne urimelig overskudd i barnehagesektoren. Flere private barnehager går med underskudd, og det totale overskuddet i sektoren har sunket. Disse medlemmer understreker viktigheten av et finansierings- og styringssystem som sikrer en forutsigbar og rettferdig likebehandling, med tilstrekkelige rammer for å utvikle kvalitet i barnehagene og sikre økt kompetanse blant de ansatte. Disse medlemmer peker på at regjeringen Støre i flere omganger har strammet inn regelverket og finansieringen for private barnehager. Dette har skapt stor uro i sektoren, og kan over tid skade både etablerings- og investeringsvilje i private barnehager. Disse medlemmer mener dette vil gå ut over tilbudet til barna og til innovasjon og mangfold i sektoren. Disse medlemmer peker på viktigheten av at private og kommunale barnehager likebehandles, at summen av tilskudd til private barnehager legger grunnlaget for sunn og bærekraftig økonomi, og at de private barnehagene inkluderes i kommunens arbeid med planer som omhandler barnehagesektoren.

En god skole med muligheter for alle

Disse medlemmer mener at kunnskap er grunnlaget for demokrati, verdiskaping og velferd. Det viktigste vi kan gi barn og unge, er derfor en god og trygg barnehage, og en skole hvor elevene trives, opplever mestring, og lærer det de skal. Mye har gått i riktig retning i skolen. Etter åtte år med Høyre i regjering økte andelen elever som fullførte videregående opplæring, lærerløftet ga hele 4 800 flere kvalifiserte lærere i norske klasserom og nesten 50 000 lærere fikk tilbud om videreutdanning for å utvide sin faglige og pedagogiske kompetanse, og hundrevis av ungdomsskolelærere har tatt del i lærerspesialistordningen.

Disse medlemmer mener det nå er flere bekymringsfulle utviklingstrekk som må tas tak i. Etter pandemien er det færre søkere til lærerutdanningen, fraværet inklusiv ufrivillig skolefravær øker, og flere elever ligger nå under kritisk grense i lesing, skriving og regning.

Disse medlemmer viser til at en god lærer er det aller viktigste for elevers læring. En lærer som ser og forstår elevene, kan utgjøre forskjellen på om barna våre mestrer skolen eller ikke. Høyre vil fortsette å investere i lærerne for å sikre at alle elever møter en kvalifisert lærer i klasserommet. De som jobber og trives i skole og barnehage, men mangler utdanning, må få mulighet til å fullføre lærerutdanning gjennom mer fleksible utdanningsprogrammer.

Disse medlemmer viser til at regjeringen Solberg i 2019 innførte et pilotprosjekt ved UiT og Nord universitet med et tilrettelagt studieløp for å få ukvalifiserte lærere til å fullføre utdanningen. Nå vil Høyre rulle ut ordningen til skoler i hele landet. Overgangen fra utdanning til arbeid må bli lettere, derfor vil Høyre inkludere flere lærere i barnehagen og videregående skole i veiledningsordningen for nyutdannede. Høyre foreslår i sitt alternative budsjett å gjeninnføre lærerspesialistordningen for å sikre at gode lærere forblir i klasserommet. Det har gått tre år siden regjeringen fjernet ordningen, og disse medlemmer mener at det haster med å få på plass et alternativ til lærerspesialistordningen. En ordning som sørger for at undervisningen i alle fag blir mer praktisk, variert og motiverende.

Disse medlemmer mener det er viktig at læreren har tid og rom til å være lærer. Altfor mange lærere opplever at de bruker mye tid på andre oppgaver enn fag, undervisning og elevoppfølging. Høyre styrker i sitt alternative budsjett laget rundt elevene og lærerne med flere yrkesgrupper i skolen, med 300 mill. kroner. Det gir elevene flere trygge voksne å spille på, og frigjør tid for lærerne til å drive god undervisning.

Disse medlemmer vil vise til at Stortinget gjennom opplæringslova har fulgt opp Meld. St. 21 (2020–2021) Fullføringsreformen – med åpne dører til verden og fremtiden. Det gir en historisk utvidelse av rettighetene til videregående opplæring. Gjennom blant annet å gi rett til fullføring av opplæringen, øke fleksibiliteten,

gi mulighet til rekvalifisering, styrke tilbudet til de som ikke får læreplass, og innføre tiltak for barn og unges psykiske helse, tok Stortinget og regjeringen Solberg viktige grep for at flere skal få et grunnlag for varig tilknytning til arbeidslivet.

Disse medlemmer viser videre til Høyres alternative statsbudsjett, hvor det foreslås midler til oppstart av en ungdomsskolereform gjennom innfasing av en ekstra naturfagstime på ungdomstrinnene, en videreføring av Lektor 2-ordningen for realfag, gjeninnføring av lærerspesialistordningen og bedre videreutdanningsmuligheter for karriereveiledere/rådgivere. For å gjøre ungdomsskolen mer motiverende og praktisk vil disse medlemmer innføre et obligatorisk yrkesfaglig valgfag. Det gir ungdommene flere praktiske timer, og introduserer dem for yrkesfagene tidligere.

Disse medlemmer mener kommunene skal prioritere kvaliteten og innholdet i skolen, og mener regjeringen bidrar til det motsatte med sitt grunnskoletillegg som premierer skolestruktur fremfor kvalitet.

Disse medlemmer merker seg at den største enkeltsatsingen på skolefeltet i regjeringen Støres regjeringsperiode, er et grunnskoletillegg. Det til tross for at det har skjedd massive skolenedleggelsler over hele landet, som følge av en stram kommuneøkonomi og fallende elevgrunnlag. Disse medlemmer mener at de store pengene i skolen kunne vært brukt på andre grep som har mer betydning for elevens læring, og viser til Høyres alternative budsjett hvor det foreslås å fjerne bindingen på regjeringens grunnskoletilskudd.

Lære hele livet, kompetanse for konkurransekraft

Disse medlemmer viser til at Meld. St. 14 (2019–2020) Kompetansereformen – Lære hele livet ble lagt frem våren 2020, hvor målene er at ingen skal gå ut på dato i arbeidslivet, og at kompetansegapet mellom hva arbeidslivet trenger, og hva som finnes hos arbeidstakerne, tettes. Kompetanseprogrammet bidrar til å styrke arbeidet med treparts bransjeprogram og nye fleksible videreutdanningstilbud i samarbeid med arbeidslivet.

Disse medlemmer er bekymret for regjeringen Støres vente-og-se-holdning i kompetansepolitikken. Flere av programmene er svekket de to siste årene, samtidig som behovene øker. Disse medlemmer mener det er behov for styrking av de kompetansepolitiske virkemidlene, og Høyre foreslår i sitt alternative budsjett igjen en styrking av bransjeprogrammene i 2025. Disse medlemmer viser til at det har vært en massiv støtte for bransjeprogrammene under høringene på budsjettet. Det bes om flere programmer og at de kan forlenges for en bedre effekt. Disse medlemmer mener det er synd at regjeringen ikke tar disse signalene og styrker bransjeprogrammene.

Kunnskap for å håndtere store utfordringer

Disse medlemmer viser til det viktige samfunnsoppdraget som ligger til institusjonene i høyere utdannings- og forskningssektor, og hvordan veien til å løse de store globale utfordringene går gjennom utdanning, forskning og utvikling. Samtidig vil disse medlemmer peke på at universiteter og høyskoler har et ansvar for, og er en viktig bidragsyter til, å opplyse samfunnsdebatter. Universiteter og høyskoler skal også gi grunnlag for kunnskapsbasert politikkutvikling og innovere det offentlige velferdstilbudet.

Disse medlemmer peker på at samarbeid på tvers av landegrenser for å bryte kunnskapsbarrierer og finne løsninger på de store utfordringene verden står overfor, er både viktig og nødvendig. En sterk og aktiv deltakelse i de europeiske rammeprogrammene bidrar til å styrke et kunnskapsintensivt og konkurransedyktig næringsliv gjennom nettverk, kompetanse og kapital.

Disse medlemmer peker på viktigheten av å motivere og legge til rette for en sterk norsk deltakelse fra både private og offentlige forsknings-, utviklings- og innovasjonsmiljøer. Disse medlemmer viser til Høyres alternative statsbudsjett, hvor det omprioriteres over 400 mill. kroner til et stort forskningsløft for grønn omstilling og teknologi, og det foreslås å videreføre midler til sentre for fremragende utdanning som sikrer prestisje til innovativ og god undervisning i høyere utdanning.

Høyre foreslår også å styrke studentøkonomien med et frivillig studielån, bygge 500 flere studentboliger og styrker innsatsen for studenters psykiske helse i Norge og utlandet.

2.3 Generelle merknader fra Fremskrittspartiet

Komiteens medlem fra Fremskrittspartiet vil påpeke at en god utdanningssektor er avgjørende for å utvikle morgendagens talenter og arbeidskraft. Fremtidig verdiskaping og velferd er avhengig av en vel fungerende utdanningssektor. Dette krever evne og vilje til både nytenking og selvkritikk fra utdanningspolitikere og utdanningsmiljøer. For å opprettholde vår frihet og velstand må vi sørge for å ha en utdanningssektor i verdenstoppen. Utdanning til arbeid er Fremskrittspartiets fremste prioritering innen utdanningsfeltet, og det må sørges for at dimensjoneringen av utdannings tilbudene matcher arbeidslivets behov.

Dette medlem vil påpeke at antallet studenter øker år for år, samtidig som både det verdiskapende arbeidslivet og velferdsstaten mangler arbeidskraft. Slik har det vært i mange år. Det satses ikke nok på fagskolene, og yrkesfagene på videregående skole prioriteres ikke sterkt nok. I tillegg er mobbing og vold i skolen et økende problem, og mange faller fra. Videre er norske elevers resultater i lesing, skrivning og regning middel-

mådige, til tross for at Norge er blant landene som bruker mest penger per elev og har høyest lærertetthet i hele OECD-området. Dette viser at norsk skole har mange utfordringer, som det haster med å finne gode løsninger på.

Private aktører er et gode

Dette medlem er sterkt kritisk til den ideologiske kampen mot private tilbydere både i barnehagesektoren og i skolesektoren som lenge har blitt ført av regjeringen. Dette medlem mener det er det offentliges ansvar å legge til rette for gode rammevilkår, slik at det blir kvalitet i alle utdanningsledd – fra barnehage til universitet. For å få god kvalitet er det viktig å tilby alternativer, slik at folk kan velge selv. Dette medlem mener regjeringens angrep på private aktører er ødeleggende, og vil gå ut over tilbudet til vanlige folk.

Dette medlem mener at regjeringens politikk overfor private institusjoner og tilbydere i kunnskapssektoren skaper et større klaseskille, hvor egen økonomi blir avgjørende for hvem som kan benytte seg av private tilbud.

Gode løsninger for folk flest

Dette medlem vil påpeke at det er noen fundamentale ulikheter mellom de rødgrønne partienes og Fremskrittspartiets løsninger. Fremskrittspartiet vil ha full likebehandling av offentlige og private aktører, og legge til rette for at private barnehage- og skoleentreprenører får blomstre. Folk flest skal få bedre tilbud og mer valgfrihet, ikke mindre. Dette medlem mener at barn i et så rikt og i det store og hele velfungerende land som Norge, har krav på verdens beste undervisning. For å få til dette må lærere og skoleledere få mer autoritet. Ro og orden i klasserommet, økt vekt på kjernefag som norsk og matematikk og bruk av velprøvde verktøy som karakterer og eksamener må vektlegges. Dette medlem vil vise til Fremskrittspartiets alternative budsjett, der det blant annet settes av midler til 100 nye spesialskeleplaser for elever med utagerende oppførsel og behov for særlig oppfølging, til Sosialagenter – et prøveprosjekt for bedre skolemiljø etter modell fra Oslo, og til prøveprosjekt med økt bruk av nivådeling i klasseundervisningen. Dette medlem mener dette er faktorer som vil bidra positivt i arbeidet for en trygg og god skole.

Utdanning til arbeid

Dette medlem vil påpeke nødvendigheten av økt satsing på fagskolene for å få flere ungdommer raskt ut i jobb. Det er ikke et mål at flest mulig skal inn på universiteter og høyskoler, målet er at ungdom har best mulig tilgang til utdanning som gir dem jobb, og at arbeidslivet får kompetent arbeidskraft. Dette medlem mener det er positivt at regjeringen oppretter 1 000 nye fagskoleplasser, men vil understreke behovet

for en langsiktig og ambisiøs opptrappingsplan for fagskolesektoren.

Dette medlem vil videre øke satsingene på yrkesfag i videregående skole. Slik vil det på sikt utvikles en utdanningssektor som er mer i takt med samfunnets behov. Dette medlem viser til Fremskrittspartiets alternative budsjett, der det blant annet foreslås å øke utstyrsstipendet i videregående skole med 10 pst. og å øke lærlingetilskuddet med 5 pst. Fremskrittspartiet foreslår også å bevare Kompetanseprogram for olje og gass og å beholde øremerkede midler til maritim utdanning.

Dette medlem vil understreke behovet for en helhetlig politikk gjennom hele skoleløpet. Utdanningssektoren må i større grad tilpasses næringslivets og samfunnets behov om vi skal klare å bevare velferds-samfunnet. Elever og studenter må gis økt mulighet til å velge utdannelse som gjør at de kommer ut i verdiskapende arbeid.

Bedre økonomi for studentene

Dette medlem viser til at den kraftige prisøkningen på blant annet mat og strøm har gjort en allerede stram studentøkonomi enda verre. Dette medlem viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative budsjett foreslår å øke studiestøtten til 1,5 G over fire år, og knytte støtten til grunnbeløpet i folketrygden, slik at den oppjusteres hvert år. Dette medlem foreslår videre at det settes av midler til oppstart av 1 000 ekstra studentboliger.

Sikre de private barnehagene

Dette medlem mener de private barnehagene er viktige for å bevare det store mangfoldet av barnehager – små og store, kommersielle og ideelle, og for å sikre foreldre reell valgfrihet. Dette medlem viser til de mange undersøkelsene som viser at de private barnehagene i snitt har høyere tilfredshet og lavere sykefravær enn offentlige, og står for omtrent halvparten av barnehagetilbudet nasjonalt. Dette medlem vil fortsette å jobbe for reell likebehandling av private og offentlige barnehager, og vil at private skal få dekket sine reelle utgifter til pensjoner, bemanningsnorm og andre offentlige pålegg.

Dette medlem vil fremheve at prioriteringene i Fremskrittspartiets alternative budsjett sikrer valgfrihet på skole- og barnehageområdet, trygge og gode skoler og barnehager, maritim kompetanse og viktige profesjonsutdannelse innen blant annet helse. Videre vil satsingene gi større trygghet og økonomisk handlefrihet for elever og studenter. Prioriteringene vil gi bedre dekning av arbeidsmarkedets behov, og dermed økt verdiskaping og trygghet for folk flest. Dette medlem viser ellers til Fremskrittspartiets alternative budsjett.

2.4 Generelle merknader fra Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til partiets alternative statsbudsjett, hvor det foreslås en økning på 4,3 mrd. kroner til utdanningsformål. Den kraftige økningen handler om å skape barnehager, skoler og høyere utdanning som gir alle like gode muligheter til å lykkes, og å gjøre forskning og høyere utdanning til en motor for det grønne skiftet.

Styrking av barnehagene

Dette medlem peker på at Sosialistisk Venstreparti vil ha en barnehage som gir alle barn like muligheter, som bidrar til å utjevne sosial ulikhet, og som veileder barna i lek og læring for å utvikle seg i et fellesskap. Dette medlem understreker at barn i barnehage trenger nok barnehagelærere, fagarbeider og ansatte som har forståelse og kapasitet til å følge opp barns behov. Derfor viser dette medlem til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, hvor det foreslås å bevilge 1,2 mrd. kroner til flere barnehagelærere.

Dette medlem viser også til at Sosialistisk Venstreparti i sitt alternative budsjett foreslår å styrke frie midler til kommunene med 3 mrd. kroner og fylkeskommunene med 500 mill. kroner, slik at kommunene og fylkene får et bedre økonomisk handlingsrom til å følge opp barn og unge. Et viktig grep for å sørge for at penger til barnehagene faktisk går til barna og de ansatte, er å stoppe utbyttefesten i barnehagene og stanse utbyggingen av nye kommersielle barnehager, trappe ned videreføringen av kontrakter med kommersielle selskaper, gi kommunene mulighet til å styre over hele barnehagetilbudet i kommunen og sørge for at kommunene har, og bruker, forkjøpsrett til private barnehager. Dette medlem mener videre at tiden er overmoden for å sørge for at hver krone som fellesskapet gir til barnehage, faktisk går til barnas tilbud.

En skole for alle, med nok kvalifiserte lærere

Dette medlem mener at skolen skal gi alle elever like gode muligheter til å lykkes, uavhengig av bakgrunn. Sosialistisk Venstreparti ønsker mer praktisk og variert læring, fra barnetrinnene og opp til høyere yrkesfaglig utdanning. Dette medlem viser til at ufriwillig skolefravær og frafall i skolen er et økende problem. Sosialistisk Venstreparti vil derfor gi skolene verkøytene som trengs for å bedre ivareta alle barn. Dette medlem mener at det aller viktigste for å styrke skolen er å ha nok lærere, og at læreren har nok tid til hver elev, både for å tilpasse undervisningen og kunne samarbeide med andre yrkesgrupper i skolen. Derfor prioriterer Sosialistisk Venstreparti i sitt alternative budsjett for 2025 å bevilge penger til å styrke laget rundt læreren og eleven i grunnskolen i levekårsutsatte områder. Sosialistisk Venstreparti prioriterer også mer tid og mindre tes-

ting, pugging og overstyring, ved å utvikle nasjonale og internasjonale prøver. Derfor prioriterer Sosialistisk Venstreparti å satse på økt bemanning i skoler i levekårsutsatte områder. For at den psykiske helsen til hver enkelt elev ivaretas, foreslås det i det alternative budsjettet å opprette flere studieplasser for utdanning av helsesykepleiere. I tillegg foreslås det å opprette psykologistudium på Universitetet i Stavanger.

Dette medlem viser videre til at Sosialistisk Venstreparti i sitt alternative budsjett foreslår et løft for yrkesfag med en styrking av utstyrsstipendet. Norge trenger hundre tusen nye fagarbeidere i 2030. Derfor må det sørges for at foreldrenes lommebok ikke er avgjørende for at elevene får det utstyret de trenger for å fullføre sin utdanning.

Dette medlem viser til at i en verden der demokratier står under press, og med en betydelig nedgang i kunnskap om demokrati og medborgerskap i skolen, mener Sosialistisk Venstreparti det er svært viktig å bygge opp demokratiforståelsen. Sosialistisk Venstreparti prioriterer derfor å støtte opp under viktige institusjoner som deler kunnskap og formidling av demokrati til norske skoleelever.

Gratis kjernetid i SFO

Dette medlem viser til at innføringen av et gratis SFO-tilbud både har vært et svært populært og inkluderende velferdsloft. Før innføringen av et gratis SFO-tilbud hadde mange familier ikke råd til å benytte seg av SFO. Mens de fleste ungene kunne fortsette leken og læringen, måtte noen barn gå alene hjem. Dette medlem mener at det er svært viktig og riktig at dette klaseskillet fjernes i norsk skole. Derfor er gratis SFO for alle barn på 1. til 4. trinn en av Sosialistisk Venstrepartis store prioriterte velferdsreformer. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett for 2025, hvor det foreslås å fortsette opptrappingen med å gjøre SFO gratis for alle barn til og med 4. trinn. Sosialistisk Venstreparti prioriterer også 504 mill. kroner for å sikre økt bemanning i SFO.

Studentvelferd

Dette medlem slår fast at alle skal ha like muligheter til utdanning. At alle – uavhengig av økonomi, også arbeiderklassens barn – skal kunne ta høyere utdanning, er et viktig frihets- og likhetsprosjekt. Likevel er like muligheter til utdanning under press når studie-støtten ikke samsvarer med de faktiske utgiftene i et studentliv. Dette medlem understreker at trygge rammer og nok tid til å fokusere på studiene ikke skal være forbeholdt de med foreldre som kan sponse studentlivet. Derfor viser dette medlem til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett for 2025, hvor det foreslås å videreføre styrkingen av studentøkonomien, med å øke studiestøtten med ytterligere 10 pst. i 2025.

Det betyr at studentene vil få 15 169 kroner i måneden i basislån, eller 166 859 kroner i året, fra studieåret 2025–2026. Det er 10 769 kroner mer i året i forhold til regjeringens forslag. Dette er Sosialistisk Venstrepartis ledd i opptrappingen til å nå en studiestøtte på to ganger grunnbeløpet i folketrygden.

I tillegg foreslår Sosialistisk Venstreparti å styrke studentenes økonomi gjennom å tilby flere rimelige studentboliger. I Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett foreslås det derfor å styrke finansieringen av studentboligbyggingen for å sikre rimelige studentboliger også i fremtiden, og det foreslås å bygge 500 flere studentbolig og oppgradere 2 000 studentboliger.

De tte medlem er også opptatt av å bevare gratisprinsippet i utdanningen og viser til at det i Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett er satt av 175 mill. kroner til å reversere regjeringens usosiale kutt i studentenes stipend, 22 mill. kroner til å reversere regjeringens forslag om å innføre en eksamensavgift, og 134 mill. kroner for å reversere studieavgiften for internasjonale studenter.

Videre peker de tte medlem på at rekordmange studenter sliter med sin psykiske helse, mange er ensomme og savner noen å snakke med. Derfor foreslår Sosialistisk Venstreparti i sitt alternative statsbudsjett å prioritere 30 mill. kroner for å styrke studentvelferden og det psykiske helsetilbudet for studenter og til aktiviteter i regi av studentfrivilligheten. For at folk skal få hjelp når de har behov, er det også nødvendig å opprette flere studieplasser i psykologistudiet. I sitt alternative statsbudsjett foreslår Sosialistisk Venstreparti å gi midler til å opprette et psykologitilbud ved Universitetet i Stavanger. Det er i dag stor mangel på psykologer både i kommuner og spesialisthelsetjenesten, og behovet for å utdanne enda flere er stort, og de tte medlem har merket seg at Universitetet i Agder (UiA) også jobber for å kunne starte opp et psykologistudium.

Forskning, kompetanse og høyere utdanning for det grønne skiftet

De tte medlem mener at forskning, høyere utdanning og kompetanse kan og må være en motor for det grønne skiftet. Forskning og innovasjon knyttet både til omstilling av næringer og til å finne klimaløsninger er avgjørende for å lykkes. De tte medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, hvor det foreslås å øke de totale rammene til forskning og høyere utdanning med 300 mill. kroner, i tillegg til å øke bevilgningene for å stoppe usolidariske kutt ved universiteter og høyskoler.

2.5 Generelle merknader fra Rødt

Medlemmen i komiteen frå Raudt meiner at det er viktig å sikra at alle har like moglegheiter til å nytta seg av velferdsstaten sine utdanningstilbod frå barne-

hage til universitet, uavhengig av sosial eller geografisk bakgrunn. Det er eit viktig og godt prinsipp i Noreg at utdanninga skal vera gratis. Utdanninga skal også vera av ein slik karakter at flest mogleg kan kjenna på meistring, difor er Raudt opptatt av å motverka teoretiseringa av skulen og syta for ei meir praktisk opplæring gjennom heile grunnskulen, der det også er rom for leik og kreativitet. Raudt er også opptatt av å syta for at pengar som går til barnehage, skal koma ungane til gode, og ikkje takast ut som privat profit.

Forsvarleg bemanning i barnehage og skule

De nne medlemen viser til at det har vore store demonstrasjonar til støtte for auka bemanning i barnehage og skule. Både foreldre og tilsette har slått alarm om den alvorlege situasjonen. Difor er auka bemanning i barnehage, skule og SFO ei hovudsatsing i Raudt sitt alternative budsjett. Auka bemanning er fundamentet for å sikra god oppfølging av barn og unge, for å forhindre fråfall og sikra tidleg innsats og for å hindra at tilsette blir sjuke eller forlèt yrket. Ein forskingsrapport frå Fafø viser at auka bemanning har positive effektar på vikarbruken ved fråvær i barnehage, og erfaringar frå mellom anna Ørland kommune viser at sjukefråværet gjekk ned med auka grunnbemanning i barnehagane. De nne medlemen viser til at Raudt også føreslår å opprette ytterlegare 100 nye plassar på arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning (ABLU)

Meir praktisk utdanning, fleire lærebøker og styrke elevøkonomi

De nne medlemen viser til at Raudt i sitt alternative budsjett føreslår å kutta i unødvendig standardtesting og omprioritera pengane til meir praktisk skule og fleire lærebøker. Raudt føreslår å setja av 20 mill. kroner til eit prøveprosjekt med meir praksis i bedrift for elevar i grunnskulen. Dette tiltaket er tenkt å treffa skuletrøytte elevar som treng nye miljø for å finna att læringsglede. Raudt føreslår også 191 mill. kroner for å gi alle elevar éi ny lærebok og at skulebibliotekstilskotet blir føreslått styrka. Dette er tiltak som skal motverka den fallande leseevna blant norske elevar. De nne medlemen meiner at lesing er ein føresetnad for all anna læring. Samstundes føreslår Raudt å avvika internasjonale testar som PISA og TIMSS, kartleggingsprøvar og nasjonale prøvar.

De nne medlemen viser også til at Raudt føreslår å gi rekordstore summar til elevane, gjennom å auke alle utstyrsstipend med 10 pst. og å styrka bortebruarstipendet med 1 000 kroner i månaden. Når elevar har eller står i fare for å mista nærskulane sine, slik ein har sett i Innlandet fylke, er det avgjerande å styrka elevøkonomien. Samstundes er det viktig å sikra at alle elevar har moglegheit til å velja dei meir kostnadskreivjande yrkesfagsutdanningane.

Høgare utdanning

Denne medlemmen er uroa for den økonomiske situasjonen for norske universitet og høgskular. Fleire universitet, som til dømes NTNU, varslar kutt som kan medføra at vitskapleg tilsette må seiast opp og utdanningsprogram leggjast ned. Denne medlemmen ser på dette som svært alvorleg og viser til at Raudt i sitt alternative budsjett set av pengar til å redde konkrete prosjekt som Climate-Ecological Observatorium for Arctic Tundra ved UiT og Griegakademiet ved UiB. Samstundes prioriterer også Raudt oppstartsmidlar til profesjonsutdanning i psykologi ved UiS og ei ytterlegare satsing på fleire plassar innan høgare yrkesfagleg utdanning.

Denne medlemmen viser også til at Raudt ønskjer å styrka basisfinansieringa av høgare utdanning og redusera den resultatbaserte finansiering. Dette vil bidra til større grad av økonomisk tryggleik for norske universitet og høgskular.

Betre studentøkonomi

Denne medlemmen viser til at Norsk studentorganisasjon sitt referansebudsjett, basert på tal frå SIFO, SSB og leigemarknadsundersøkingar, ikkje går opp. Grunna den ofslege prisveksten er det mange studenter som kjenner på ein trong økonomi. Difor foreslår Raudt å auka både utdanningsstøtta, reversera regjeringa sitt foreslåtte kutt i studiestipendet og eksamensavgifta for bestått eksamen. Denne medlemmen viser til at Raudt også foreslår å byggja fleire studentbustader og å styrka tiltak for betre studentvelferd.

2.6 Generelle merknader fra Venstre

Komiteens medlem fra Venstre viser til at kunnskap er en sentral innsatsfaktor for å ruste Norge for de utfordringene vi skal løse fremover. De langsiktige løsningene finnes kun dersom det investeres i kunnskap, utdanning og forskning.

Dette medlem viser til at for kunnskapssektoren er det overordnede målet med Venstres alternative budsjett å gi flere et best mulig utgangspunkt for å lære, mestre og fullføre sin utdanning. Venstre mener det er behov for et krafttak for å bekjempe skolefravær i grunnskolen og frafall fra videregående. Venstre utvider ordningen med rullerende barnehageopptak, styrker bemanningen i barnehagen og gir kontaktlæreren mer tid til å følge opp elevene sine. Venstre opprettholder gode ordninger for studenter og styrker den frie forskningen for å ruste Norge i møte med behovet for ny kunnskap og omstilling.

Dette medlem peker på at barnehagen skal være en trygg arena for lek og læring, der barn får frihet til å leke, lære og utvikle seg. For foreldre er det viktig med en rask og forutsigbar tilgang på barnehageplass. Som konsekvens av dagens ordning må mange foreldre ta ut

ulønnet permisjon i påvente av barnehageplass. For å sikre foreldre mer frihet og fleksibilitet foreslår Venstre derfor en utvidelse av ordningen med rullerende barnehageopptak. Dette medlem mener man må sørge for bedre bemanning i barnehagene og styrker derfor barnehagene med 2 000 årsverk i Venstres alternative statsbudsjett.

Dette medlem ser med bekymring på fraværsviklingen i grunnskolen. Skolen må sikre at alle har et godt utgangspunkt for å delta i samfunnet og arbeidslivet. Da må opplæringen være tilpasset eleven og skolen må motivere til læring. Venstre legger i sitt alternative budsjett frem en tiltakspakke for å redusere det ufrivillige skolefraværet i grunnskolen.

Dette medlem viser til at man i Venstres alternative budsjett prioriterer å gi læreren mer tid til å være kontaktlærer. Kontaktlæreren er den ressursen i skolen som er tettest på elevene. Det gjør kontaktlæreren avgjørende for å oppdage og følge opp elevene som trenger hjelp og ekstra støtte. For at resten av laget rundt eleven skal fungere, må kontaktlæreren ha tid til å gjøre jobben sin.

Dette medlem viser til at et sentralt mål for Venstre er å sørge for at flere fullfører videregående opplæring, at man styrker yrkesfaglig høyere utdanning og sikrer rekruttering til og tilgang på høyere utdanning. Venstre foreslår i sitt alternative budsjett å øke bevilgninger for å bekjempe frafall i videregående opplæring. Venstre øker studiestøtten for alle studenter til 1,35 ganger folketrygdens grunnbeløp (G). Dette er første del av en opptrapping mot 1,5 G, som skal sikre at alle har mulighet til å ta høyere utdanning. Venstre reverserer regjeringens forslag om å innføre gebyr for gjentak av beståtte eksamener. Studentenes helse- og trivselsundersøkelse peker på at den psykiske helsen til norske studenter er urovekkende dårlig. I Venstres alternative statsbudsjett settes det derfor av midler til studentvelferd.

Dette medlem understreker at økt tilgang på utdanning, og en fortsatt satsing på forskning, er sentralt for å ta Norge framover. En sterk kunnskapssektor er viktig for å omstille samfunnet og bygge arbeidsplassene for fremtiden. Venstre styrker derfor den frie forskningen i sitt alternative budsjett.

Dette medlem viser til at et annet mål for Venstre i kunnskapspolitikken er å opprettholde det internasjonale samarbeidet om utdanning. Det gagnar både norsk næringsliv og norske læresteder, og knytter Norge tettere sammen med verden rundt oss. Derfor foreslår Venstre i sitt alternative budsjett at høyere utdanning fortsatt skal være gratis for studenter utenfor EU og EØS-området og raskere godkjenning av utenlandsk utdanning og yrkeskvalifikasjoner.

3. Oversikt over partienes forslag til bevilgninger på rammeområde 16

Tabellen under gir en oversikt over budsjettforslaget fra regjeringen sammenlignet med budsjettforliket og partienes alternative standpunkter.

Forslag til bevilgninger under de respektive kapitler og poster der det er avvik fra regjeringens forslag. Avvik i parentes.

Kap. Post	Formål	Prop. 1 S med Tillegg 1 og 2	A, Sp og SV	H	FrP	SV	R	V
Utgifter rammeområde 16 (i tusen kroner)								
220	Utdanningsdirektoratet							
1	Driftsutgifter	418 999	418 999 (0)	418 999 (0)	457 999 (+39 000)	418 999 (0)	414 999 (-4 000)	418 999 (0)
222	Statlige skoler og fjernundervisnings- tjenester							
1	Driftsutgifter	156 701	156 701 (0)	156 701 (0)	106 701 (-50 000)	156 701 (0)	156 701 (0)	156 701 (0)
225	Tiltak i grunnopplæringen							
61	Rentekompensasjon for investeringer i læringsarenaer og større utstyr som bidrar til mer praktisk og variert opplæring	80 000	80 000 (0)	0 (-80 000)	80 000 (0)	80 000 (0)	80 000 (0)	15 000 (-65 000)
62	Tilskudd til sommerskoler	0	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	100 000 (+100 000)
63	Tilskudd til samisk i grunnopplæringen	114 179	114 179 (0)	114 179 (0)	111 179 (-3 000)	114 179 (0)	114 179 (0)	114 179 (0)
64	Tilskudd til opplæring av barn og unge som søker opphold i Norge	375 924	375 924 (0)	375 924 (0)	218 865 (-157 059)	375 924 (0)	375 924 (0)	375 924 (0)
66	Tilskudd til skoleturer i forbindelse med handlingsplan mot antisemittisme	17 595	17 595 (0)	17 595 (0)	35 190 (+17 595)	17 595 (0)	17 595 (0)	17 595 (0)
67	Tilskudd til opplæring i kvensk eller finsk	9 665	9 665 (0)	9 665 (0)	7 665 (-2 000)	9 665 (0)	9 665 (0)	9 665 (0)
69	Tiltak for fullføring og kvalifisering i videregående opplæring	904 017	904 017 (0)	904 017 (0)	904 017 (0)	904 017 (0)	909 517 (+5 500)	1 204 017 (+300 000)
74	Prosjekttilskudd	12 946	12 946 (0)	12 946 (0)	12 946 (0)	12 946 (0)	12 946 (0)	17 946 (+5 000)

Kap. Post	Formål	Prop. 1 S med						
		Tillegg 1 og 2	A, Sp og SV	H	FrP	SV	R	V
75	Grunntilskudd	112 451	112 451	127 451	98 193	114 951	122 451	112 451
			(0)	(+15 000)	(-14 258)	(+2 500)	(+10 000)	(0)
226	Kvalitetsutvikling i grunnpøpløringen							
21	Spesielle driftsutgifter	1 143 444	1 164 444	1 265 444	1 173 444	482 944	742 294	1 452 444
			(+21 000)	(+122 000)	(+30 000)	(-660 500)	(-401 150)	(+309 000)
22	Videreutdanning for lærere og skoleledere	1 604 202	1 604 202	1 639 202	1 604 202	1 604 202	1 607 202	1 604 202
			(0)	(+35 000)	(0)	(0)	(+3 000)	(0)
61	Tilskuddsordning til veiledning for nyutdannede nytilsatte lærere	145 390	145 390	165 390	145 390	145 390	145 390	145 390
			(0)	(+20 000)	(0)	(0)	(0)	(0)
71	Norges forskningsråd - Tilskudd til vitensentre	119 977	119 977	139 977	119 977	119 977	119 977	119 977
			(0)	(+20 000)	(0)	(0)	(0)	(0)
227	Tilskudd til særskilte skoler							
63	Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner	46 307	46 307	46 307	41 307	46 307	46 307	46 307
			(0)	(0)	(-5 000)	(0)	(0)	(0)
230	Statlig spesialpedagogisk tjeneste							
1	Driftsutgifter	606 613	606 613	606 613	633 049	613 613	606 613	606 613
			(0)	(0)	(+26 436)	(+7 000)	(0)	(0)
231	Barnehager							
21	Spesielle driftsutgifter	761 967	761 967	766 967	761 967	761 967	761 967	761 967
			(0)	(+5 000)	(0)	(0)	(0)	(0)
240	Fagskoler							
60	Driftstilskudd til fagskoler	1 570 090	1 570 090	1 570 090	1 570 090	1 570 090	1 598 927	1 570 090
			(0)	(0)	(0)	(0)	(+28 837)	(0)
253	Folkehøyskoler							
70	Tilskudd til folkehøyskoler	1 151 691	1 151 691	1 151 691	1 051 691	1 151 691	1 151 691	1 151 691
			(0)	(0)	(-100 000)	(0)	(0)	(0)
256	Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse							
1	Driftsutgifter	501 230	501 230	501 230	501 230	501 230	501 230	506 230
			(0)	(0)	(0)	(0)	(0)	(+5 000)
257	Kompetanseprogrammet							
70	Tilskudd	217 910	217 910	267 910	237 910	217 910	235 910	217 910
			(0)	(+50 000)	(+20 000)	(0)	(+18 000)	(0)

Kap. Post	Formål	Prop. 1 S med Tillegg 1 og 2	A, Sp og SV	H	FrP	SV	R	V
258	Tiltak for livslang læring							
	21 Spesielle driftsutgifter	74 329	99 329 (+25 000)	89 329 (+15 000)	74 329 (0)	74 329 (0)	74 329 (0)	74 329 (0)
260	Universiteter og høyskoler							
	50 Statlige universiteter og høyskoler	44 133 668	44 160 977 (+27 309)	44 136 162 (+2 494)	44 183 668 (+50 000)	44 630 818 (+497 150)	44 191 891 (+58 223)	44 653 368 (+519 700)
	70 Private høyskoler	2 311 831	2 310 741 (-1 090)	2 311 831 (0)	2 311 831 (0)	1 994 981 (-316 850)	2 056 961 (-254 870)	2 345 531 (+33 700)
270	Studentvelferd							
	74 Tilskudd til velferdsarbeid mv.	90 867	90 867 (0)	103 867 (+13 000)	90 867 (0)	120 867 (+30 000)	100 867 (+10 000)	115 867 (+25 000)
	75 Tilskudd til bygging av studentboliger	559 970	806 570 (+246 600)	603 545 (+43 575)	642 905 (+82 935)	919 970 (+360 000)	642 208 (+82 238)	578 670 (+18 700)
271	Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen							
	1 Driftsutgifter	135 052	135 052 (0)	135 052 (0)	135 052 (0)	135 052 (0)	135 052 (0)	140 052 (+5 000)
272	Tiltak for internasjonalisering og høyere utdanning							
	52 Tiltak for høyere utdanning	0	0 (0)	2 000 (+2 000)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
275	Tiltak for høyere utdanning og forskning							
	70 Tilskudd	79 493	79 493 (0)	79 493 (0)	77 493 (-2 000)	79 493 (0)	79 493 (0)	79 493 (0)
285	Norges forskningsråd							
	71 Strategiske forskningsprioriteringer	2 950 898	2 950 898 (0)	3 350 898 (+400 000)	2 650 898 (-300 000)	2 950 898 (0)	2 950 898 (0)	3 059 998 (+109 100)
	72 Langsiktig, grunnleggende forskning	1 663 129	1 663 129 (0)	1 663 129 (0)	1 663 129 (0)	1 663 129 (0)	1 663 129 (0)	1 788 129 (+125 000)
	73 Grunnbevilgning til samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutter	253 626	253 626 (0)	253 626 (0)	253 626 (0)	253 626 (0)	253 626 (0)	353 626 (+100 000)

Kap. Post	Formål	Prop. 1 S med Tillegg 1 og 2	A, Sp og SV	H	FrP	SV	R	V
920	Norges forskningsråd							
70	Tilskudd til næringsrettet forskning	1 012 770	1 012 770 (0)	1 012 770 (0)	1 012 770 (0)	1 007 770 (-5 000)	1 012 770 (0)	1 212 770 (+200 000)
71	Grunnbevilgning til teknisk-industrielle institutter	553 250	553 250 (0)	553 250 (0)	553 250 (0)	553 250 (0)	553 250 (0)	603 250 (+50 000)
923	Havforskningsinstituttet							
22	Fiskeriforskning og -overvåking	214 800	214 800 (0)	214 800 (0)	214 800 (0)	244 800 (+30 000)	229 800 (+15 000)	264 800 (+50 000)
1137	Forskning og innovasjon							
71	Forskningsaktivitet – Norges forskningsråd	204 327	204 327 (0)	204 327 (0)	204 327 (0)	204 327 (0)	204 327 (0)	214 327 (+10 000)
2410	Statens lånekasse for utdanning							
1	Driftsutgifter	476 165	476 165 (0)	463 165 (-13 000)	476 165 (0)	476 165 (0)	476 165 (0)	476 165 (0)
50	Avsetning til utdanningsstipend	9 222 790	9 545 390 (+322 600)	9 223 684 (+894)	9 472 790 (+250 000)	9 724 084 (+501 294)	9 868 090 (+645 300)	9 731 290 (+508 500)
70	Utdanningsstipend	4 116 162	4 116 162 (0)	4 116 162 (0)	4 175 162 (+59 000)	4 140 271 (+24 109)	4 272 062 (+155 900)	4 117 062 (+900)
72	Rentestøtte	3 748 095	3 763 095 (+15 000)	3 768 130 (+20 035)	3 748 095 (0)	3 763 130 (+15 035)	3 748 095 (0)	3 762 295 (+14 200)
	Sum utgifter rammeområde 16	106 300 938	106 957 357 (+656 419)	106 971 936 (+670 998)	106 242 587 (-58 351)	106 785 676 (+484 738)	106 672 916 (+371 978)	108 724 738 (+2 423 800)
Inntekter rammeområde 16 (i tusen kroner)								
5617	Renter fra Statens lånekasse for utdanning							
80	Renter	13 837 239	13 852 239 (+15 000)	13 837 274 (+35)	13 837 239 (0)	13 859 439 (+22 200)	13 858 139 (+20 900)	13 837 239 (0)
	Sum inntekter rammeområde 16	15 104 655	15 119 655 (+15 000)	15 104 690 (+35)	15 104 655 (0)	15 126 855 (+22 200)	15 125 555 (+20 900)	15 104 655 (0)
	Sum netto rammeområde 16	91 196 283	91 837 702 (+641 419)	91 867 246 (+670 963)	91 137 932 (-58 351)	91 658 821 (+462 538)	91 547 361 (+351 078)	93 620 083 (+2 423 800)
	Avvik fra rammevedtak	-641 419	0	29 544	-699 770	-178 881	-290 341	1 782 381

4. Kunnskapsdepartementet

4.1 Kap. 200 Kunnskapsdepartementet

POST 1 DRIFTSUTGIFTER, POST 21 SPESIELLE DRIFTSUTGIFTER OG POST 45 STØRRE UTSTYRSINNKJØP OG VEDLIKEHOLD

Komiteen viser til omtalen i Prop. 1 S (2024–2025).

4.2 Kap. 3200 Kunnskapsdepartementet

POST 3 INNTEKTER FRA FREMLEIE

Komiteen viser til omtalen i Prop. 1 S (2024–2025).

4.3 Kap. 201 Analyse og kunnskapsgrunnlag

POST 21 SPESIELLE DRIFTSUTGIFTER

Komiteen viser til omtalen i Prop. 1 S (2024–2025).

POST 70 NORGES FORSKNINGSRÅD – FORSKNING OM UTDANNING OG FORSKNING

Komiteen viser til omtalen i Prop. 1 S (2024–2025).

5. Grunnopplæringen

5.1 Kap. 220 Utdanningsdirektoratet

POST 1 DRIFTSUTGIFTER, POST 21 SPESIELLE DRIFTSUTGIFTER OG POST 70 TILSKUDD TIL LÆREMIDLER MV.

Komiteen viser til omtalen i Prop. 1 S (2024–2025).

Medlemene i komiteen frå Framstegspartiet og Raudt ser ikkje behovet for at ein organisasjon som Utdanningsdirektoratet skal ha ein stab på 18 tilsette i kommunikasjonsavdelinga. Desse medlemene meiner at det prinsipielt sett bør takast ei evaluering av pengebruken i staten knytt til kommunikasjonsmedarbeidarar.

Medlemene i komiteen frå Raudt viser til Raudt sitt alternative budsjett der det er føreslått å kutta fire stillingar i kommunikasjonsavdelinga i Utdanningsdirektoratet.

5.2 Kap. 3220 Utdanningsdirektoratet

POST 1 INNTEKTER VED OPPDRAG

Komiteen viser til omtalen i Prop. 1 S (2024–2025).

5.3 Kap. 221 Foreldreutvalgene for grunnsopplæringen og barnehagene

POST 1 DRIFTSUTGIFTER

Komiteen mener foreldreutvalgene for grunnsopplæringen og barnehagene (FUG og FUB) utfører et verdifullt arbeid for å fremme et godt samarbeid mellom barnehage/skole og hjem. Komiteen mener et velfungerende barnehage/skole-hjem-samarbeid er viktig for å sikre barn og unge et godt læringsmiljø med gode forutsetninger for utvikling.

Komiteen merker seg at foreldreutvalgene hadde høy aktivitet i 2023.

Komiteen vil peke på at FUG har en viktig funksjon og rolle overfor myndighetene for å ivareta foreldreperspektivet i utformingen av nasjonal skolepolitikk. I 2023 var arbeidet med ny opplæringslov særlig i fokus for FUG. FUB har hatt et særlig fokus på bemanninga i barnehagene og tiltak for et trygt og godt miljø i barnehagene.

Komiteen viser til at foreldreutvalgene spiller en viktig rolle som rådgivende organ overfor Kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet i en rekke saker.

5.4 Kap. 222 Statlige skoler og fjernundervisningstjenester

POST 1 DRIFTSUTGIFTER OG POST 45 STØRRE UTSTYRSANSKAFSELSE OG VEDLIKEHOLD

Komiteen viser til at bevilgningen på kapitlet gjelder drift av Sørsamisk kunnskapspark i Hattfjelldal, drift av samisk videregående skole i Karasjok og samisk videregående skole og reindriftsskole i Kautokeino. Målet med bevilgningen er å medvirke til å utvikle samisk identitet, språk og kultur.

Komiteen vil understreke betydningen av å styrke arbeidet for å bevare og videreutvikle de fem samiske språkene som fremdeles benyttes i Norge, og viser til at disse er opplistet på Unescos språkatlas over truede språk. Den samiske videregående skolen, tilbud om fjernundervisning og språksamlinger er i så måte viktige tiltak.

Komiteens medlem fra Fremskrittspartiet viser til Fremskrittspartiets alternative budsjett,

der bevilgningen til Sørsamisk kunnskapspark i Hattfjelldal, drift av samisk videregående skole i Karasjok, og samisk videregående skole og reindriftsskole i Kautokeino reduseres med 50 mill. kroner.

5.5 Kap. 3222 Statlige skoler og fjernundervisningstjenester

POST 2 SALGSINNEKTER MV.

Komiteen viser til omtalen i Prop. 1 S (2024–2025).

5.6 Kap. 223 Diamanten skole

POST 1 DRIFTSUTGIFTER OG POST 45 STØRRE UTSTYRSANSKAFFELSER OG VEDLIKEHOLD

Komiteen viser til at målet med tildelingen til Diamanten skole er å bidra til at døvblinde barn og unge har et tilrettelagt opplæringstilbud. Skolens tilbud er for døvblinde elever i grunn- og videregående skole som har behov for taktil tilnærming i sin opplæring. Elevene på Diamanten skole får gjennom tilbudet undervisning i og på ulike alternative og supplerende kommunikasjonsformer. Tilbudet drives av Statped og gir barna som får sin opplæring gjennom tilbudet, mulighet til å være aktive deltakere i egen læring og utvikling.

5.7 Kap. 3223 Diamanten skole

POST 2 SALGSINNEKTER MV.

Komiteen viser til omtalen i Prop. 1 S (2024–2025).

5.8 Kap. 224 Tilskudd til freds- og menneskerettighetssentre

POST 70 FRED- OG MENNESKERETTIGHETSSENTRE

Komiteen viser til at kapitlet inkluderer tilskudd til syv freds- og menneskerettighetssentre samt det europeiske Wergelandsenteret (EWC). Komiteen vil påpeke at freds- og menneskerettighetssentrene er viktige læringsarenaer og bidrar til forskning, dokumentasjon og formidling om viktige hendelser fra vår nære historie som ikke må glemmes. Kunnskapen de formidler fra andre verdenskrig – Holocaust, kunnskap om norsk krigshistorie og fascismen – er spesielt viktig i en tid med økende fremmedfrykt, antisemittisme og rasisme. Komiteen er spesielt opptatt av at disse sentrene skal formidle historien til ungdom og bidra til å dekke behovet hele landet har for å få viktig kunnskap fra denne tiden. Komiteen viser til at alle sentrene rapporterte om økt etterspørsel etter tilbudene deres, inkludert kursstilbudet Dembra – Demokratisk beredskap mot rasisme og antisemittisme, som er et tilbud om kompetanse-

utvikling til skoler i arbeidet mot fordommer og fiendtlighet mot minoriteter. Det har også vært satsing på digitale læringstilbud ved alle sentrene, og flere av sentrene rapporterer om rekordhøye besøkstall. Komiteen understreker viktigheten av å undervise dagens barn og unge om menneskerettigheter og demokrati.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre, vil vise til Stiftelsen 10. august sitt viktige arbeid med å forebygge radikaliserings og ekstremisme, og fremme demokrati og menneskerettigheter gjennom undervisning og dialogvirksomhet. Flertallet mener Stiftelsen 10. august bør ha mulighet til å delta og bidra inn i samarbeid og undervisningsvirksomhet på lik linje med de andre freds- og menneskerettighetssentrene.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre vil understreke viktigheten av å motarbeide ekstremisme i alle miljøer. Disse medlemmer vil understreke at den økende antisemittismen man har sett over flere år, er et alvorlig faresignal. Disse medlemmer observerer at antisemittismen er særlig tydelig i dagens situasjon, og at det jødiske miljøet rapporterer om økt trakassering og hets. Disse medlemmer vil påpeke at synagogen i Oslo bør være under konstant bevoktning, i likhet med synagoger i de fleste europeiske land. Disse medlemmer mener økt kunnskap og oppmerksomhet om religiøs og politisk ekstremisme er viktig for å ivareta det liberale demokratiet i Norge.

POST 71 DET EUROPEISKE WERGELANDSENTERET

Komiteen viser til at bevilgningen også gjelder drift av Det europeiske Wergelandsenteret (EWC), som samarbeider med Europarådet om opplæring i interkulturell forståelse, menneskerettigheter og aktivt medborgerskap. Senteret er en viktig rådgiver for Europarådet på utdanningsfeltet, og blir også brukt aktivt i arbeid med demokrati og medborgerskap. EWC er også ansvarlig for læringstilbudet om 22. juli og demokratisk medborgerskap, i samarbeid med 22. juli-senteret, Raftostiftelsen og Utøya AS.

5.9 Kap. 225 Tiltak i grunnopplæringen

Komiteen viser til viktigheten av at fullføringsreformen, jf. Meld. St. 21 (2020–2021) og Innst. 585 S (2020–2021), følges opp, og har merket seg at innsatsen holdes på et høyt nivå også i budsjett for 2025. Satsingen inkluderer en stimulering av ordningen Fagbrev på jobb. Komiteen mener at denne ordningen bør bygges videre ut som en del av kompetansereformen. Ko-

miteen vil understreke viktigheten av at også fylkeskommunene i årene som kommer, forsterker innsatsen både for økt fullføring i videregående skole og kompetansereform for voksne.

POST 1 DRIFTSUTGIFTER, POST 21 SPESIELLE DRIFTSUTGIFTER OG POST 60 TILSKUDD TIL LANDSLINJER

Komiteen viser til omtalen i Prop. 1 S (2024–2025).

POST 61 RENTEKOMPENSASJON FOR INVESTERINGER I LÆRINGSARENAER OG STØRRE UTSTYR SOM BIDRAR TIL MER PRAKTISK OG VARIERT OPPLÆRING

Komiteen viser til omtalen i Prop. 1 S (2024–2025).

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til Meld. St. 34 (2023–2024) En praktisk skole. En mer praktisk skole er sentralt for å styrke læring, utvikling, motivasjon og mestring for elevene.

Flertallet foreslår for statsbudsjettet 2025 å øke investeringsrammen for rentekompensasjonsordningen ved innkjøp og investering i utstyr, inventar og læringsarenaer på 5.–10. trinn til 2 mrd. kroner. På sikt skal investeringsrammen øke til 8 mrd. kroner.

POST 63 TILSKUDD TIL SAMISK I GRUNNOPPLÆRINGEN

Komiteen viser til omtalen i Prop. 1 S (2024–2025).

Komiteens medlem fra Fremskrittspartiet viser til Fremskrittspartiets alternative budsjett, der det foreslås et kutt på 3 mill. kroner på denne posten.

POST 64 TILSKUDD TIL OPPLÆRING AV BARN OG UNGE SOM SØKER OPPHOLD I NORGE OG POST 65 RENTEKOMPENSASJON FOR SKOLE- OG SVØMMEANLEGG

Komiteen viser til omtalen i Prop. 1 S (2024–2025).

POST 66 TILSKUDD TIL SKOLETURER I FORBINDELSE MED HANDLINGSPLAN MOT ANTISEMITTISME

Komiteen viser til omtalen i Prop. 1 S (2024–2025).

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at skoleturer for å lære om Holocaust og undertrykkelse har vært gjennomført i flere årtier, og at posten for tilskudd til skoleturer kom i 2019 i tilknytning til handlingsplanen mot antisemittisme (2016–2020). Målet er skoleturer til tidligere konsentrasjonsleirer og minnesteder fra andre verdenskrig. Hovedvekten av det faglige innholdet skal ta for seg relevante tema knyttet til antisemittisme, hat og fordommer, fremmedgjøring og gruppetenkning, menneskerettigheter, menneskeverd og demokrati. Flertallet peker på at det 11. november 2024 kom ny handlingsplan mot antisemittisme 2025–2030, der regjeringen varsler at den vil gjennomgå tilskuddsordningen.

Komiteens medlem fra Fremskrittspartiet viser til at antisemittisme og jødeforfølgelse har eksistert i alle tider. I år 132 ble jødene fordrevet fra Israel og Judea, mens på 1200-tallet stod jøder i Europa i fare for å bli drept og forfulgt dersom de nektet å konvertere. Også i Norge har antisemittismen stått sterkt. Dette var tydelig da landet fikk grunnlov i 1814, som inneholdt en bestemmelse som forbød jøder adgang til Norge. Det var også tydelig under Holocaust, da det norske politiet bidro til deportasjonene av norske jøder.

Dette medlem vil videre vise til at i kjølvannet av Hamas' terrorangrep mot Israel den 7. oktober 2023 har antisemittismen vokst ytterligere i styrke, både som ideologi og i handlinger, i Norge og andre deler av verden. Det er ekstra bekymringsfullt for de få jødene som bor i Norge. Den jødiske befolkningen i Norge er bare på om lag 1 500 personer. Politiet i Oslo har måttet øke sikkerheten rundt jødiske samlingspunkt i Oslo, og trusler, sjikane og diskriminering rettet mot jøder har økt. Negativ retorikk og hat har manifestert seg under demonstrasjoner, i media og i sosiale medier. Dette medlem vil understreke viktigheten av konkrete tiltak for å styrke innsatsen mot antisemittisme. Noe av det viktigste Norge som samfunn kan gjøre, er å sørge for å utbre kunnskap om antisemittismen og dens historie og effekter. Dette medlem mener det er viktig at man i enda større grad tar i bruk Hvite Busser og Aktive Fredsreiser, som har arrangert klassesaker i en årrekke og er partipolitisk og religiøst uavhengige. Deres turer til Polen og Tyskland, med besøk i tidligere konsentrasjonsleirer som Auschwitz ved Krakow og Sachsenhausen ved Berlin, har vært med på å gi norske skoleelever verdifull innsikt i hvilke enormt tragiske konsekvenser antisemittisme og dertil hørende ekstreme ideologier og livssyn fører til. Dette medlem viser til Fremskrittspartiets alternative budsjett, der det foreslås at tilskuddet til slike skoleturer dobles.

POST 67 TILSKUDD TIL OPPLÆRING I KVENSKELLER FINSK

Komiteen viser til omtalen i Prop. 1 S (2024–2025).

Komiteens medlem fra Fremskrittspartiet viser til Fremskrittspartiets alternative budsjett, det foreslås et kutt på 2 mill. kroner på post 67 Tilskudd til opplæring i kvensk eller finsk.

POST 68 TILSKUDD TIL OPPLÆRING I KRIMINALOMSORGEN

Komiteen viser til omtalen i Prop. 1 S (2024–2025).

POST 69 TILTAK FOR FULLFØRING OG KVALIFISERING I VIDeregående OPPLÆRING

Komiteen viser til omtalen i Prop. 1 S (2024–2025).

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at med ny opplæringslov som trådte i kraft 1. august 2024, får elevene rett til opplæring til de har fullført. Flertallet foreslår å videreføre tilskuddene til de nye elevrettighetene og lovkravene i 2025.

Flertallet mener det er svært gledelig at det er blitt en positiv økning i andelen ungdom som søker yrkesfag. Ikke siden 2012 har flere unge søkt seg til yrkesfag, og over halvparten av de som har søkt videregående opplæring til høsten 2024, hadde yrkesfag som førsteønske.

Flertallet prioriterer en rekke tiltak for at flere skal fullføre videregående og flere skal bli kvalifisert til arbeidslivet. Flertallet viser til at det settes av 83,2 mill. kroner for å få flere til å ta fagbrev på jobb, det prioriteres 479 mill. kroner til videreføring av tilskuddet for at flere skal bli kvalifisert til en læreplass og til arbeidet med å få flere læreplasser. I tillegg settes det av 15 mill. kroner til et nytt forsøk, læreplass-sjansen, for at flere voksne skal inn i et opplæringsløp. Flertallet vil også trekke frem at det prioriteres 10 mill. kroner til etablering av et nasjonalt senter for yrkesfag.

Flertallet mener vilkår for utdanning og utvikling for elever som trives innen praktiske og estetiske fag, må styrkes. Flertallet mener tidlig fordypning innen praktiske og estetiske fag bidrar til en positiv utvikling for barns læring i hele landet.

Komiteens medlem fra Venstre mener skolen må rustes for å sikre at alle har et godt utgangspunkt for å delta i samfunnet og arbeidslivet. Da må opplæringen være tilpasset elevene og skolen må motivere til læ-

ring. Venstre legger i sitt alternative budsjett frem en rekke forslag for å styrke skolen. For å motarbeide den bekymringsfulle fraværsviklingen i grunnskolen foreslår Venstre i sitt alternative budsjett en tiltakspakke for å redusere fraværet.

Læreplasser

Komiteens medlem fra Fremskrittspartiet er glad for at yrkesfagene over flere år opplever økt søking. Dette medlem vil understreke at Fremskrittspartiet gjennom mange år har jobbet hardt for mer målrettet satsing på yrkesfagene. Dette medlem vil påpeke viktigheten av tiltak som vil gjøre det lettere for bedriftene å ansette lærlinger. En økning av lærlingtilskuddet er sentralt i den sammenheng. Dette medlem vil vise til Fremskrittspartiets alternative statsbudsjett, der det foreslås å sette av 39 mill. kroner til en økning av lærlingtilskuddet med 5 pst.

Komiteens medlem fra Venstre viser til at det i arbeidet med å sørge for at flere gjennomfører videregående opplæring er viktig å sørge for tilgang til læreplasser. Et viktig tiltak for å sørge for flere læreplasser er å bygge ned barrierene i arbeidslivet for tilgang på læreplasser og sørge for at virksomhetene kompenseres tilstrekkelig til å kunne ha god oppfølging av sine lærlinger. Dette medlem viser til Venstres alternative statsbudsjett, der det er satt av 249 mill. kroner til økt lærlingtilskudd.

Prøveforsøk i yrkesfag

Komiteen vil understreke viktigheten av samarbeid mellom skole og lokalt næringsliv, og at mulighetene som ligger i nye og fleksible løsninger utnyttes. Det finnes flere ulike lokale og regionale modeller for desentralisert, yrkesfaglig videregående opplæring, for eksempel Steigenmodellen og LOSA. Komiteen vil påpeke at slike modeller bør gjøres mer kjent, slik at de kan utprøves flere steder.

Produksjonsskoler

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre mener at ordningen med produksjonsskoler bør utvides til andre fylker. Disse medlemmer vil derfor oppfordre regjeringen til å komme tilbake til Stortinget med en plan som kan sikre langsiktig statlig medfinansiering av dette viktige skoleslaget.

Fagbrev på jobb

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre mener at fagbrev på jobb i større grad bør være et tilgjengelig tilbud i alle fylkeskommuner, som et alternativ til praksiskandidatordningen, og synes det er bra at regjeringen øker

midlene til denne ordningen. Fagbrev på jobb når en viktig gruppe voksne som kan ha høy terskel for å ta et fagbrev, og vil kunne føre til at enda flere kan fullføre med fagbrev, samtidig med at de er i arbeid. Disse medlemmer mener derfor at det bør vurderes å lovfeste at tilbudet skal gis i alle fylker, og at en videre vurderer kriteriene for å kunne ta fagbrev på jobb og finansieringen.

Medlemmen i komiteen frå Raudt viser til at Raudt i sitt alternative budsjett foreslår å styrka ordninga med fagbrev på jobb med 5,5 mill. kroner. Denne medlemmen vil også visa til at Raudt foreslår å auka lærlingtilskotet med 2 500 kroner per plass. Raudt meiner at det er viktig å leggja til rette for at fleire får læreplass og slik sett får fullført si utdanning.

POST 74 PROSJEKTTILSKUDD OG POST 75 GRUNNTILSKUDD

Komiteen viser til Ungt Entreprenørskap som gjennom sitt arbeid i skolene sørger for at elever lærer gjennom å samarbeide med lokalt, regionalt og nasjonalt arbeidsliv. Komiteen mener at Ungt Entreprenørskap er en viktig bidragsyter i den digitale og grønne omstillingen. Ungt Entreprenørskap er et tilbud i skolen som bidrar til at et av målene med de nye læreplanene realiseres, nemlig mer praktisk og utforskende læring.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre viser til Rosa kompetanse sitt viktige arbeid i skolen med å bidra til et helsefremmende og trygt psykososialt miljø, der elever som bryter med normer for kjønn og seksualitet, kan uttrykke seg fritt, være trygge og bli inkludert.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre vil peke på Norsk håndverksinstituttets viktige rolle for å ivareta norsk tradisjonshåndverk, og mener det bør vurderes å gi et unntak fra den søknadsbaserte ordningen.

Disse medlemmer viser til at regjeringen Solberg bidro til forutsigbarhet for Norsk håndverksinstitutt, og peker på viktigheten av forutsigbarhet for å ivareta kompetansemiljøet og instituttets funksjon.

Komiteens medlem fra Fremskrittspartiet vil peke på den mangfoldige og praktiske kompetansen som finnes i miljøer utenfor skolen, og at det er viktig å benytte seg av denne. Samtidig vil dette medlem understreke betydningen av at ulike tiltak og prosjekter som tilbys elevene, må være kunnskapsbaserte og av høy kvalitet, og tilstrebe objektivitet og nøytralitet. Prosjekter som ikke virker etter hensikten, bør fases ut, og det må påses at polariserende budskap og identitetspolitikk ikke blir en del av skolehverdagen. Kampanje-

pregede prosjekter og rene interesseorganisasjoner bør man være varsom med å ta inn i skolen. Dette medlem vil også påpeke viktigheten av et fritt organisasjonsliv, og at det ikke bør være et mål at alt av organisasjoner og prosjekter skal motta offentlig støtte. Dette medlem viser til Fremskrittspartiets alternative statsbudsjett der det foreslås å avvike støtten til FRI – Foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold, Foreningen Iles, og Faktisk.no.

5.10 Kap. 3225 Tiltak i grunnopplæringen

POST 4 REFUSJON AV ODA-GODKJENTE UTGIFTER

Komiteen viser til omtalen i Prop. 1 S (2024–2025).

5.11 Kap. 226 Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen

Komiteen vil peke på at bevilgningen på kapitlet går til kvalitetsutvikling i grunnopplæringen, og tiltak for å støtte og veilede skoler og skoleierere gjennom kompetanse- og utviklingstiltak. Utdanningsdirektoratet har ansvaret for å forvalte midlene og gjennomføre kvalitetstiltakene.

Komiteen vil framheve viktigheten av tiltak som finansieres over kapitlet for å gi økt kvalitet, læring og trivsel i skolen.

POST 21 SPESIELLE DRIFTSUTGIFTER

Komiteen viser til omtalen i Prop. 1 S (2024–2025).

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser videre til at det i budsjettforliket er foreslått 20 mill. kroner til en søkbar pott for å øke kvaliteten på SFO og å øke bevilgningen til Den nasjonale støttegruppen etter 22. juli med 1 mill. kroner. Flertallet foreslår derfor at kap. 226 post 21 økes med 21 mill. kroner, sammenlignet med regjeringens forslag.

Praktisk og variert skole

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til forslag fra Høyre om en helhetlig ungdomsskolereform med mål om å øke elevenes motivasjon, læring og trivsel jf. Dokument 8:18 S (2021–2022) og Innst. 129 S (2021–2022), som et bredt flertall på Stortinget stilte seg bak. Høyre fremmet 80 tiltak for en mer praktisk og variert ungdomsskole med mål om å forberede elevene for videregående skole.

Disse medlemmer viser til regjeringens forslag om å øke investeringsrammen for rentekompensa-

sjonsordningen ved innkjøp og investering i utstyr, inventar og læringsarenaer på 5.–10. trinn. I Perspektivmeldingen 2024, jf. Meld. St. 31 (2023–2024), trekkes rentekompensasjon frem som et eksempel på ordninger som bidrar til å omgå handlingsregelen og det finanspolitiske rammeverket. Disse medlemmer mener at rentekompensasjonsordningen ikke alene vil bidra til å gjøre skolen mer praktisk og variert. Det vil kreve andre grep for at skoler og kommuner skal kunne endre sin praksis, som for eksempel at kommunene får økonomiske rammer til å gjøre de nødvendige investeringene og innkjøpene.

Disse medlemmer viser til Høyres forslag til alternatitv statsbudsjett for 2025, hvor det foreslås å bevilge penger til konkrete og målrettede tiltak for å sikre en praktisk og variert skole, deriblant en satsing på Ungt Entreprenørskap, etter- og videreutdanning i praktiske fag, talentsenter for realfag og et obligatorisk yrkesfaglig valgfag.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til vedtak nr. 374 ved behandling av Innst. 129 S (2021–2022) der et samla Storting vedtok:

«Stortinget ber regjeringen i sitt varslede arbeid med en helhetlig ungdomsskolereform vektlegge endringer som skal bidra til å øke elevenes motivasjon, læring og trivsel og styrke den praktiske læringen, og videre at regjeringen inkluderer sektoren tett i arbeidet.»

Flertallet vil påpeke at Meld. St. 34 (2023–2024) En mer praktisk skole – Bedre læring, motivasjon og trivsel på 5.–10. trinn inneholdt 86 tiltak der det var bred støtte til retningen for norsk skole. I motsetning til Høyre anerkjenner flertallet svakhetene ved det doble formålet med nasjonale prøver, i tråd med anbefalingene i NOU 2023:27 Et nytt system for kvalitetsutvikling – for elevenes læring og trivsel. Flertallet framhever også en rekke nye tiltak som bidrar til å løfte praktisk og aktiv læring i alle fag, og flertallet mener at læreres kompetansebehov er bredere enn flere studiepøng i matematikk, norsk og engelsk.

Flertallet stiller seg derimot undrende til prioritering av et nytt obligatorisk yrkesfaglig valgfag fra Høyre, når Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti nå er med og sikrer flertall, slik at det blir obligatorisk for skolene å tilby arbeidslivsfag som alternativ til 2. fremmedspråk, slik at alle ungdomsskoleelever i hele landet får mulighet til å velge dette.

Skolefritidsordningen

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til budsjettforliket, hvor det

er foreslått en økning på 550 mill. kroner til styrking av bemanning i skolefritidsordningen (SFO). Flertallet viser til at det er viktig at SFO-tilbudet har god kvalitet og tilstrekkelig bemanning. Flertallet viser videre til at barn som har rett til ekstra oppfølging i løpet av skoledagen, ikke får med seg disse rettighetene over i SFO. Flertallet viser til at midler til økt bemanning også bør benyttes til dette.

Flertallet viser til at SFO skal legge til rette for lek, kultur- og fritidsaktiviteter med utgangspunkt i alder, funksjonsnivå og interesser hos barna, og gi omsorg og tilsyn. Videre er SFO viktig for arbeidet med inkludering av barn i sitt lokalmiljø. Det er en styrke om man legger til rette for samarbeid med lokalt idretts- og kulturliv. Det er variasjon mellom kommunene knyttet til blant annet generell finansiering av tilbudet, bemanning og tilgjengelige lokaler. Rammepånen for SFO gir rom for lokale variasjoner, satsinger og planer.

Flertallet viser videre til budsjettforliket, hvor det er foreslått en økning på kap. 226 post 21 på 20 mill. kroner til en søkbar pott for å øke kvaliteten i SFO, blant annet gjennom samarbeid med kulturskolen og idrettslag.

Flertallet viser videre til at 1.–3. klassinger per i dag har tilgang på 12 timers gratis SFO i uken, og viser til at det i forbindelse med Stortingets behandling av finansinnstillingen, Innst. 2 S (2024–2025) og løse forslag, ble fattet følgende vedtak:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å lovfeste retten til 12 timers gratis SFO i uken for elever fra 1.–3. trinn innen juni 2025.»

Naturfag i ungdomsskolen

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser videre til at Norge, sammenlignet med andre land i realfagsundersøkelsen TIMSS, er blant landene med færrest timer til naturfag på ungdomstrinnet. Resultatene fra TIMSS 2019 viste en tilbakegang i resultatene i naturfag på ungdomstrinnet, og at norske elev-ers prestasjoner i naturfag på ungdomstrinnet ligger en god del under de andre nordiske landene. Forskerne som analyserer de norske TIMSS-resultatene, har trukket fram lavt timetall som en forklaring på hvorfor de norske naturfagsresultatene er svakere på ungdomstrinnet enn på barnetrinnet, og svakere sammenliknet med andre nordiske land.

Disse medlemmer mener det er behov for en ny satsing på ungdomsskolen for å gi elevene en mer tilpasset og praktisk opplæring. Fagfornyelsen legger godt til rette for det, og den nye læreplanen i naturfag legger vekt på at faget skal bli mer praktisk og utforskende.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til forslag, jf. Dokument 8:151 S (2022–2023) og Innst. 351 S (2022–2023), om en realfagsstrategi for å fremme ut-

vikling av realfagskompetanse og rekruttering av realfagskandidater til utdanning og arbeidsliv.

Disse medlemmer viser til Høyres forslag til alternativt statsbudsjett for 2025, hvor det foreslås å innføre en ekstra time i naturfag på ungdomstrinnet. Disse medlemmer viser videre til at regjeringen har faset ut Lektor 2-ordningen for realfag. Disse medlemmer er uenige i dette, og mener at ordningen må gjeninnføres. I Høyres alternative budsjett foreslås derfor en ekstra bevilgning på 9 mill. kroner.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener det er andre behov i skolen enn å innføre en ekstra time i naturfag. I Meld. St. 24 (2023–2024) En mer praktisk skole sikret et flertall i Stortinget støtte for en stor omlegging i retning av en mer praktisk skole i alle fag. Flertallet mener behovet for oppdaterte lokaler og utstyr, slik at dagens time-tall kan utnyttes bedre, samt økt fleksibilitet i fag- og timefordelingen, er det som bidrar til at naturfagslærere og skoleelever får større læringsutbytte i realfagene generelt. Styrking av naturfagsenteret, slik at det i større grad kan bidra til kompetansebygging og pedagogisk støtte til god praktisk undervisning, sikrer også disse partiene støtte til.

Flertallet vil eksempelvis trekke fram prosjekter med Newton-rom, programmerings-utstyr, laboratorieutstyr og hjelpemidler for uteskole som nå er støttet gjennom eksisterende støtteordning som disse partier har innført og viderefører i 2025.

Seksualitetsundervisning

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil påpeke støtteressursen som Utdanningsdirektoratet og Helsedirektoratet har utarbeidet i samarbeid, for å støtte lærere i god seksualitetsundervisning, eksempelvis i det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring.

Medlemen i komiteen frå Raudt viser til Raudt sitt alternative budsjett der det er foreslått eit kompetanseløft for lærarar og i lærarutdanninga om seksualitetsundervisning. Dette er viktig både for å sikra at unge får ein trygg, vitskapleg og god introduksjon i seksualundervisninga, men også for å syta for at lærarar er i stand til å handtera barn og unge som har andre kjønnsidentitetar eller seksualitet som skil seg frå majoriteten.

Fag- og yrkesopplæring

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre fremhever at Norge har et stort behov for fagarbeidere i årene som

kommer. Regjeringen Solberg gjorde flere viktige grep for å løfte yrkesfagene, noe som førte til at flere søkte seg til yrkesfag, flere fikk læreplass og at flere fullførte med fag- og svennebrev.

Disse medlemmer vil understreke viktigheten av at det legges avgjørende vekt på samfunnets behov for kompetanse i dimensjoneringen av utdanningstilbudet. Disse medlemmer vil vise til at resultatene fra NHOs kompetansebarometer og SSBs kartlegginger gjennom en årrekke har vist at det er behov for et mer markeds- og verdiskapingsrettet utdanningstilbud. Flest bedrifter har behov for ansatte med utdanning fra yrkesfaglige programmer på videregående nivå, og en stor andel av bedriftene trenger folk med fagskoleutdanning. Disse medlemmer mener den viktigste prioriteringen må være å gi flest mulig ungdommer mulighet til å ta utdanninger som sikrer dem jobb.

Medlemen i komiteen frå Raudt viser til at Raudt i sitt alternative budsjett foreslår å setja i gang prøveprosjekt med utdanning i bedrift for elevar på ungdomstrinnet for å skapa ein meir praktisk skule. Ei slik ordning kan vera eit godt avbrekk for skuletrøytte og demotiverte elevar, og kan vera med på å skapa ny læringsglede.

Forskning, evaluering og data for vurdering av kvalitet i skolen

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre vil påpeke viktigheten av nasjonale prøver og deltagelse i internasjonale undersøkelser som PISA, TIMSS og PIRLS. Til sammen gir disse testene oversikt over norske elevers kunnskaper i grunnleggende fag. Informasjonen fra PISA og de andre internasjonale studiene er en viktig del av kvalitetsvurderingssystemet, og bidrar til økt kunnskap hos skoleledere, skoleeiere og nasjonale myndigheter. Disse medlemmer er kritiske til at regjeringen har varslet at den vil endre de nasjonale prøvene slik at de ikke lenger gir styringsinformasjon. Disse medlemmer mener dette er viktig informasjon som man må følge med på, og følge opp.

Disse medlemmer mener norske barn har krav på å få verdens beste undervisning. Med de ressursene Norge har, er det viktig å ha høye ambisjoner for elevene, og da må skolen bruke de verktøyene som finnes.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, mener Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre ikke verdsetter skolens brede samfunnsmandat og lokal kvalitetsutvikling nok når de er kritiske til omlegging av dagens kvalitetsvurderingssystem med nye nasjonale prøver og redusert omfang av standardisert kartlegging. Skolen er rammet inn av opp-

læringsloven, læreplaner og øvrige nasjonale føringer. Relasjonen mellom elev og lærer er avgjørende, og standardiserte tester gir oss ikke det hele kunnskapsgrunnlaget for hvordan elever lærer og utvikler seg, eller hvordan læreres praksis bør utvikles. Dagens elevundersøkelse erstattes av en ny skolemiljøundersøkelse, og eksamen skal oppdateres i tråd med endra rammebetingelser.

Medlemen i komiteen frå Raudt viser til at internasjonale trendar i utdanningspolitikken, tydeleg inspirert av konkurranseorienterte styringsverktøy frå kommersiell sektor, dei siste to tiåra har gått i retning av auka vekt på talfesting, prestasjonstesting og rangering, ikkje minst i grunnskulen. Desse trendane har fått meir og meir fotfeste også i Noreg. Behovet for data som kan samanliknast, ofte generert gjennom testing, kartlegging og måling, har vore løfta fram som viktig i arbeidet med å fremja kvalitet og læring. Denne medlemen viser til kvalitetsutviklingsutvalet sin rapport NOU 2023:27, og meiner som utvalet at ein må utvikla styringssystema på ein måte som legg vekt på samarbeid framfor konkurranse, kvalitative mål framfor kvantitativ måling, og læring framfor prestasjonar. Det er registrert at regjeringa i Meld. St. 34 (2023–2024) ønskjer å leggja til rette for meir læringsstøttande prøver, framfor nasjonale prøver. Denne medlemen meiner likevel at det er naudsynt og også avvikla Noreg si deltaking i internasjonale kunnskapsundersøkingar som PISA og TIMSS og også avvikla dagens ordning med kartleggingsprøvar i matematikk og lesing i første klasse.

Nivådeling

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet mener at økt bruk av nivådeling kan være et viktig verktøy. Når elever med lignende ferdigheter arbeider sammen, kan lærerne lettere skreddersy aktiviteter som både er motiverende og utfordrende. Dette kan bidra til bedre læringsutbytte for alle elever, inkludert både de som trenger ekstra hjelp, og de som har kommet lengre og trenger mer avanserte utfordringer. Uten nivådelt undervisning risikerer man at elever enten blir sittende fast i stoff de ikke forstår, eller kjeder seg fordi de ikke får utviklet sitt potensial fullt ut.

Komiteens medlem fra Fremskrittspartiet mener at nivådeling bør utprøves mer, og viser til Fremskrittspartiets alternative budsjett der det settes av 10 mill. kroner til prøveprosjekter med økt bruk av nivådeling i klasseundervisningen.

Skolemiljø

Komiteens medlem fra Fremskrittspartiet vil understreke viktigheten av forebygging, oppføl-

ging og tilpassede tilbud i arbeidet med å skape gode og trygge læringsmiljøer. Dette medlem mener at en økt satsing på ulike former for spesialklasser og spesialskoler kan være en god og nødvendig løsning. Dette medlem vil vise til at «Sosialagentene» i Oslo er et prosjekt som viser gode resultater, og at dette prosjektet bør utvides og utprøves flere steder. Dette medlem viser til Fremskrittspartiets alternative budsjett, der det settes av 10 mill. kroner til prøveprosjekt for bedre skolemiljø etter modell fra Sosialagentene i Oslo.

Læreren og laget rundt eleven

Komiteens medlem fra Fremskrittspartiet vil understreke viktigheten av at elever har tilgang til helsesykepleier og psykologer. Dette medlem viser til Fremskrittspartiets alternative budsjett, der det settes av 10 mill. kroner til prøveprosjekt med digital tilgang til helsesykepleier og psykolog i videregående skole.

Medlemen i komiteen frå Raudt er opptatt av å styrka laget rundt eleven. Det handlar om å sikra fleire tilsette med ulik fagkompetanse inn i skulen. Denne medlemen viser til Raudt sitt alternative budsjett, der det er foreslått å styrka laget rundt eleven med 73 mill. kroner til spesialpedagogar og miljøarbeidarar, og ei styrking av PP-tenesta i både skule og barnehage på til saman 100 nye årsverk.

Komiteens medlem fra Venstre mener læreren er en av de viktigste innsatsfaktorene i skolen. Venstre mener det er viktig at lærerne har mer tid til elevene. Derfor foreslår partiet i sitt alternative budsjett en økt satsing på kontaktlærer som på årsbasis vil bety over 2 mrd. kroner, slik at alle kontaktlærere i grunnskolen kan frigjøre minst én ekstra skoletime per uke, i tillegg til den ene timen de i dag har, til oppfølging av sine elever.

Rekruttering til læreryrket

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, har høyere ambisjoner for rekruttering av kvalifiserte lærere til hele landet enn tidligere Solberg-regjering, blant annet på grunn av økt satsing på desentralisert høyere utdanning, studiesentre, en bredere etter- og videreutdanningsportefølje samt tettere dialog med partene om tiltak for å rekruttere, kvalifisere og beholde lærere i læreryrket samla sett gjennom en strategi.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre mener det viktigste for elevens læring er en god lærer. Disse medlemmer er sterkt kritiske til regjeringens lave ambisjoner på vegne av norske lærere og læreryrkets status, attraktivitet og viktighet for sam-

funnet og elevene. Disse medlemmer peker på at regjeringen Solberg gjennom åtte år satset tungt på kvalitet og innhold i lærerutdanningene, både for å heve læreryrkets status og attraktivitet, og fordi det å investere i gode lærere er å investere i barns kunnskap og vår felles framtid. Disse medlemmer mener at mulighet for spesialisering og høyere lønn er et viktig tiltak for å øke rekrutteringen til læreryrket, og viser til at regjeringen Solberg innførte en ordning med lærerspesialister for å gi lærere flere karriereveier i klasserommet. Lærerspesialister i begynneropplæringen ble særlig prioritert. Disse medlemmer viser til at regjeringen Støre har kuttet denne ordningen.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til Høyres forslag til alternativt statsbudsjett for 2025, hvor det foreslås å gjeninnføre ordningen med lærespesialister gjennom en bevilgning på 128 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til at regjeringen Støre har redusert karakterkravene for å komme inn på lærerutdanningen. Disse medlemmer viser til at regjeringen Solberg i 2016 innførte krav om at de som skulle tas opp til grunnskolelærerutdanning eller lektorutdanning, måtte ha gjennomsnittskarakter 4 i fellesfaget matematikk, eller bestått i programfag matematikk i tillegg til karakter 3 i norsk og 35 skolepoeng. Etter innføringen av disse kravene og en historisk satsing på etter- og videreutdanning for lærere økte søkningen til studiene frem til 2019. Det var flere studenter som fullførte og besto lærerutdanningen etter innføringen av kravene. Disse medlemmer peker på at uansett hvilke fag lærerne skal undervise i, skal de ha kompetanse til å integrere de grunnleggende ferdighetene lesing, skriving og regning i faget. Dette krever god forståelse og ferdigheter både i norsk og matematikk. Matematikk er det faget hvor foreldrenes utdanningsbakgrunn har mest å si for hvilken karakter eleven får. Disse medlemmer er tydelige på at lærerens kompetanse derfor har mye å si for å utjevne forskjeller i elevenes forutsetninger.

Støttegruppen etter 22. juli

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at det i budsjettforliket er foreslått å styrke Den nasjonale støttegruppen etter 22. juli med 1 mill. kroner.

Nasjonalt senter for yrkesfag

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at regjeringen ønsker å etablere et nytt nasjonalt senter for yrkesfag i Molde. Disse medlemmer er enige i at det er viktig å skaffe mer kunnskap om hva som skal til

for å styrke kvaliteten på yrkesfag, men mener det er mer hensiktsmessig å styrke eksisterende forskningsmiljøer fremfor å spre midler tynt utover. Disse medlemmer mener regjeringen bør vurdere om midlene skal konkurranseutsettes gjennom Forskningsrådet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener Høyre har en defensiv holdning til hva det vil si å etablere et nasjonalt senter for yrkesfag med dedikert ansvar for å koordinere og tenke langsiktig om utvikling og styrking av yrkesfagene i Norge. Flertallet mener senteret vil kunne styrke yrkesfagenes posisjon og faglige utvikling, og at senteret på sikt skal styrkes videre.

Skole-NM

Komiteen mener det er viktig å fortsette å løfte yrkesfagene gjennom konkrete tiltak som fremmer fagstolthet, motivasjon og mestringsglede. Komiteen vil fremheve at skole-NM er en viktig arena for å synliggjøre yrkesfagene og bygge nettverk mellom skoler, opplæringskontor, bransjer og næringsliv. Det har også vært en økende interesse, både fra elever og lærere.

Andre tiltak

Fleirtallet i komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt, viser til at det er brei politisk semje om at høg organisasjonsgrad er viktig for å støtta og fremja eit godt og seriøst arbeidsliv i Noreg. Det er godt dokumentert at mange unge har for låg kunnskap om grunnleggjande rettar, plikter og spelereglar i arbeidslivet og at dette gjer dei lette å utnytta. Der er også brei semje mellom partane i arbeidslivet om at betre informasjon tidlegare vil kunna bøta på dette, og førebu ungdom betre på å tre inn i arbeidslivet.

Medlemmen i komiteen frå Raudt viser derfor til Raudt sitt alternative budsjett, der det er foreslått midlar til ein «fagleg skulesekk». Denne medlemmen vil oppmoda regjeringa til å invitera partane i arbeidslivet til ein forpliktande dialog om korleis kunnskap om det organiserte arbeidslivet og trepartssamarbeidet kan få ein større og meir praktisk plass i undervisninga i vidaregåande opplæring.

Denne medlemmen viser til at diskriminering og forskjellsbehandling på bakgrunn av etnisitet, nasjonalitet eller kulturell bakgrunn framleis er eit gjennomgripande problem i Noreg. Dette har store konsekvensar for levekåra for heile samfunnsgrupper og livskvaliteten for den enkelte. Denne medlemmen meiner dette berre kan endrast gjennom haldnings- og kulturending, og at denne må byrja i skulen. Både lærarar, elevar og skuleleiarar treng opplæring i korleis ein gjen-

kjenner og grip inn mot rasisme. Denne medlemmen viser til raudt sitt alternative budsjett med forslag om å oppretta ein antirasistisk skulesekk etter modell av den kulturelle skulesekken.

Komiteens medlem fra Venstre viser til at stigende matvarepriser, global matmangel, hensyn til folkehelse og hensyn til klima og bærekraft gjør det nødvendig å øke kunnskapen om og interessen for å dyrke sin egen mat. Dette medlem viser til at mat og helse allerede en del av læreplanen for grunnskolen. Det å delta i høsting av lokale matvarer og i dyrking av mat for bruk i matlaging, og å utnytte lokale matvarer i matlaging og oppleve alle ledd i produksjonskjeden fra råvare til måltid, ligger inne som kompetansemål i læreplanen. Skolehage, det å dyrke eigen mat som del av skolehverdagen, har lange tradisjoner. I 1909 gav Oslo kommune tillatelse til at området Geitmyra kunne brukes til skolehage for skolene Møllergata, Foss, Bolteløkka, Lilleborg, Sagene og Grünerløkka. Geitmyra har vært i kontinuerlig drift som skolehage og parselhage helt siden da, og gitt kunnskap, opplevelser og matglede som tusenvis av barn har hatt med seg livet ut. Geitmyra skolehage har òg fått en avlegger i form av Geitmyra matkultursenter for barn, som nå har fått avdelinger også andre steder i landet, og som har en visjon om å nå barn i hele landet med kunnskap om mat og matglede.

Dette medlem mener et godt tiltak for å spre kunnskap om å dyrke mat er etablering av skolehager. I dag er det få kommuner som satser systematisk på skolehager, og det er få nasjonal stimuli til etablering av skolehager.

Dette medlem viser til at Venstre tidligere har utfordret kunnskapsministeren på hva som kan gjøres for å få flere skolehager som en del av omleggingen av fremtidens maktsystem til mer lokal matproduksjon og mer frukt og grønt.

Dette medlem viser videre til at Venstre i sitt alternative budsjett foreslår å utvide ordningen med sommerskole, slik at flere barn kan få tilbud om dette.

POST 22 VIDEREUTDANNING FOR LÆRERE OG SKOLELEDERE

Komiteen viser til at nesten 50 000 lærere har fått tilbud om videreutdanning. Dette er et historisk og viktig løft, som komiteen mener må videreføres.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at det i 2023 ble brukt om lag 1,4 mrd. kroner på etter- og videreutdanning, og at spesialpedagogikk hadde størst økning i antall på videreutdanning. Også begynneropplæring og rektorutdanning blir møtt med stor interesse, mens matematikk,

norsk og engelsk fortsatt utgjør flesteparten av de som får etter- og videreutdanning.

Økt omdømme for lærerutdanninger og læreryrket kommer også av anerkjennelse av jobben som gjøres i norske klasserom hver dag, og hvor avgjørende det er med kvalifiserte lærere i hele landet. Flertallet vil framheve økningen på 75 mill. kroner over post 61 som foreslås å gjelde også nyansatte i barnehager og videregående skoler, som er et viktig løft.

Flertallet påpeker at det i Meld. St. 19 (2023–2024) Profesjonsmeldingen ble fremlagt en rekke tiltak for å utvikle lærerutdanningene videre, og at det for eksempel er startet opp videreutdanningstilbud tilpasset fådelt skoler med base i Nesna samt at Nord universitet på Nesna får pilot for lærerutdanning 1.–10. trinn og Universitetet i Oslo får integrert PPU-master fra høsten 2025 som skal bidra til kvalifisering av flere lærere.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre mener at gode lærere med solid og oppdatert kunnskap er nøkkelen til at elevene skal lære mer. Regjeringen Solberg gjennomførte en rekke tiltak for å løfte lærernes kompetanse og sikre flere kvalifiserte lærere i skolen. Blant tiltakene er skjerpede opptakskrav for å komme inn på lærerutdanningen, femårig master, kompetansekrav for lærere som underviser i norsk, engelsk og matematikk, flere lærerspesialister, en særskilt satsing på spesialpedagogikk, tiltak for at flere lærere som er i skolen, kan fullføre utdanningen, samt en lærernorm i grunnskolen.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre er glade for at regjeringen Støre viderefører satsingen på videreutdanning, men registrerer at regjeringen Støre foreslo å fjerne kompetansekrav for lærere med utdanning før 2014 og svekker prioriteringen av videreutdanning i norsk, engelsk og matematikk. Disse medlemmer vil fastholde viktigheten av at kommunene og skolene prioriterer kjernefagene.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at det fortsatt er mange uten fullført lærerutdanning som underviser i skolen. Disse medlemmer mener det er viktig at elevene møter kvalifiserte lærere i klasserommet. I Høyres forslag til alternativt budsjett for 2025 foreslås en rekke tiltak som skal bidra til å øke læreryrkets attraktivitet og til å øke andelen kvalifiserte lærere. Disse medlemmer viser til at regjeringen Solberg i 2019 innførte et pilotprosjekt ved UiT og Nord universitet med et tilrettelagt studieløp for å få ukvalifiserte lærere til å fullføre utdanningen.

Disse medlemmer viser til at Stortinget ved behandlingen av opplæringsloven, jf. Innst. 442 L (2022–2023), ba regjeringen skjerpe kravet til lærerutdanning for de som underviser i skolen. Disse medlemmer mener at ordningen som legger til rette for at de som

jobber i skolen, som ikke har fullført lærerutdanningen, får et løp for å fullføre, er bra. Disse medlemmer mener at dette bør ruller ut til å være et landsomfattende tiltak. I Høyres forslag til alternativt budsjett styrkes derfor denne ordningen med 15 mill. kroner.

For å gjøre ungdomsskolen mer praktisk og variert prioriterer Høyre i sitt alternative budsjett 20 mill. kroner til etter- og videreutdanning av lærere i praktisk-estetiske fag. Disse medlemmer peker på at praktisk-estetiske fag gir elever mulighet til å lære gjennom aktivitet, i tillegg til å styrke kreativitet og problemløsning.

POST 61 TILSKUDDSDORDNING TIL VEILEDNING FOR NYUTDANNEDE NYTILSATTE LÆRERE

Komiteen viser til omtalen i Prop. 1 S (2024–2025).

POST 62 TILSKUDD TIL SKOLEBIBLIOTEK OG LESESTIMULERING

Komiteen meiner at lesing er ei av dei mest grunnleggjande ferdigheitene ein lærer i skulen. Det er ein føresetnad for vidare læring.

Fleirtalet i komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet, Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt, viser til at lesing på skjerm er med på å svekkja konsentrasjonen og kan lett flytta vekk merksemda frå det ein faktisk skal gjera i klasserommet. Difor er det viktig med fysiske lærebøker.

Et annet flertall, medlemene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, støtter gode initiativ som øker leselyst, trivsel og læring i skolen. Derfor har disse partier foreslått 18 mill. kroner til den nasjonale satsingen Tid for lesing som del av leselyststrategien som kom tidligere i 2024. Dette flertallet vil videre understreke behovet for skolebibliotek, fysiske lærebøker, begrensninger rundt skjermbruk, og at bøker er fritatt merverdiavgift – som samlet bidrar til å sikre bedre vilkår for lesing og leseferdigheter.

Dette flertallet viser til at disse partier foreslår 50 mill. kroner til tilskudd til skolebibliotek og lesestimulering på kap. 226 post 62. Det er en videreføring av styrkingen som kom i revidert nasjonalbudsjett for 2024, og en økning på 35,5 mill. kroner siden 2021.

Medlemene i komiteen frå Raudt er opptatt av å skapa ein skule der fleire elevar kan kjenna på meistring, og der tung teori blir bytt ut til fordel for meir praksis. Denne medlemen viser til at Raudt i sitt alternative budsjett foreslår å styrka skulebibliotektilskottet og samtidig bruka 191 mill. kroner på å sikra at alle

elevar i grunnskulen får ei ny fysisk lærebok. Digitaliseringa av skulen har gått ut over elevane sine leseferdigheiter, slik ein mellom anna kan sjå i dei seinaste nasjonale prøvane.

POST 63 TILSKUDD TIL UTSTYR OG LÆRINGSARENAER PÅ 5.–10. TRINN

Komiteen viser til omtalen i Prop. 1 S (2024–2025).

Komiteens flertall, medlemene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, ser med bekymring på manglende spesialrom og utearealer egnet for praktisk og aktiv læring. Flertallet mener rentekompensasjonsordningen til investering i lokaliteter egnet for praktisk undervisning er prekær, en ordning som disse partier har vedtatt bevilgninger til i Stortinget og foreslått videreført i 2025 med mål om 1 mrd. kroner årlig i åtte år. Flertallet mener ordningen med midler til praktisk utstyr, som i 2024 har tilført 127 mill. kroner til utstyr i ulike fag som naturfag og musikk, har bidratt til å gi mange skoler, lærere og elever et meningsfullt løft for praktisk og aktiv læring. Flertallet viser til at det i proposisjonen foreslås å styrke ordningen i 2025 til 160 mill. kroner for å støtte opp om enda flere gode prosjekter som bidrar til mer læring.

POST 65 TILSKUDD TIL SKOLEMILJØTEAM OG BEREDSKAPSTEAM

Komiteen viser til omtalen i Prop. 1 S (2024–2025).

POST 71 NORGES FORSKNINGSRÅD – TILSKUDD TIL VITENSENTRER

Komiteen merker seg vitensentrenes prosjekt Superbit som har blitt et viktig tilbud for elevs læring om programmering i mellomtrinnet, og talentsenterordningen som har hatt flere elever inntatt for rekruttering til videre realfagsfordypning. Komiteen mener kvalitet framfor kvantitet skal være rettesnoren for skolens digitale skoling framover, med bevissthet knyttet til hva som gir læring og ikke.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre peker på at Norge står i utfordringer og omstillingsbehov som særlig krever høy realfagskompetanse. Både rekrutteringen til og kvaliteten i realfag må opp i norsk skole dersom landet skal ha tilstrekkelig kompetanse i fremtiden. For å stimulere flere til å velge realfag er det avgjørende at fagene gjøres mer attraktive og kobles opp mot arbeidslivet.

Komiteens medlemmer fra Høyre peker på at «Talentsenter i realfag», som er etablert på seks av vitensentrene, har vært en stor suksess for elevers læringsglede og fremtidige kompetanseutvikling. Disse medlemmer foreslår derfor at talentsenterordningen gjøres nasjonal for å sikre at elever med stort læringspotensial i alle deler av landet får et tilbud.

Disse medlemmer viser til at det i Høyres forslag til alternativt budsjett foreslås å bevilge 20 mill. kroner til Vitensentrene, slik at talentsenterordningen etableres som et fullverdig tilbud på alle de 13 regionale vitensentrene.

5.12 Kap. 227 Tilskudd til særskilte skoler

Komiteen vil trekke frem de mange styrkene som ligger i å støtte opp om et mangfoldig utdanningssystem som ivaretar ulike utdanningsbehov og muligheter for den enkelte. Dette bidrar positivt til samfunnet og gir tilgang på kompetanse og opplæringsarenaer som ellers ikke ville være lett tilgjengelig.

POST 63 TILSKUDD TIL KOMMUNER OG FYLKESKOMMUNER

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre, ønsker å trekke fram betydningen av de kommunale samisk-skolene i Snåsa og Målselv. Flertallet er også kjent med at et slikt tilbud ikke finnes i det lulesamiske kjerneområdet. En fortsatt styrking av de samiske språkene er viktig for å gi alle barn rett til opplæring i eget språk.

Flertallet viser til omtalen i Prop. 1 S (2024–2025) der tilbud sikres ut over det lovpålagte og kommunale tilbudet. Forsøk for ulike skoleformer i tråd med opplæringslova er enkelte steder nødvendige supplement. Flertallet merker seg initiativ for etablering av forsøk i grunnopplæringen, som kan bidra til bærekraftig utdanning i distriktene.

Komiteens medlem fra Fremskrittspartiet viser til Fremskrittspartiets alternative budsjett, der bevilgningene til samiskskolene i Snåsa og Målselv reduseres med 5 mill. kroner.

POST 78 TILSKUDD

Komiteen viser til omtalen i Prop. 1 S (2024–2025).

5.13 Kap. 228 Tilskudd til private skoler mv.

Komiteen viser til at privatskoleloven § 2-1 blant annet åpner for å etablere og drive privatskoler som ut-

gjør et religiøst eller pedagogisk alternativ til den offentlige skolen.

Komiteen viser til at alle offentlige tilskudd og skolepenger skal komme elevene til gode, og at det er et forbud mot å ta utbytte fra slike skoler.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre mener at friskolene er et viktig supplement til den offentlige skolen, og at det sikrer et annet faglig, pedagogisk eller livssynsmessig alternativ. Disse medlemmer er derfor bekymret over regjeringens politikk for friskolene, hvor stadige innstramminger og reduksjon i tilskudd fører til et mindre mangfold i skolesektoren.

Disse medlemmer vil videre understreke den viktige rollen private skoler har for å sikre mangfold og valgfrihet for foreldre og elever. For å opprettholde og utvikle den private skolesektoren er det viktig at friskolene får den forutsigbarheten og likebehandlingen de trenger og har rett til. Disse medlemmer mener det må på plass en forutsigbar finansieringsordning som er både rettferdig og bærekraftig, hvor både driftsutgifter og kapitalutgifter dekkes tilstrekkelig.

Disse medlemmer merker seg høringsinnspill fra Abelia om finansiering av individuell tilrettelagt opplæring, hvor de viser til at Kunnskapsdepartementet i april skrev følgende i Tilskudd til private grunnskoler – Rapport fra arbeidsgruppe – Kunnskapsdepartementet, Utdanningsdirektoratet og privatskoleorganisasjonene:

«Departementet ser at det kan være mangler i kostnadsdekningen for spesialundervisningen i noen private grunnskoler. Departementet mener imidlertid at det er behov for et bedre kunnskapsgrunnlag og mer utredning om det skulle vurderes endringer i finansieringen av spesialundervisning i private skoler. Dette måtte ev. også ses i sammenheng med finansieringen av spesialundervisningen i kommunale skoler.»

Disse medlemmer mener det er viktig å avklare hvordan individuelt tilrettelagt opplæring finansieres uavhengig av hvilken skole elevene går i, og uten at det går ut over øvrig skoledrift.

Disse medlemmer ber Kunnskapsdepartementet om å igangsette utredning så snart som mulig.

POST 70–POST 78

Komiteen viser til omtalen i Prop. 1 S (2024–2025).

POST 79 TOPPIDRETT

Komiteen viser til omtalen i Prop. 1 S (2024–2025).

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til de priva-

te toppidrettsgymnasene, og bekymringene fra NTG Bergen og Wang Toppidrett Romerike fordi de ikke er en del av det særskilte toppidrettstilskuddet. Disse medlemmer mener det er viktig at regjeringen sørger for å finne en løsning, sammen med skolene, slik at alle toppidrettsgymnasene får gode rammebetingelser og kan drive forsvarlig. Elever med et spesielt talent innenfor sin idrett skal kunne søke seg til et toppidrettsgymnas med tilbud innenfor sin sport uten å være avhengig av foresattes økonomi. Disse medlemmer mener at å utelate skolene fra ordningen med toppidrettstilskudd, ikke er i tråd med intensjonen om å redusere elevbetalingen og gir en urimelig forskjellsbehandling både mellom skoler og elever innen toppidretten.

POST 81–POST 85

Komiteen viser til omtalen i Prop. 1 S (2024–2025).

5.14 Kap. 229 22. juli-senteret

POST 1 DRIFTSUTGIFTER OG POST 45 STØRRE UTSTYRSANSKAFFELSER OG VEDLIKEHOLD

Komiteen støtter regjeringens forslag om å bevilge 34 028 mill. kroner til drift av 22. juli-senteret.

Komiteen mener 22. juli-senteret har et viktig samfunnsoppdrag når det kommer til å formidle kunnskap om terrorangrepene 22. juli 2011 og hvordan de kunne skje samt å bidra til økt kunnskapsgrunnlag og diskusjon om intoleranse, hat, vold og ekstremisme, nasjonalt og globalt. Komiteen understreker også verdien av godt samarbeid mellom 22. juli-senteret, andre læringssentre og institusjoner som jobber med samme problematikk.

Komiteen viser videre til at det i statsbudsjettet for 2022 ble gitt startbevilgning for å reetablere 22. juli-senteret permanent i tilknytning til tidligere lokaler ved Høyblokka i regjeringskvartalet. Senteret er planlagt ferdig høsten 2025.

5.15 Kap. 230 Statlig spesialpedagogisk støttesystem

POST 1–POST 70

Komiteen viser til at det i Prop. 1 S (2024–2025) redegjøres for omstillingsprosessen til Statlig spesialpedagogisk tjeneste (Statped) som har pågått mellom 2020–2024, som oppfølging av Meld. St. 6 (2019–2020) Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO. Komiteen viser til at Statped har fått nye rammer for virksomheten, og at departementet opplyser om at omstillingsperioden har gjort virksomheten landsdekkende. Komiteen merker seg at det i proposisjonen presiseres fra departementet at

som følge av omstillingen ble bevilgningen til Statped redusert med 115 mill. kroner i perioden mellom 2020–2023.

5.16 Kap. 3230 Statlig spesialpedagogisk støttesystem

POST 1 INNTEKTER VED OPPDRAG OG POST 2 SALGSINNTEKTER MV.

Komiteen viser til omtalen i Prop. 1 S (2024–2025).

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet vil understreke viktigheten av å skape trygghet og rom for læring for elevene i klasserommet. En viktig faktor i dette arbeidet er å sørge for at elever med langvarig utagerende adferd kan få et tilbud med særskilt oppfølging. Det kan ikke være slik at et lite mindretall av elever kan få ødelegge for det store flertallet av elever som møter opp på skolen hver dag for å lære.

Komiteens medlem fra Fremskrittspartiet viser til Fremskrittspartiets alternative budsjett, der det settes av 26 436 000 kroner til 100 nye spesialskoleplasser for elever med utagerende oppførsel og behov for særlig oppfølging.

6. Barnehager

6.1 Kap. 231 Barnehager

POST 21–POST 70

Komiteen mener at tidlig deltagelse i barnehagen er viktig for å styrke barnas språkutvikling og sosiale ferdigheter. Komiteen mener det er viktig at alle barnehagebarn har et godt og inkluderende leke- og læringsmiljø, og at barn som har behov for det, får hjelp tidlig.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at barnehage er en av disse partienes viktigste prioriteringer. Derfor viderefører disse partiene den historisk lave maksprisen, noe foreldrene vil merke på lommeboken. Flertallet gjør også flere prioriteringer for å styrke bemanningen og kompetansen i barnehagene.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til at regjeringen Solberg utvidet retten til barnehageplass for barn født i september, oktober og november, noe som har vært av stor betydning for mange barn og familier.

Komiteens medlemmer fra Høyre er tydelige på at Høyre ønsker at flere barn får tilbud om barnehageplass når de fyller ett år, eller når permisjonstiden er over. Det er viktig for barna, for den enkelte familie og for samfunnet. Det er en stor utfordring for familiene det gjelder, og for samfunnet i et likestillingsperspektiv, at det fortsatt er for mange barn som ikke får tilbud om barnehageplass etter endt foreldrepermisjon.

Disse medlemmer viser til at Høyre i sitt alternative budsjett for 2025 faser inn rett til barnehageplass til også å gjelde barn født i desember. Disse medlemmer viser til at det er krevende økonomiske tider for mange familier. En vanlig familie med to barn vil med Høyres alternative budsjett få om lag 7 200 kroner mer i skattelette og 6 000 kroner i økt barnetrygd. Høyre prioriterer å justere barnetrygden for barn over seks år i tråd med prisveksten.

Komiteens medlem fra Venstre viser til at det i Venstres alternative budsjett settes av midler til å utvide løpende barnehageopptak til å gjelde desember og januar-barna. Dette medlem mener det er viktig at man har ambisjoner om å utvide retten til plass i barnehage. Dette er fordi det er en utfordring at foreldre tvinges til å ta ulønnet permisjon eller søke hjelp hos venner og familie i påvente av barnehageplass. Dette medlem mener det er urettferdig at man i dag har en praksis hvor foreldre som har barn som er født til «feil» tid på året, tvinges ut i kostbare og lange ulønnede permisjoner fordi de ikke har rett på plass. Dette medlem viser til at det også er flest kvinner som tar ulønnet permisjon, noe som går ut over kvinners opptjening av pensjons- og sykepengerettigheter.

Foreldrebetaling

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at fra 1. august 2024 ble maksimalprisen redusert over hele landet med 1 000 kroner, og ny maksimalpris er nå på 2 000 kroner for første barn i barnehager i de større kommunene. For kommuner i sentralitetssone 5 og 6 er barnehageprisen redusert ytterligere (de mest spredtbygde kommunene), og var fra 1. august 2024 kr 1 500. Kommuner i tiltakssonen (Finnmark og Nord-Troms) har fortsatt gratis barnehage. Flertallet mener dette er et historisk løft for barnefamiliene og et viktig samfunnsgrep som reduserer forskjellene mellom folk. Flertallet vil videre understreke at maksprisen i barnehagen aldri før har vært så lav, og merker seg at Høyre i sitt alternative statsbudsjett foreslår å øke makspris til 3 000 kroner.

Komiteens medlemmer fra Høyre peker på at Høyre vil skape muligheter for alle, og at ingen barn skal begrenses av foreldrenes økonomi. Disse

medlemmer er glade for at regjeringen Solberg prioriterte gratis kjernetid og billigere barnehage til familier med lav inntekt, noe som er et målrettet og effektivt tiltak for å øke deltakelsen i barnehagen samtidig som økonomien til de som trenger det mest, styrkes. Økningen i andelen barn med rett til gratis kjernetid har økt. Videre peker disse medlemmer på at regjeringen Solberg fastsatte ny rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver og skjerpet pedagognormen. Det har understøttet kvalitetsarbeidet og økt andelen barnehagelærere betraktelig.

Disse medlemmer viser til at tiltakssonen i Nord-Troms og Finnmark ble opprettet av regjeringen Syse i 1990 for å sikre bosettingen og næringslivet. Høyre støtter regjeringens tiltak med gratis barnehage i tiltakssonen i Nord-Troms og Finnmark, men mener at effekten av tiltaket bør evalueres etter fem år.

Disse medlemmer vil fremheve viktigheten av at alle barn skal ha muligheten til å delta i barnehagefellesskapet uavhengig av foreldrenes inntekt. Disse medlemmer peker på at Høyre i sitt alternative budsjett for 2025 foreslår å videreføre maksprisen fra 2023-nivå, men øker inntektsgrensen for å få gratis kjernetid fra 642 700 kroner i 2024 til 800 000 kroner i 2025. Videre foreslår Høyre å øke barnetrygden for barn opp til seks år med 1 000 kroner i måneden fra 1. juli, og prisjustere for barn over seks år. Disse medlemmer peker på at barnehagen er en god og viktig arena for utvikling, læring, sosialisering, inkludering og integrering. Det er viktig at flest mulig barn får oppleve trygge og gode relasjoner til ansatte og andre barn, og at de får utforske og oppdage nye sammenhenger gjennom lek i sin barnehagehverdag.

Bemanning i barnehager

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil trekke frem at disse partiene prioriterer en rekke tiltak rettet mot kompetanse og bemanning i statsbudsjettet for 2025, slik at ungene skal møte nok ansatte med rett kompetanse. Sammen styrker disse partiene tilskudd til bemanning på 800 mill. kroner, i tillegg foreslår flertallet å videreføre tilskuddsordningen for økt pedagogtetthet og bemanning i barnehager i levekårsutsatte områder med 208,9 mill. kroner.

Flertallet vil fremheve satsingen på arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning (ABLU), som gjør det mulig for flere assistenter og barne- og ungdomsarbeidere å kunne utdanne seg til barnehagelærere. I Prop. 1 S (2024–2025) foreslås det å øke tilskuddene til arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning (ABLU) med 10 mill. kroner. Dette kommer i tillegg til økningen i 2024 på 20 mill. kroner som videreføres. Økningen i 2025 betyr at antallet studieplasser utvides med 165 fra høsten

2025, noe som legger til rette for totalt 365 studieplasser i ABLU. Samlet foreslås det å bruke om lag 65 mill. kroner på ABLU i 2025.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til at regjeringen Solberg skjerpet pedagognormen og la til rette for høyere pedagogtetthet i barnehagene. Disse medlemmer peker på at dette var et første steg i opptrappingen for å nå ambisjonen om at 50 pst. av de ansatte i barnehagen skal være barnehagelærere innen 2025.

Disse medlemmer er glade for at partiene i regjeringen Solberg sammen løftet kvaliteten i barnehagesektoren gjennom sine åtte år i regjering, og disse medlemmer er opptatt av at alle barn skal få trygg omsorg og et godt læringsmiljø som gir utvikling og læringsglede. God kvalitet skapes og utvikles av kompetente ansatte og gode kvalitetsutviklingssystemer.

Disse medlemmer peker på at regjeringen Solberg foreslo å opprette et nytt øremerket tilskudd til økt pedagogtetthet i levekårsutsatte områder. Slik kan man ha en spisset innsats i områder med store behov, og bidra til raskere opptrapping til 50 pst. barnehagelærere i disse områdene. Disse medlemmer peker på at tiltakene var en oppfølging av regjeringen Solbergs strategi om kvalitet i barnehagen.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre i sitt alternative budsjett foreslår å styrke arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning (ABLU) med 5 mill. kroner. Disse medlemmer peker på at det er stort behov for barnehagelærere, og at det er viktig å legge til rette for at de som allerede jobber i barnehage, kan ta utdanningen mens de er i jobb.

Komiteens medlem fra Rødt vil framheve at barnehagesektoren opplever en bemanningskrise. Hverdagens realitet består av høyt arbeidspress, sterk slitasje på de ansatte og derav høyt behov for vikarer, som ikke alltid dekkes. De ansatte beskriver en hverdag hvor de opplever å ikke strekke til, og sykefraværet i sektoren er derav det høyeste i hele arbeidslivet.

God kvalitet i barnehagen er avhengig av barneha-gefaglig kompetanse og nok folk på jobb til å kunne sette inn kompetansen slik at den utnyttes best mulig. Bemanningsnormen tar i for liten grad inn over seg at det som teller i hverdagen, er de ansattes nærvær med barna, ikke hvor mange ansatte barnehagen rent teknisk har per barn. Dette medlem viser derfor til Rødts alternative statsbudsjett, der det foreslås å fase inn dekning av pedagogisk plantid i alle barnehager, slik at det til enhver tid skal være pedagoger sammen med barna. En forutsetning for at dette skal fungere, er en generell bemanningsøkning, og det foreslås derfor også at alle barnehager med mer enn 50 barn, få én ekstra barne- og ungdomsarbeider fra 1. august 2025.

Dette medlem viser til at forsøk med «toppet bemanning» så langt viser at sykefraværet går ned og stabiliteten for barna øker. Dette forutsetter samtidig at overføringene til kommunene økes, slik at de kan oppfylle bemanningsnormen i barnehagene og sette inn vikarer fra dag én, og det vises til Rødts alternative budsjett for dette.

Komiteens medlem fra Venstre viser til at reduksjon i barnehagepris har ført til større etterspørsel etter plasser. For mange barnehager er det en stor utfordring å få tak i nok kvalifisert personell, og mange kommuner opplever også at konsekvensene av prisreduksjonen ikke er tilstrekkelig finansiert. Konsekvensen er at mange foreldre har opplevd stengte barnehager som følge av bemanningsutfordringer. Venstre støttet prisreduksjon fra 3 000 kroner til 2 000 kroner i fjor, men ser at det har medført noen konsekvenser man ikke var klar over. Dette medlem viser til at Venstre i sitt alternative budsjett derfor foreslår at maksimal barnehagepris økes til 2 500 kroner i 2025, men samtidig at merinntektene øremerkes til flere ansatte i barnehagene.

Dette medlem viser til Venstres alternative statsbudsjett, der Venstre foreslår å styrke bemanningen i barnehagene med 1,4 mrd. kroner, og at dette vil utgjøre om lag 2 000 årsverk i barnehagene. Alle barn skal ha mulighet til å gå i barnehagen. Derfor foreslår Venstre gratis heldagsplass i barnehage for lavinntektsfamilier som i dag har rett på gratis kjernetid. Denne gruppen har hatt liten eller ingen glede av prisreduksjonen fra 3 000 til 2 000 kroner.

Private barnehager

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre vil understreke at miksen mellom kommunale, ideelle og private barnehager har vært en suksess og ført til full barnehagedekning. Disse medlemmer er opptatt av kvaliteten i barnehagen, ikke hvem som driver barnehagen. Disse medlemmer mener reell likebehandling av de private barnehagene er en forutsetning for et godt og rettferdig barnehagetilbud. Disse medlemmer peker på viktigheten av kvalitet i barnehagehverdagen, og at alle barnehager må ha forutsigbare rammevilkår for å kunne gi barna en god barnehagehverdag og de ansatte trygge og rettferdige arbeidsvilkår.

Disse medlemmer viser til at regjeringen Solberg i 2016 fastsatte en forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager. Disse medlemmer vil fremheve viktigheten av at private barnehager sikres en økonomisk bærekraftig finansiering gjennom å se tilskudd for drift, eiendom og pensjon i sammenheng. Disse medlemmer viser til at omtrent halvparten av de private barnehagene ikke får dekket de tariffestede pensjonskostnadene for sine ansatte gjennom pensjonstilskuddet.

Komiteens medlem fra Rødt understreker at en omlegging av pensjonssystemet for private barnehager er overmodent, og er etterspurt av så å si alle parter i sektoren. Årets forhandling av et nytt barnehageforlik har så langt ikke avstedkommet noen endelig løsning som sikrer at penger bevilget til pensjon for barnehageansatte i private barnehager skal gå utelukkende til dette. I påvente av dette viser dette medlem til Rødts alternative statsbudsjett som prioriterer en løsning med dekning av pensjonsutgifter krone for krone. Dette gir en total besparelse på 600 mill. kroner. Dette medlem mener dette er et særs viktig tiltak i en tid hvor kommunene sliter med økonomien, og å sikre at tilskudd brukes etter hensikten vil gi kommunene bedre insentiver til å faktisk prioritere barnehagene.

7. Høyere yrkesfaglig utdanning

7.1 Kap. 240 Fagskoler

Komiteen mener at høyere yrkesfaglig utdanning, som «arbeidslivets utdanning», er en viktig utdanning. Fagskoleutdanningen er utviklet i tett samarbeid med arbeidslivet og skal gi kompetanseheving og gode kvalifikasjoner som raskt kan tas i bruk. Fagskolene skal gi de med yrkesfaglig bakgrunn faglig påfyll i møte med omstilling og nye krav, samtidig som det gir flere karriereveier.

Komiteen er opptatt av å styrke høyere yrkesfaglig utdanning i hele landet. Dette er viktig for å møte de kompetansebehova landet har nå, men også i framtida. Komiteen vil understreke at utdanning skal være tilgjengelig for alle, uavhengig av hvor man bor, og hvor mye foreldrene dine tjener. Et praktisk orientert utdanningstilbud i hele landet må være en prioritering, og komiteen ønsker derfor en storstilt satsing på praktisk læring, yrkesfag og fagskoler for å sikre elevenes behov for variert læring og samfunnets behov for fagarbeidere.

Komiteen verdsetter veksten i fagskolesektoren de siste årene. Behovet for flere fagarbeidere er stort, og fagskolesektoren bidrar med god og relevant utdanning i tett samarbeid med arbeids- og næringsliv. Komiteen viser til den varslede gjennomgangen av kvalifikasjonsrammeverket, og ser frem til oppfølging av dette arbeidet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at det satses stort på fagskoler, og at stadig flere får øynene opp for mulighetene en fagskoleutdanning gir. Ved fagskolene utdannes kandidater som det er stor etterspørsel etter, både i næringsliv og offentlig sektor.

Flertallet viser til at regjeringen har varslet at den vil legge frem en melding til Stortinget om høyere yrkesfaglig utdanning senest våren 2025.

Medlemene i komiteen frå Høgre, Framstegspartiet, Rødt og Venstre vil oppmoda regjeringa til å setja i gang eit arbeid for å sikra meir kunnskap om fagskulen og moglegheitene for vidare utdanning gjennom desse, hjå rådgjevarar i grunnskulen, vidaregåande skule og karrieresenter i heile landet. Det er avgjerande at unge som i dag går både på ungdomsskulen og i vidaregåande opplæring får presentert eit reelt bilde av kva moglegheiter som finst innan høgare yrkesfagleg utdanning.

På denne bakgrunn fremjar desse medlemene følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa setja i gang konkrete tiltak for å styrka kunnskapen i skulane og blant utdanningsrådgjevarane om høgare yrkesfagleg utdanning.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre er særlig opptatt av at ungdom må få velge en utdannelse som gir dem jobb. Disse medlemmer vil vise til at resultatene fra NHOs kompetansebarometer og SSBs kartlegginger gjennom en årrekke har vist at det er behov for et mer markeds- og verdiskapingsrettet utdanningstilbud. Disse medlemmer vil understreke den store etterspørselen i nærings- og arbeidslivet etter fagskoleutdannelse. Forholdene må legges til rette for at flere får ta fagskoleutdanning, slik at verdiskapende industri, velferdssektoren og utdanningssektoren får tilstrekkelig med kompetent arbeidskraft. Satsing på fagskolene bør være et prioritert område, og disse medlemmer imøteser den varslede stortingsmeldingen med stor interesse.

Disse medlemmer viser til at fagskolen er arbeidslivets skole, og at det er viktig å sikre fagskolene tilstrekkelig fleksibilitet og forutsigbare rammevilkår, slik at de på en effektiv måte kan bidra til at næringslivet får dekket sine kompetansebehov. Fagskolestudentene er mangfoldige og har ulike behov. Disse medlemmer viser til at det er viktig at fagskolestudentene har tilgang på informasjon og har kontakt med samskipnad.

Disse medlemmer er tydelige på at det ikke er noen grunn til at samfunnet skal ha lavere ambisjoner på vegne av de som velger den yrkesfaglige veien, enn de som velger academia. Disse medlemmer vil knytte norske fagskoler til ECTS og innplassere fagskoleutdanning på høyere nivå i NKR (Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring) i tråd med NOKUTs anbefaling.

Komiteen noterer seg med glede at regjeringa følger opp Stortinget sitt oppmodingsvedtak om å oppretta eit nasjonalt studentombod for fagskolestudentane

med oppstart frå august 2025. Dette er viktig for å sikra at også fagskulestudentane sin rettstryggleik blir varetatt og at desse studentane nå vil få støtte i situasjonar der det er naudsynt.

POST 60 DRIFTSTILSKUDD TIL FAGSKOLER

Komiteen viser til omtalen i Prop. 1 S (2024–2025).

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, peker på at det prioriteres 1 000 nye fagskulestudieplasser på utdanninger innenfor tekniske fag, helse- og velferdsfag og områder som er særlig viktige for det grønne skiftet.

Flertallet peker på at det har vært en stor vekst i fagskulesektoren de siste årene. Det er bevilget midler til totalt 3 100 nye studieplasser i høyere yrkesfaglig utdanning siden 2019. Dette er den største kapasitetsveksten noen gang, og fagskolene har vist at de er i stand til å øke kapasiteten på kort tid.

Regjeringen har varslet at den vil legge frem en melding til Stortinget om høyere yrkesfaglig utdanning senest våren 2025.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til at regjeringen Solberg sikret en realvekst for fagskulesektoren på om lag 48 pst. mellom 2018 og 2022. Disse medlemmer viser til at det aldri tidligere har vært gjennomført så mange tiltak for å løfte kvaliteten og antall studieplasser innen høyere yrkesfaglig utdanning som under regjeringen Solberg. Bare i 2020 og 2021 var det en økning på 2 100 nye studieplasser.

Medlemmen i komiteen frå Raudt meiner det er viktig å styrka høgare yrkesfagleg utdanning. Regjeringa har i Hurdalsplattforma lova å auka talet på fagskuleplassar med 1 000 nye årleg over fem år. På fire budsjett har dei berre levert 2 000 nye plassar. Det er naudsynt å lytta til partane i arbeidslivet og fagskulesektoren for å sikra kompetanse og arbeidskraft til sentrale samfunnsområde i framtida. Denne medlemmen viser til Raudt sitt alternative budsjett, der det blir føreslått 29 mill. kroner meir til ytterlegare 500 fagskuleplassar.

POST 61 UTVIKLINGSMIDLER TIL HØYERE YRKESFAGLIG UTDANNING

Komiteen viser til omtalen i Prop. 1 S (2024–2025).

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at ordningen med utviklingsmidler ble etablert av regjeringen Solberg i 2017.

7.2 Kap. 241 Tiltak for høyere yrkesfaglig utdanning

POST 21 SPESIELLE DRIFTSUTGIFTER

Komiteen merker seg at midlene prioriteres til tiltak som skal gi god kunnskap om fagskulesektoren og høy kvalitet i fagskuleutdanningen samt en tilgjengelig og synlig fagskulesektor.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at opprettelsen av sentre for fremragende høyere yrkesfaglig utdanning er et viktig tiltak. Sentrene vil bidra til økt kvalitet i fagskulesektoren.

Flertallet peker på at det har vært en økende satsing på høyere yrkesfaglig utdanning denne stortingsperioden, noe som har bidratt til å styrke arbeidet og hevet statusen til fagskolene.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til at i fagskulestrategien regjeringen Solberg la frem våren 2021, var ett av tiltakene å etablere sentre for fremragende høyere yrkesfaglig utdanning, som i første omgang skulle være et forsøk. Målet med sentrene var å stimulere til fremragende kvalitet. Regjeringen Solberg ville gi sentrene til fagmiljøer som samler kompetansetilbud, arbeidsliv og opplæringsmiljøer som jobber sammen om faglig utvikling og nye svar på kompetansebehov. Disse medlemmer mener det er positivt at regjeringen Støre har fulgt opp disse satsingene.

7.3 Kap. 242 Norges grønne fagskole – Veia

POST 1 DRIFTSUTGIFTER OG POST 45 STØRRE UTSTYRSANSKAFFELSER OG VEDLIKEHOLD

Komiteen merker seg feiringen av 100-årsjubileet i 2023, og at det ved utgangen av 2023 var 18 fagskuletilbud og to tilbud i videregående opplæring, noe som er to flere fagskuletilbud enn ved utgangen av 2022.

Komiteen anerkjenner behovet for høy kompetanse nasjonalt og internasjonalt samarbeid for å utvikle og sikre grøntsektoren videre.

7.4 Kap. 3242 Norges grønne fagskole – Veia

POST 2 SALGSINNTEKTER MV. OG POST 61 REFUSJON FRA FYLKESKOMMUNER

Komiteen viser til omtalen i Prop. 1 S (2024–2025).

8. Kompetansepolitikk og livslang læring

8.1 Kap. 253 Folkehøgskoler

POST 70 TILSKUDD TIL FOLKEHØGSKOLER

Komiteen framhever verdien av 82 folkehøgskoler i alle landets fylker, og det unike tilbudet folkehøgskolene tilbyr sine elever for egen utvikling personlig, faglig og sosialt. Komiteen merker seg nedgangen i elevtall, at tre skoler de siste tre åra er nedlagt, og at ingen nye skoler er godkjent etablert de siste åra.

Komiteen imøteser oppfølgingen av NOU 2022:16 En folkehøgskole for alle – Vilkår for økt kvalitet og mangfold i folkehøgskolene, der regjeringen har varslet en lovproposisjon til Stortinget våren 2025.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre, mener at aktive samfunnsborgere er nødvendig for levende lokalsamfunn og et aktivt demokrati, som til stadighet utfordres i vår tid. Folkehøgskolene er et verdifullt alternativ til det formelle utdanningssystemet som gir lærelyst og ny motivasjon, i tillegg til å drive allmenn-danning og utvikle ferdigheter for livet. Flertallet anerkjenner behovet for å oppdatere og utvikle lovverk og rammer for å styrke folkehøgskolenes posisjon.

Komiteens medlem fra Fremskrittspartiet vil vise til at både næringslivet og viktige områder innen det offentlige, som blant annet helsesektoren og skolesektoren, gjennom mange år har hatt vanskeligheter med å få tak i nok kvalifisert personell. Dette medlem vil understreke viktigheten av at ressursene som staten bevilger, må prioriteres strengt. Dette medlem mener at utdanningstilbud innen retninger som er etterspurt i arbeidslivet, må prioriteres for å sikre fremtidig verdiskaping og velferd. Dette medlem anerkjenner at mange har glede av folkehøgskolene, og at folkehøgskolene utgjør et alternativt tilbud. Dette medlem vil samtidig påpeke at det er et stort mangfold i utdanningstilbudene, og at ikke alle områder kan regne med å få økte budsjetter hvert år. Dette medlem mener at mer konkrete og arbeidsmarkedsrettede utdanningstilbud nå bør prioriteres, og viser til Fremskrittspartiets alternative budsjett, der det kuttes 100 mill. kroner i tilskudd til folkehøgskoler.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, vil påpeke at Fremskrittspartiet også har vært med på å vedta opprettelse av nye folkehøgskoler i Stortinget. Flere folkehøgskoler bidrar til at elevene får et nødvendig miljøskifte, nye impulser og modnes som individ og sammen som elevgruppe.

Flertallet ønsker økt aktivitet og rekruttering til folkehøgskolene som skoleslag, og mener de tilfører noe viktig til dannelse for elevene som velger å gå folkehøgskole.

POST 71 TILSKUDD TIL FOLKEHØGSKOLERÅDET OG POST 72 TILSKUDD TIL NORDISKA FOLKHÖGSKOLAN

Komiteen viser til omtalen i Prop. 1 S (2024–2025).

8.2 Kap. 254 Studieforbund mv.

POST 70 TILSKUDD TIL STUDIEFORBUND OG POST 73 TILSKUDD TIL VOKSENOPPLÆRINGSORGANISASJONER

Komiteen mener Fleksibel utdanning Norge (FuN) bidrar med nyttig utvikling av fleksibel og digital utdanning, og fellesløsninger på tvers av organisasjoner og virksomheter.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener at studieforbund er riktig og nødvendig, og bidrar til mer tilgang på kompetanseheving i hele landet.

Komiteens medlemmer fra Høyre vil fremheve studieforbundene som konstruktive bidragsyttere til kompetansereformen Lære hele livet, gjennom sitt brede kurstilbud som supplerer det formelle utdanningssystemet.

Disse medlemmer mener det er viktig å øke tilgjengeligheten på fleksibel og nettbasert utdanning, samtidig som kvaliteten opprettholdes på et høyt nivå. Disse medlemmer mener at Fleksibel utdanning Norge (FuN), gjennom samarbeid med andre aktører, har bidratt til å utvikle en forståelse for hva kvalitet i utdanning skal være, og til å danne nettverk der utdanningsinstitusjoner knytter kontakt med hverandre på tvers av privat og offentlig sektor samtidig som de får verdifulle kontakter på ulike utdanningsnivåer.

8.3 Kap. 256 Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse

POST 1 DRIFTSUTGIFTER OG POST 21 SPESIELLE DRIFTSUTGIFTER

Komiteen viser til omtalen i Prop. 1 S (2024–2025).

8.4 Kap. 3256 Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse

POST 1 INNTEKTER VED OPPDRAG OG POST 2 INNTEKTER FRA REFUSJONER MV.

Komiteen viser til omtalen i Prop. 1 S (2024–2025).

8.5 Kap. 257 Kompetanseprogrammet

POST 70 TILSKUDD

Komiteen viser til at kunnskap og kompetanse er viktige elementer i den grønne og digitale omstillingen, og at kompetansepolitikken er avgjørende for hvorvidt man vil lykkes. Kompetansekravene i arbeidslivet øker, samtidig som flere kjemper om arbeidskraften. Det er dermed viktig å utvikle gode tiltak som treffer både dem som står i og utenfor arbeidslivet.

Komiteen viser til at kompetansepolitikken var en sentral del av regjeringen Solbergs krisehåndtering under covid-19-pandemien, blant annet gjennom Utdanningsløftet 2020. Tilbud som treparts bransjeprogrammer, fleksible videreutdanningstilbud og tilskudd til fylkeskommunene gjorde det enklere for flere å fullføre videregående opplæring og å styrke kompetansen, både for arbeidsledige, permitterte og sysselsatte.

Komiteen viser til at det per i dag er om lag 576 000 personer som mangler videregående opplæring i alderen 25–66 år. Komiteen mener en viktig del av dette er å kvalifisere og mobilisere flere av de som står utenfor arbeidslivet og hvor man i økende grad også må dokumentere og verdsette kompetanse utviklet i arbeidslivet.

Komiteen viser til Meld. St. 14 (2022–2023) Utsyn over kompetansebehovet i Norge, hvor det fastslås at økt satsing på kompetanse i arbeidslivet er nødvendig for et høyproduktivt og konkurransedyktig næringsliv. Komiteen mener en viktig del av dette er å kvalifisere og mobilisere flere av de som står utenfor arbeidslivet og hvor man i økende grad også må dokumentere og verdsette kompetanse utviklet i arbeidslivet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, understreker betydningen av å satse på kompetanseutvikling som et sentralt virkemiddel for å møte arbeidslivets behov i en tid preget av omstilling og teknologiutvikling.

Flertallet mener at å kvalifisere og mobilisere flere av dem som står utenfor arbeidslivet gjennom å dokumentere og verdsette kompetanse utviklet i arbeidslivet, er viktig. Flertallet ønsker velkomment et arbeid med å sikre enhetlige rammer for anerkjennelse av kompetanse, ervervet erfaring og arbeidslivets iboende

kunnskapsutvikling. Felles forståelse for kompetanse bør inn i en database og tilgjengeliggjøres.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre merker seg at det foregår godt regionalt arbeid hvor aktører samarbeider om kartlegging, oppfølging, kurs og utdanning av viktige målgrupper som bidrar til å holde folk i jobb, hindre at folk faller utenfor og få de som står utenfor, inn i arbeidslivet.

Disse medlemmer mener det er et behov for et nasjonalt kompetansebevisregister som er allment tilgjengelig, og som gir arbeidstakere i Norge en felles plattform hvor både formell og ikke-formell kompetanseheving kan samles.

Komiteen mener at realkompetansevurdering er et viktig verktøy for at flere skal fullføre videregående opplæring, og at flere skal kunne stå i jobb. Realkompetansevurdering kan være et steg på veien mot et fag- eller svennebrev, som videre kan åpne mulighetene til videreutdanning på fagskole eller til studier ved høyskole eller universitet.

Komiteen merker seg at Norges største sammenlutning av offentlig eide arbeids- og inkluderingsbedrifter, Kopano, har igangsatt prosjektet Karrieresettet som et verktøy for realkompetansevurdering og karriereveiledning. I prosjektet har de utviklet Kompetanse-databasen – et rammeverk som inkluderer kompetansebeskrivelser for 7 000 roller i arbeidslivet basert på SSBs Yrkeskatalog og blant annet bygger på Balansekunstmodellen.

Treparts bransjeprogram

Komiteen viser til Fafos evaluering av bransjeprogrammene som viser til gode resultater og at samarbeidet mellom partene i bransjeprogrammet har fungert etter siktemålet. Alle bransjeprogrammer ser ut til å ha samsvar med behovene i bransjen og har truffet målgruppen på en god måte.

Komiteen merker seg at mange av organisasjonene på komiteens budsjettøring mente at en bør styrke bransjeprogrammene, at de bør omfatte flere bransjer og at varigheten kan utvides. Komiteen mener treparts bransjeprogrammene har en avgjørende betydning for å møte kompetansebehovene næringslivet har. Bransjeprogrammene har et godt samsvar med behovene til ulike bransjer og bør videre styrkes og utvides.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, framhever to nye bransjeprogram som løftes fram, ett for helse- og omsorgssektoren og ett for solkraftbransjen.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at flere høringsinstanser fremhever hvor viktige bran-

sjeprogrammene er for å realisere en etter- og videreutdanningsreform. NHO Mat og Drikke løfter frem at de har svært gode erfaringer med det trepartssamarbeidet bransjeprogrammene er tuftet på, og at også de ønsker en økt satsing på disse.

Disse medlemmer deler den unisone tilbakemeldingen som er kommet frem gjennom høringsrundene, og er i likhet med høringsorganisasjonene enige i at det er et stort udekket kompetansebehov i bransjene som ikke lenger har bransjeprogram.

Disse medlemmer viser til Høyres alternative budsjett for 2025, hvor det settes av 50 mill. kroner til å styrke satsingen på bransjeprogrammene.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre vil understreke den positive rollen til bransjeprogrammene. Disse er opprettet for å øke deltagelsen i kompetanseutvikling innenfor utvalgte bransjer, og disse medlemmer vil påpeke at verdiskapende næringer som olje og gass og maritim næring har hatt stor nytte av sine bransjeprogram.

Komiteens medlem fra Fremskrittspartiet viser til Fremskrittspartiets alternative budsjett, der det settes av 10 mill. kroner øremerket maritim utdanning, og 10 mill. kroner til kompetanseprogram for olje og gass.

Medlemmen i komiteen frå Raudt meiner at det er viktig å sikra høvet til å ta etterutdanning for fagarbeidarar og folk utan formell kompetanse. Høve til etter- og vidareutdanning er både bra for den einskilde og naudsynt for å sikra samfunnet den kompetansen det er behov for. Bransjeprogramma er utvikla i samarbeid med partane i arbeidslivet, og er eit spleiselag som gir arbeidsfolk gratis kurs og vidareutdanning. Ifølgje fagrørsla er desse heilt sentrale verkemiddel for å sikra omstilling og eit seriøst arbeidsliv i utsette bransjar.

Denne medlemmen viser til at Raudt i sitt alternative budsjett set av pengar til å oppretta eit nytt bransjeprogram innan maritim sektor.

Kompetansepluss

Komiteen meiner grunnleggjande ferdigheiter blant anna i lesing og skrivning, rekning, IKT og norsk er avgjerande for å delta aktivt i arbeids- og samfunnslivet. Kompetansepluss-ordninga varetar dette behovet for vaksne menneske i jobb. Særleg for vaksne med innvandrarbakgrunn er dette ein føresetnad for å få formalisert eller utvikla kompetanse som er naudsynt i samband med fagbrev eller liknande.

Medlemmen i komiteen frå Raudt meiner at nivået på tilskotet bør aukast ytterlegare, og viser til

Raudt sitt alternative budsjett, der det er foreslått ei styrking av tilskotet med 3 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til at bevilgningene til Kompetansepluss ble doblet gjennom perioden til regjeringen Solberg. Arbeidsplassen er en viktig arena for læring, og Kompetansepluss bidrar til at voksne i arbeid får nødvendig kompetanse til å kunne stå i jobb, gjennom praksisnær opplæring. For flere kan dette også være veien videre til et fagbrev og videre formell utdanning.

8.6 Kap. 258 Tiltak for livslang læring

POST 21 SPESIELLE DRIFTSUTGIFTER

Komiteen viser til at Norge er en høykompetansenasjon, med et bredt og mangfoldig næringsliv og arbeidsliv. Beregninger viser at humankapitalen utgjør rundt 80 pst. av nasjonalformuen, og fremtidig verdiskaping og velferd forutsetter at humankapitalen forvaltes godt og effektivt. Livslang læring og kompetanseutvikling er viktig på alle utdanningsnivåer og innenfor de fleste typer yrker.

Komiteen viser til at det er tverrpolitisk enighet om viktigheten av livslang læring. Komiteen vil videre understreke viktigheten av at det verdiskapende arbeidslivet får tilgang på nok kvalifisert arbeidskraft. Etter- og videreutdanning må ta utgangspunkt i arbeidslivets behov, og gjøres i tett samarbeid med det praktiske arbeidslivet. Fremtidig verdiskaping og velferd er avhengig av at flest mulig av Norges innbyggere får mulighet til å delta i verdiskapende arbeid, og utvikling av kompetanse må tilrettelegges for dette.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at reduksjon her har sammenheng med avslutning av modulforsøk for voksenopplæringa i 2024. Flertallet understreker at det fortsatt settes av midler til innføringen av modulstrukturering som en hovedmodell for grunnopplæringen til voksne.

Flertallet viser til at det i budsjettforliket er foreslått 25 mill. kroner til etter- og videreutdanning under en pilot for kompetansereform for industrien. Flertallet viser til at det i tariffavtalen i Industriooverenskomsten ble en enighet om å opprette Industriens kompetansefond. Prosjektet skal etableres innenfor rammen av trepartssamarbeidet, og inkluderer et statlig finansielt bidrag som sikrer ordningens økonomiske forpliktelser. Flertallet viser til at midlene skal brukes til å etablere Industriens kompetansefond. Ordningen forutsetter et årlig statlig bidrag. Flertallet foreslår der-

for at kap. 258 post 21 økes med 25 mill. kroner, sammenlignet med regjeringens forslag.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til at dersom Norge fortsatt skal være et bærekraftig velferdssamfunn, må det skapes flere jobber i privat næringsliv, samtidig som flere av de som står utenfor arbeid, må inkluderes. Kunnskap og kompetanse er avgjørende for å nå dette målet, og regjeringen Solberg utviklet derfor kompetansepolitikken gjennom flere stortingsmeldinger, strategier og prioriteringer gjennom statsbudsjettet. Disse medlemmer viser til at regjeringen Solberg revitaliserte kompetansepolitikken da den la frem den første kompetansereformen siden 1998, jf. Meld. St. 14 (2019–2020) Kompetansereformen – Lære hele livet. Det førte til et systematisk arbeid og et stort løft i samarbeid med partene i arbeidslivet og utdanningsinstitusjonene.

Disse medlemmer viser til at regjeringen Solberg gjennom denne reformen innførte en rekke tiltak for å sikre livslang læring, slik at ingen skal gå ut på dato i arbeidslivet på grunn av manglende kompetanse, og at gapet mellom hva arbeidslivet faktisk trenger av kompetanse og den kompetansen arbeidstakerne faktisk har, tettes. Et viktig prinsipp har også vært at utdanning skal være tilgjengelig for alle gjennom livsløpet og i ulike livssituasjoner, og uavhengig av hvor en bor.

Disse medlemmer registrerer at regjeringen har videreført arbeidet som ble satt i gang i forbindelse med Fullføringsreformen som regjeringen Solberg la frem i 2021. Det er viktig å sørge for at flere av de 600 000 voksne i alderen 15–29 år som ikke har fullført videregående, får muligheten til å fullføre dette. Det vil være en billett til videre utdanning og kompetanseheving, og disse medlemmer er derfor glade for at det var tverrpolitisk enighet i Stortinget om å følge opp dette i forbindelse med behandlingen av opplæringsloven.

Komiteens medlem fra Venstre registrerer at regjeringen har videreført arbeidet som ble satt i gang i forbindelse med Fullføringsreformen som regjeringen Solberg la frem i 2021. Det er viktig å sørge for at flere av de 600 000 voksne i alderen 15–29 år som ikke har fullført videregående, får muligheten til å fullføre dette. Det vil være en billett til videre utdanning og kompetanseheving.

Dette medlem viser til at det i høringen til ny opplæringslov ble uttrykt bekymring fra kommuner, fylkeskommuner, KS og Oppfølgingstjenesten. Bekymringen var at manglende finansiering av nye rettigheter vil kunne forsinke, forringe og påvirke effekten av rettighetene som trådte i kraft 1. august 2024.

Komiteens flertall, medlemmene i Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at det var sittende

regjering som innførte fullføringsrett og rekvalifisering etter et enstemmig stortingsvedtak, og at disse partier gjennom budsjettforlik har bidratt til nær 1 mrd. kroner i 2025 til arbeidet for at flere skal fullføre videregående samt flere millioner kroner for å gjennomføre reformen i praksis. Eksempelvis er det tildelt 189 mill. kroner i forbindelse med krav om yrkesfaglig rekvalifisering.

9. Høyere utdanning og forskning

9.1 Kap. 260 Universiteter og høyskoler

POST 50 STATLIGE UNIVERSITETER OG HØYSKOLER OG POST 70 PRIVATE HØYSKOLER

Komiteen mener universitetenes og høyskolenes hovedoppgave er å utdanne framtidige arbeidstakere og utføre fri forskning.

Komiteen framhever at kunnskap er vår viktigste nasjonale kapital. Kunnskapspolitikken legger grunnlag for verdiskaping, velferd og omstilling i samfunnet og må favne bredest mulig. Det er særlig viktig at kvaliteten på utdannings- og forskningsinstitusjonen er høy, det er avgjørende for at Norge skal lykkes med å utvikle og ta i bruk ny kunnskap, skape nye næringer og forbedre offentlig og privat sektor.

Komiteen viser til at Norge er et land med geografisk ulikhet og variert næringsstruktur. Alle deler av landet skal ha et bredt studietilbud for å sikre lik rett til utdanning og for å møte behovene i arbeids- og samfunnslivet.

Komiteen vil understreke at kunnskap er verdifullt for hver enkelt av oss, og har en egenverdi. Dette er særlig viktig i høyere utdanning og forskning. Samtidig er det viktig å påpeke at de store samfunnsutfordringene og framtidig vekst og velferd avhenger av vitenskapelig innsikt og løsninger. Forsknings- og utdanningsinstitusjonene må derfor sikres gode rammer.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til proposisjonen og understreker den avgjørende rollen statlige og private høyskoler og universiteter spiller for Norges kunnskapsutvikling, samfunnsutvikling og konkurranseevne. Flertallet viser til proposisjonen, der det er en realnedgang på 1,3 pst. fra saldert budsjett for 2024 og en realvekst på 0,2 pst. fra saldert budsjett for 2019 på grunn av en varslet utfasing av ekstraordinære koronamidler.

Flertallet viser til at rammefinansiering til norske universitet og høyskoler gir en høy grad av tillit, ansvar og handlingsrom til institusjonen og gir rom for å

nå målsettingene til sektoren. Flertallet understreker at det kun er fem land i OECD som bruker mer penger på høyere utdanning sammenlignet med BNP for fastlands-Norge.

Flertallet viser videre til at det i budsjettforliket er enighet om å redusere på post 50 grunnet udisponerte midler på posten. I forliket foreslås det at post 50 økes med 10 mill. kroner til Griegakademiet og 20 mill. kroner til COAT, og at posten reduseres med 2,691 mill. kroner på grunn av udisponerte midler. Flertallet foreslår derfor at kap. 260 post 50 økes med 27,309 mill. kroner, sammenlignet med regjeringens forslag.

Flertallet viser til økningen på post 50 med 10 mill. kroner til arbeid med nytt bygg for Griegakademiet. Flertallet er enig i at prosjektet bør realiseres og viser til at et nytt bygg for Griegakademiet har vært prosjektert og blitt kvalitetssikret for videre fremdrift, og ber regjeringen raskt avklare den endelige oppstartsbevilgningen.

Flertallet viser videre til at det i budsjettforliket er enighet om å redusere post 70 grunnet at det er udisponerte midler på posten. Flertallet foreslår derfor at kap. 260 post 70 reduseres med 1,09 mill. kroner, sammenlignet med regjeringens forslag.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at regjeringen Solberg leverte sterk vekst i bevilgningene til høyere utdanning og forskning gjennom åtte år. For Høyre er det avgjørende å satse på kunnskap og kompetanse for å håndtere samfunnsendringene, dekke kompetansebehov og bidra til verdiskaping og trygghet for framtidig velferd. Disse medlemmer viser til regjeringen Solberg sin satsing på fleksible utdanningsstilbud. Ordningen skulle også inkludere et nytt distriktsprogram for kompetanseutvikling og en ny ordning for studiesentre. Fra 2019 til 2021 brukte regjeringen Solberg 239 mill. kroner for å øke tilbudet av fleksibel utdanning.

Disse medlemmer peker på at dersom kompetansebehovet fremover skal dekkes, må utdanning av høy kvalitet være tilgjengelig uavhengig av hvor man bor, og hvilken livssituasjon man er i. Disse medlemmer peker på betydningen av robuste og utviklede fagmiljøer, og at det viktigste for fleksible og tilgjengelige utdanningsstilbud ikke er ensbetydende med å øke antall campus.

Disse medlemmer mener det er et mål at flest mulig velger å ta studiene på campus. Disse medlemmer vil imidlertid understreke at det er mulig å styrke campus samtidig som det eksisterer et mangfold av fleksible og tilgjengelige utdanningsstilbud over hele landet.

Disse medlemmer viser til regjeringen Solbergs avbryttings- og effektiviseringsreform, og mener det er klokt å etterstrebe effektiv bruk av fellesskapets

ressurser. Disse medlemmer peker på at Høyre i sitt alternative statsbudsjett for 2025 viderefører ABE-reformen med 0,5 pst. Disse medlemmer peker på at dette gjennomføres for å stimulere statlig sektor til langsiktig effektivisering og omstilling.

Komiteens flertall, medlemmene i Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, viser til Høyre sine årlige ABE-kutt i universitets- og høyskolesektoren som ble gjennomført i deres to regjeringsperioder, noe som utgjorde i overkant av 1,5 mrd. kroner (nominelt, inkludert rammene fra budsjettforliket). Dette er nå foreslått i Høyres alternative budsjetter i tre år i opposisjon, og til sammen er dette flate kutt til sektoren på 900 mill. kroner. Flertallet peker på at dette er en manglende prioritering av sektoren, og skjulte kutt som faktisk går ut over reell undervisningsdrift og ansattes tid til forskning. Flertallet understreker at dette er kutt som går ut over kvalitet i høyere utdanning og forskning.

Komiteens medlem fra Venstre viser til at regjeringen Solberg leverte sterk vekst i bevilgningene til høyere utdanning og forskning gjennom åtte år. For Venstre er det avgjørende å satse på kunnskap og kompetanse for å håndtere samfunnsendringene, dekke kompetansebehov og bidra til verdiskaping og trygghet for framtidig velferd. Dette medlem viser til regjeringen Solberg sin satsing på fleksible utdanningsstilbud. Ordningen skulle også inkludere et nytt distriktsprogram for kompetanseutvikling og en ny ordning for studiesentre.

Dette medlem mener at man for å ta Norge framover trenger både økt tilgang på utdanning og satsing på og kvalitet i høyere utdanning. En sterk kunnskapssektor er viktig for å omstille samfunnet og bygge arbeidsplassene for fremtiden. Dette medlem mener det er rimelig uforståelig at regjeringens eneste reelle kutt i forslaget til statsbudsjett for 2025 er i universitets- og høyskolesektoren, både gjennom kutt i basisbevilgninger og utfasing av studieplasser. For universitets- og høyskolesektoren innebærer forslag til statsbudsjett en realnedgang på 1,3 pst. Hele 27 av 35 private og statlige universiteter og høyskoler får realnedgang i budsjettet for 2025. Dette er stikk i strid med regjeringsplattformen, hvor det heter at regjeringen vil «auke basisfinansieringa for universitet og høgskular». Venstre vil gå i motsatt retning.

Dette medlem viser til at Venstre i sitt alternative budsjett foreslår både å opprette flere studieplasser og å styrke basisfinansieringen av høyskoler og universitet. I sum medfører Venstres forslag i det alternative statsbudsjettet en styrket innsats for forskning og høyere utdanning på om lag 1,5 mrd. kroner mer enn regjeringens forslag. Venstre har i sitt alternative statsbudsjett

foreslått 1 000 nye studieplasser innen IKT og 500 nye studieplasser innen realfag for å ruste Norge i møte med omstillingen som ligger foran oss.

Finansieringssystem

Medlemmen i komiteen frå Raudt ønskjer å kutta bruken av resultatbasert finansiering av høgare utdanning og omdisponera midlane til å auka basisfinansiering av høgare utdanning, og viser til Raudt sitt alternative budsjett for omtale av dette.

Denne medlemmen meiner basisfinansiering av høgare utdanning er viktig for at verksemdene skal oppfylla sitt samfunnsoppdrag og levera forskning av høg kvalitet.

Statstilskudd til private høyskoler

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til at komiteen i Innst. 76 L (2019–2020), jf. Prop. 9 L (2019–2020), understreket viktigheten av en mangfoldig universitets- og høyskolesektor, der det legges til rette for nytenking og kreativitet. Disse medlemmer mener at det ikke er hensiktsmessig ressursbruk at små aktører innenfor kulturlivet med utdanningstilbud innenfor spesialiserte og spissede fagområder skal avkreves institusjonsakkreditering for å kvalifisere til å motta statstilskudd over kap. 260 post 70, såframt de har akkreditering for utdanningsprogrammet. Et slikt krav vil kunne svekke utdanningstilbudet innenfor de små og spesialiserte utdanningsinstitusjonene, og dermed mangfoldet i sektoren.

Medlemmen i komiteen frå Raudt meiner at NLA Høgskolen med sitt noverande verdidokument ikkje kan tillatast å utdanna framtidens lærarar, og meiner at statstilskotet til NLA Høgskolen må fjernast frå statsbudsjettet.

Medlemmene i komiteen frå Raudt og Venstre viser til at skulen og barnehagen sine samfunnsmandat er regulerte i nasjonale og internasjonale rammer, lover og konvensjonar som menneskerettane, barnekonvensjonen, opplæringslova, barnehagelova og overordna del av læreplanverket for kunnskapsløftet. Dette fastset alle at det ikkje er tillate med noka form for diskriminering i skule eller barnehage, i tillegg til at barn og elevar skal læra toleranse, forståing og likestilling. Dette krev at lærarar i barnehage og skule sjølv er grundig skolerte i dette, og er tydeleg bevisste om sine eigne haldningar er sameinelege med ein jobb i skule eller barnehage.

Desse medlemmene vil påpeike at NLA Høgskolen har eit verdidokument som seier at:

«Ekteskapet mellom mann og kvinne er i den tradisjonen NLA Høgskolen står i forstått som bærende norm i samlivsetikken.»

Slike uttalte haldningar frå ein lærarutdanningsinstitusjon bidreg til diskriminering av både studentar og tilsette ved institusjonen. Det motarbeider samfunnsarbeidet med å kjempa imot slike fordommar og diskriminerande haldningar, spesielt i utdanningssektoren.

Desse medlemmene meiner utdanningsinstitusjonen NLA Høgskolens vedtektsfesta verdigrunnlag ikkje er sameineleg med denne og læraren sitt samfunnsoppdrag, opplæringslova, barnehagelova, rammeplanen eller læreplanverket for kunnskapsløftet.

Studiesteder

Komiteen viser til at det i 2024 er satset på studie- sted Kongsvinger ved Universitetet i Innlandet, med 20 studieplasser vernepleier og 3 mill. kroner til forskning til forskningssenteret CREDS (Center for research on digitalization and sustainability) som ligger på Kongsvinger. Komiteen understreker at det er et ønske om at studiested Kongsvinger videreutvikles.

Komiteens medlem fra Venstre mener det er positivt at regjeringen bevilger 3 mill. kroner til forskning til forskningssenteret CREDS. Venstre ser det som viktig at Universitetet i Innlandet tilbyr studieplasser på Kongsvinger som er relevante for fagmiljøet i CREDS. CREDS-senteret ble etablert i 2022 og har som mål å bidra med relevant og ny innsikt i hvordan virksomheter kan omstille seg til den bærekraftige og digitale utviklingen som forventes av samfunnet i dag. Dette medlem vil samtidig understreke at kompetansmiljøer som CREDS er avhengige av at universitets- og høyskolesektoren i stort har vekst og rammebetingelser som gir rom for utvikling og nysatsinger.

Dette medlem viser til at regjeringen har varslet kutt i bevilgninger til høyere utdanning i sitt forslag til statsbudsjett. Svakere økonomi for universitets- og høyskolesektoren medfører knallharde prioriteringer om hvilke fagretninger og tilbud man har råd til å tilby. Dette medlem er bekymret for hva dette betyr for den nasjonale kunnskapsberedskapen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, ser at den nødvendige opptrappingen til en fullverdig campusetablering i Hallingdal som Universitetet i Sørøst-Norge sitt niende campus er tatt høyde for i departementets forslag til statsbudsjett. Flertallet understreker viktigheten av denne satsingen med langsiktig nærvær av høyere utdanning og forskningsmiljø som utgjør grunnstammen i det regionale utdanningstilbudet. Flertallet registrerer at campus Hallingdal er kommet godt i gang i tråd med målet med satsingen.

Komiteens medlem fra Fremskrittspartiet vil vise til prosjektet Campus Romerike. Befolk-

ningsveksten i Oslo-regionen tilsier en større satsing på studieplasser i dette området, ikke minst på Romerike som har vært landets raskest voksende region over tid og som har et svært lavt antall studieplasser sett opp mot befolkningsstørrelsen. Det må øremerkes midler til opprettelse av 500 treårige studieplasser innen helse- og sosialfag, inkludert sykepleie og medisin og IKT på Campus Romerike. Dette medlem viser til Fremskrittspartiets alternative budsjett, der det foreslås å bevilge 25 mill. kroner til dette.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre peker på at dersom kompetansebehovet framover skal dekkes, må utdanning av høy kvalitet være tilgjengelig uavhengig av hvor man bor, og hvilken livssituasjon man er i. Disse medlemmer peker på betydningen av robuste og utviklende fagmiljøer, og at det viktigste for fleksible og tilgjengelige utdanningstilbud ikke er ensbetydende med å øke antall campus.

Studieplasser

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til økningen i antall nye studieplasser i medisin, 50 nye studieplasser til de desentraliserte studiemodellene ved NTNU, UiO og UiB. Flertallet understreker at disse partiene har opprettet 105 nye studieplasser i medisin, i tillegg er det videreført 80 medisinplasser fra de ekstraordinære studieplassene under pandemien. Flertallet framhever at dette er en svært viktig satsing for å møte behovene i statlig og kommunal sektor.

Flertallet registrerer at Høyskolen Kristiania har etablert samarbeid med Syddansk Universitet (SDU) om kiropraktorutdanning, og anser forskning og etter- og videreutdanning på kiropraktikk for å være relevant videre i tråd med Prop. 1 S (2024–2025) fra Helse- og omsorgsdepartementet.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at kommuner og sykehus rapporterer om at det er store og vedvarende problemer med å rekruttere psykologer. Ifølge SSB har kommunene i Rogaland lavest psykologdekning i landet. Disse medlemmer viser til at Universitetet i Stavanger har fått akkreditering fra NOKUT for et profesjonsstudium i psykologi. Disse medlemmer viser i den anledning til at Høyre i sitt alternative statsbudsjett har satt av midler for oppstart av 48 studieplasser i psykologi.

Disse medlemmer framhever at nye satsinger ikke utelukkende kan følges varig av friske midler, og at institusjonene i større grad framover må belage seg på å omprioritere en andel innenfor egne rammer.

Komiteens medlem fra Fremskrittspartiet vil påpeke at det blir viktigere og viktigere å sørge for

at ungdom tilbys utdanning som er etterspurt i arbeidsmarkedet. Utdanning til arbeid er dette medlems fremste prioritering innen utdanningsfeltet. Dette medlem merker seg at det er stort behov for helserelaterede studier, og vil understreke at det må øremerkes midler til oppstart av 48 plasser på psykologistudiet i Stavanger. Dette medlem viser til Fremskrittspartiets alternative budsjett, der det settes av 25 mill. kroner til helserelaterede studieplasser.

Dette medlem mener videre at midler til nautikkstudiet bør øremerkes.

Medlemmen i komiteen frå Raudt viser til at Universitetet i Stavanger allereie har fått akkreditering frå NOKUT for eit profesjonsstudium i psykologi. Dette er eit naudsynt utdanningsprogram i ein region som ifølgje SSB har den lågaste psykologdekkinga i landet. Denne medlemmen viser vidare til Raudt sitt alternative budsjett, der det er føreslått oppstartsmidlar til eit slikt profesjonsstudium i psykologi ved UiS.

Komiteens medlem fra Venstre viser til at i tiden framover vil bærekraften i velferdsstaten utfordres og tjenestene må endre seg. Perspektivmeldingen gir et klart signal om et tjenesteapparat som må omstilles fra innsiden gjennom innovasjon og utvikling. Utdanningssektoren må sørge for at tjenestene har tilstrekkelig tilgang på kompetente fagfolk, og profesjonsutøverne i helsesektoren må ha den kunnskapen og kompetansen som kreves for omstilling og nyskaping. Det er blant annet knapphet i tilgangen på psykisk helsehjelp. Dette medlem mener derfor et profesjonsstudium i psykologi ved Universitetet i Stavanger (UiS) vil være et viktig bidrag til å sikre bærekraft i det offentlige helse- og omsorgstilbudet.

Dette medlem viser til at det i Venstres alternative statsbudsjett er avsatt midler til studieplasser på psykologistudier ved Universitetet i Stavanger. Det er også Venstres ambisjon at dersom Universitetet i Agder (UiA) får godkjent sin søknad om akkreditering av profesjonsutdanning i psykologi, så skal et tilsvarende antall studieplasser tildeles dem under behandlingen av revidert budsjett våren 2025.

Kunstutdanninger

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til at kreative utdanninger som for eksempel utdanninger ved Norges musikkhøgskole, Kunsthøgskolen i Oslo eller Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo, er kostnadsintensive utdanninger som det kan være økt behov for i fremtiden.

Disse medlemmer peker på at det er viktig at også utdanninger ved disse institusjonene kan utvikles i tråd med samfunnets behov, og at disse institusjonene da

vil ha behov for ekstra bevilgning over statsbudsjettet for å finansiere en eventuell vekst i antall studieplasser.

Digitale verktøy

Komiteen mener man må ta med seg lærdom fra koronapandemien, og at erfaringene med bruken av digitale plattformer og verktøy må utnyttes til både å heve kvaliteten i undervisningen og å gjøre utdanning mer tilgjengelig.

Opptak til høyere utdanning

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til at det er en sterk bekymring for fremtiden til International Baccalaureate (IB) i Norge på grunn av en ny konverteringstabell som skal innføres fra 2025. Det rapporteres fra Norske IB Skolers Forening (NIBS) om en nedgang i elevtallet, noe som hovedsakelig skyldes at norske IB-elever ikke opplever rettferdig uttelling for innsatsen på grunn av måten karakterene konverteres i Samordna opptak.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utsette endringene i omregningstabeller for International Baccalaureate, som er foreslått gjeldende fra opptaket studieåret 2025/26, og vente med å fastsette en ny forskriftsendring til tilstrekkelig involvering av berørte parter er ivaretatt.»

Eksamensavgift

Medlemene i komiteen frå Raudt og Venstre viser til høyringsinnspillet frå Norsk Studentorganisasjon (NSO) som kritiserer regjeringa sitt forslag til innføring av ei eksamensavgift for studentar som vil forbetra ein allereie bestått eksamen. Disse medlemene er, som NSO, kritiske til denne innføringa. NSO viser til at ei slik avgift ikkje nødvendigvis vil føra til at fleire gjennomfører raskare, snarare tvert om. Dei er uroa for at ei slik avgift kan medføre at fleire studentar vel å stryka på eksamenar dei ikkje er godt nok førebudde på.

Medlemene i komiteen frå Raudt meiner at gratisprinsippet er eit grunnleggjande prinsipp, også i høgare utdanning, som denne regjeringa gjennom fleire budsjett og lovendringar har sådd tvil om. Å skapa økonomiske barrierar gjennom å innføre ei slik avgift er berre eit nytt steg i utholninga av dette prinsippet. Denne medlemene viser difor til Raudt sitt forslag til alternativt budsjett, der denne avgifta er foreslått reversert.

Komiteens medlem fra Venstre viser til at Hurdalsplattformen slår fast regjeringens støtte til gratisprinsippet i høyere utdanning. Likevel har regjeringen forringet gratisprinsippet i sin regjeringperiode. Dette medlem viser blant annet til at regjeringen

innfører gebyr for gjentak av beståtte eksamener, og videre til at denne innføringen av gebyrer for studenter er foreslått reversert i Venstres alternative budsjett.

Studieavgift for utenlandske studenter

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre, peker på at internasjonale studenter fra land utenfor EU og EØS er viktige, både i et solidaritetsperspektiv og som arbeidskraft i Norge. Flertallet fremhever at det er viktig å ta hensyn til etablerte utvekslingsavtaler, internasjonalt samarbeid og andre ordninger, også utenfor EU, EØS og Sveits.

Flertallet peker på at det må vurderes stipendordninger som kan sikre rekruttering av studenter og ivaretagelse av viktige norske fagmiljøer.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet støtter videreføring av reglene innført i 2023 om egenbetaling for studenter utenfor EU, EØS og Sveits.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at institusjonene fortsatt opplever usikkerhet og utfordringer rundt egenbetaling, og påpeker viktigheten av nødvendig samordning og forenkling av administrative oppgaver rundt egenbetaling for studenter fra land utenfor EØS og Sveits. Disse medlemmer mener det er behov for en gjennomgang med tanke på effektivisering og forenkling av blant annet prissetting.

Komiteens medlem fra Venstre viser til at Norge er et lite land med stort behov for å tiltrekke seg internasjonale forskere og studenter, og for å sende norske forskere og studenter ut i verden. Dette medlem ønsker derfor å opprettholde gratisprinsippet for studenter utenfor EU/EØS og viser til Venstres alternative statsbudsjett for 2025, der det er satt av midler til å opprettholde gratisprinsippet.

Ansettelse ved universiteter og høyskoler

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Rødt og Venstre viser Meld. St. 19 (2023–2024) Profesjonsnære utdanninger over heile landet, der det ikke lenger skal stilles krav om forskning for opprykk til førstelektor og videre til dosent. Det innebærer at lærere kan ansettes i universitetslektorstilling og avansere videre i «dosentstigen» på bakgrunn av undervisning og utviklingsarbeid, uten å delta i forskning. Disse medlemmer fremhever at universitets- og høyskoleloven krever at undervisningen i universitets- og høyskoleinstitusjoner skal være forskningsbasert.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen endre forskrift til universitets- og høyskoleloven slik at kravet om forskningskompetanse tilsvarende doktorgrad eller annet forskningsarbeid i bestemmelsene om kvalifikasjonskrav til førstelektor og dosent gjeninnføres.»

COAT

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at det i budsjettforliket er foreslått å gi 20 mill. kroner i støtte til COAT.

Universitetsmuseer

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, er opptatt av fullføring av Vikingtidsmuseet, og viser til nysalderingen der 50 mill. kroner ekstra går til utgifter i 2024, jf. Prop. 28 S (2024-2025).

9.2 Kap. 270 Studentvelferd

POST 74 TILSKUDD TIL VELFERDSARBEID MV.

Komiteen understreker at god studentvelferd er viktig for at alle skal ha mulighet til å ta høyere utdanning, uavhengig av økonomi, sosial posisjon, funksjonsgrad, kjønn, etnisitet, livssyn, bo- og studiested. Komiteen viser til at studentsamskipnadenes velferdsarbeid skal supplere det generelle velferdstilbudet i resten av samfunnet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet; Sosialistisk Venstreparti og Venstre, peker på den viktige rollen studentsamskipnadene har i å levere et godt velferdstilbud til studentene. Flertallet viser til resultatene i SHoT-undersøkelsen, og mener det fortsatt er stort behov for fokus på, og prioritering av, gode velferdstilbud til studentene. Flertallet vil vise til at systemet i Norge – med offentlig finansiert utdanning, gode ordninger for utdanningsstøtte og gode studentvelferdstilbud – gir god tilgang til høyere utdanning for alle. De senere årene har disse ordningene i tillegg fått betydelige løft gjennom realvekst i studiestøtten, innføring av elleve måneders studiestøtte og en historisk satsing på studentboliger.

Flertallet peker på at i en tid hvor det er stort press i helsetjenesten, er det ekstra viktig å styrke samskipnadenes muligheter til å hjelpe studenter som sliter. Flertallet vil fremheve studentenes rolle i samfunnet, og at det å investere i studentene er en investering i vår felles fremtid.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre mener det er viktig med en fortsatt styrking av forebyggende tiltak innen psykisk helse. Disse

medlemmer viser til at regjeringen Solberg tildelte midler til å fortsette arbeidet med Studentenes Helse- og Trivselsundersøkelse (SHoT), og at det høsten 2023 har blitt lagt frem en tilleggsundersøkelse om psykisk helse. Disse medlemmer mener det er viktig å fortsatt kartlegge og følge studentenes helse og trivsel i perioden som kommer etter koronapandemien, og er glade for at også fagskolestudentene nå er en del av SHoT-undersøkelsen.

Komiteens medlemmer fra Høyre peker på at Høyre i sitt alternative budsjett tar resultatene fra SHoT-undersøkelsen på alvor og foreslår å styrke bevilgningen til lavterskeltilbud innen psykisk helse for studentene med 13 mill. kroner.

Disse medlemmer viser videre til at Høyre i sitt alternative budsjett foreslår et frivillig lån på 30 000 kroner ekstra gjennom lånekassen. Det er dyrtid og krevende for studentene. Ved å tilby et ekstra frivillig lån får studentene muligheten til å ta opp et rimelig lån for å komme opp på totalt 1,5 G i studiestøtte, framfor å benytte seg av dyre forbrukslån. Disse medlemmer viser til at studentene selv er tydelige på at økonomiske utfordringer er av stor betydning for gjennomføring av studier, helse og trivsel.

Medlemmen i komiteen frå Raudt er uroa for resultatene som har kome fram gjennom Studentenes helse- og trivselsundersøkelse knytt til studentar sin livssituasjon. Aukande dårleg livskvalitet, psykiske lidningar, søvnproblem og sjølvskading og sjølvskadestankar er alvorlege utfordringar som mange studentar slit med. Denne medlemmen meiner at det er fellesskapen si oppgåve å sjå til at også denne gruppa i befolkninga har gode velferdstilbud. Priskrisa har truleg gjort mange av desse utviklingstrekkene verre, då me veit at mange studentar har ein pressa økonomi.

Denne medlemmen viser til at Raudt i sitt alternative budsjett foreslår ytterlegare 10 mill. kroner til velferdstiltak for studentar.

Komiteens medlem fra Venstre mener det er viktig med en fortsatt styrking av forebyggende tiltak innen psykisk helse og viser til Venstres alternative statsbudsjett for 2025, der det foreslås å bevilge 25 mill. kroner til dette formålet.

ANSA

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til viktigheten av mobilitet, og at det er nødvendig å styrke det psykiske helsetilbudet for norske studenter i utlandet. Disse medlemmer peker på at som samskipnad har ANSA et bredt velferdstilbud til norske studenter i utlandet. Dette tilbudet inkluderer gratis online psykologtjeneste og forebyggende lavterskeltilbud som

Trygghet i ANSA-kontakter (TRIA-kontakter). Psykologtjenesten til ANSA har vært i drift siden 2018. Dette tilbudet er gratis for alle medlemmer, det foregår online med norske psykologer og har ingen ventetid. ANSAs medlemmer kan velge å få en hurtigtime på dagen, eller bestille time med selvvalgt psykolog. I tillegg til disse konkrete velferdstilbudene bidrar ANSA med å ivareta norske studenter i utlandet gjennom over 400 tillitsvalgte rundt om i verden, som sikrer sosial tilhørighet gjennom lokale arrangementer med fokus på både psykisk og fysisk helse og mulighet til å delta i frivillighet.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at det også er viktig å ivareta norske studenter i utlandet, og peker på at Høyre i sitt alternative budsjett øremerker 2 mill. kroner til ANSA sin satsing på psykisk helsetilbud for norske utenlandsstudenter. Disse medlemmer peker på at dette kommer i tillegg til støtte over Helse- og omsorgsdepartementets budsjett.

POST 75 TILSKUDD TIL BYGGING AV STUDENTBOLIGER

Komiteen viser til at boutgifter er den største kostnaden for studenter. Komiteen understreker viktigheten av studentsamskipnadene sitt arbeid med bygging og drift av studentboliger. Dette er avgjørende for at mange kan ta en høyere utdanning. Komiteen påpeker også at arbeid med studentvelferd er viktig som et avgjørende supplement til annet velferdstilbud.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at det i budsjettforliket er foreslått å øke tilskuddssatsen til 40 pst. for de 1 650 hybelenhetene som er foreslått i regjeringens fremlagte budsjett. Flertallet viser videre til at det i budsjettforliket er foreslått å gi tilskudd til ytterligere 1 400 nye hybelenheter med tilskuddssats på 40 pst. Flertallet foreslår derfor at kap. 270 post 75 økes med 246,6 mill. kroner, sammenlignet med regjeringens forslag.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til at regjeringen Solberg i perioden 2014–2022 ga rom for å bygge om lag 19 200 studentboliger. Dette var en rekordstor satsing for å sikre at flere studenter har anledning til å bo i en rimelig studentbolig. Dette er i snitt dobbelt så mange som regjeringen Stoltenberg II prioriterte årlig. Disse medlemmer peker på at regjeringen Solberg startet et viktig arbeid med å forenkle krav og reguleringer for å øke antallet klare byggeprosjekter, og at arbeidet med dette må fortsette, slik at det i fremtiden vil kunne bygges studentboliger i et høyere tempo for å nå målet om at flere studenter får tilbud om en studentbolig.

Komiteens medlemmer fra Høyre peker på at Høyre har prioritert bygging av 500 studentboliger i sitt alternative budsjett for 2025.

Komiteens medlem fra Fremskrittspartiet er opptatt av at studentene skal kunne ha en enklere hverdag. I den sammenheng er bygging av studentboliger en svært viktig faktor. Den klart største enkeltutgiften for de fleste studenter er husleie, og det vil bety mye for studentenes økonomi at det bygges flere rimelige studentboliger. På dette området er det viktig både å tillate utradisjonelle løsninger, å få ned saksbehandlingstiden i reguleringssaker, og å ha et effektivt og fleksibelt støttesystem.

Dette medlem vil ha en storsatsing på studentboligområdet, og viser til Fremskrittspartiets alternative budsjett der det settes av 82,935 mill. kroner til oppstart av 1 000 ekstra studentboliger.

Medlemmen i komiteen frå Raudt viser til den årlege utfordringa norske studentar har med å finna bustad og det siste årets auka leigeprisar på den private marknaden. Ein trygg stad å bu til ein overkommeleg pris skapar god studentvelferd. Denne medlemmen vil derfor visa til at Raudt i sitt alternative budsjett foreslår å byggja ytterlegare 1 000 nye studentbustader i 2025.

Komiteens medlem fra Venstre mener et viktig virkemiddel for å øke utbyggingstakten er å øke tilskuddet til bygging av studentboliger. Dette medlem viser til Venstres alternative statsbudsjett, der man har økt tilskuddet til studentboliger.

9.3 Kap. 271 Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen

POST 1 DRIFTSUTGIFTER OG POST 21 SPESIELLE DRIFTSUTGIFTER

Komiteen viser til at NOKUT har ansvar for akkreditering av og tilsyn med kvaliteten i høyere utdanning og fagskoleutdanning. Komiteen merker seg at målet er at universiteter, høyskoler og fagskoler skal tilfredsstillere nasjonale kvalitetskrav, men også at flest mulig skal holde et høyt internasjonalt nivå. Komiteen peker på NOKUTs viktige rolle for å sikre kvalitet i høyere yrkesfaglig utdanning og høyere utdanning.

Komiteen framhever viktigheten av at NOKUT er et faglig, uavhengig statlig organ som ivaretar kvalitet og akkreditering. Komiteen viser til viktigheten av å ha effektive prosesser for godkjenning av nye utdanninger. Komiteen peker på at lang saksbehandlingstid hos NOKUT fører til store forsinkelser i opprettelsen av nye fagskoletilbud. Det er viktig at regjeringen sikrer at rammevilkårene legger godt til rette for raskt tempo i saksbehandlingen, slik at innovasjonen i fagskolesektoren

ikke hemmes, og at næringslivet får de utdanningsløpene de trenger til rett tid.

9.4 Kap. 3271 Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen

POST 1 INNTEKTER VED OPPDRAG OG POST 2 SALGSINNTEKTER MV.

Komiteen viser til omtalen i Prop. 1 S (2024–2025).

9.5 Kap. 272 Tiltak for internasjonalisering og høyere utdanning

POST 71 TILSKUDD TIL TILTAK FOR INTERNASJONALISERING

Komiteen bemerker at internasjonalt samarbeid er viktig for utveksling av kunnskap og for å tiltrekke kompetanse til Norge. Komiteen merker seg at regjeringen i proposisjonen foreslår å bevilge penger til ulike tiltak og programmer som skal bidra til at norske elever og studenter tar del i et internasjonalt læringsmiljø, og å sikre at de uteksaminerte kandidatene fra høyere utdanning har høy kompetanse, og dekker kompetansebehovene i arbeidslivet og samfunnet. Komiteen understreker at det er viktig å legge til rette for at norske elever og studenter får mulighet til å delta i et internasjonalt læringsmiljø gjennom ulike programmer.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil påpeke at et samlet storting i Innst. 247 S (2020–2021) ga en henstilling til regjeringen Solberg om å styrke arbeidet for internasjonalisering. Videre fattet et flertall av Stortinget, bestående av Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne, et vedtak om å be regjeringen om å videreutvikle enklere, raskere og mer forutsigbare godkjenningsordninger for utenlandsk utdanning og kompetanse.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til Meld. St. 7 (2020–2021) En verden av muligheter – Internasjonal studentmobilitet i høyere utdanning og Innst. 247 S (2020–2021), hvor regjeringen Solberg leverte en rekke forslag som vil gjøre det enklere for studenter å ta valget om å reise på utveksling, samt tydeliggjorde forventningene til at universiteter og høyskoler må jobbe strategisk for å øke studentmobiliteten og sikre internasjonale perspektiver i utdanningene.

POST 72 TILSKUDD TIL TILTAK FOR HØYERE UTDANNING

Komiteen viser til omtalen i Prop. 1 S (2024–2025).

Fleksibel og desentralisert utdanning

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at desentraliserte og fleksible utdanningstilbud av høy kvalitet er med på å motvirke sentralisering. I statsbudsjettet for 2024 ble midler til desentraliserte og fleksible utdanning flyttet fra en søkbar ordning i Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse til kap. 260. Flertallet viser til at i statsbudsjettet for 2025 foreslår regjeringen å øke bevilgningen på kap. 260 med 120 mill. kroner, for å gjøre utdanning tilgjengelig for flere gjennom å styrke det desentraliserte og fleksible tilbudet.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til regjeringen Solbergs sterke innsats for å øke antallet fleksible studietilbud, inkludert desentraliserte tilbud, som skal møte behovene for høyere utdanning som også er tilgjengelige utenfor de faste lærestedene. Totalt ble det bevilget om lag 1 mrd. kroner til fleksible tilbud i regjeringen Solbergs siste periode, og i juni 2021 la regjeringen Solberg fram en strategi for desentraliserte og fleksible utdanningstilbud ved fagskoler, høyskoler og universitet. Målet med strategien var å øke tilgangen til fleksible og desentraliserte tilbud av høy kvalitet som er tilpasset behovene som arbeidslivet og den enkelte har. Disse medlemmer ser med bekymring på at midler som skal bidra til å gjøre utdanning tilgjengelig i hele landet, brukes på å overprøve sektoren og prioritere struktur i stedet for kvalitet, innhold og det å gi et større tilbud av utdanning til flere.

Sentre for fremragende utdanning

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til betydningen av de fremragende miljøene, og disse medlemmer mener det fortsatt er behov for nasjonale virkemidler som fremmer kvalitet i utdanning og forskning. Disse medlemmer viser til at ordningen med Sentre for fremragende utdanning (SFU) har vært en vellykket konkurransearena som har hatt stor effekt på universitet og høyskolenes kvalitetsarbeid.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre i sitt alternative budsjett for 2025 foreslår å videreføre ordningen med SFU, og peker også på at Høyre i sitt forslag til Langtidsplan for forskning og høyere utdanning, jf. Meld. St 4 (2018–2019), foreslo å videreføre alle ordningene med fremragende miljøer. Disse

medlemmer har høye ambisjoner for norsk forsknings- og høyere utdanningssektor, og mener de fremragende miljøene er viktig for at Norge skal lykkes med å løse utfordringene landet står i.

9.6 Kap. 273 Kunnskapssektorens tjenesteleverandør – Sikt

POST 50 VIRKSOMHETSKOSTNADER

Komiteen viser til omtalen i Prop. 1 S (2024–2025).

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, framhever også betydningen av satsingen på 40 mill. kroner til språkmodeller for utvikling av KI, et oppdrag gitt til SIKT og Nasjonalbiblioteket. Dette gir muligheter til effektivisering og innovasjon.

9.7 Kap. 274 Universitetscenteret på Svalbard

POST 70 TILSKUDD TIL UNIVERSITETSSENTERET PÅ SVALBARD

Komiteen viser til omtalen i Prop. 1 S (2024–2025).

9.8 Kap. 275 Tiltak for høyere utdanning og forskning

POST 21 SPESIELLE DRIFTSUTGIFTER OG POST 70 TILSKUDD

Komiteen er tilfreds med at Kunnskapsdepartementet foreslår å bevilge penger til ulike prosjekter og tiltak som skal gi høy kvalitet og samordning innenfor høyere utdanning og forskning.

Komiteens medlem fra Fremskrittspartiet mener det er viktig med ulike prosjekter og tiltak som kan bidra til høy kvalitet og kreativitet innenfor høyere utdanning og forskning. Dette medlem vil samtidig påpeke at dette området bør være dynamisk. Nye prosjekter skal komme, og gamle prosjekter må kunne utfases. Dette medlem viser til Fremskrittspartiets alternative budsjett, der det foreslås å redusere bevilgningen og utfase Komite for kjønnsbalanse og mangfold i forskning.

9.9 Kap. 3275 Tiltak for høyere utdanning og forskning

POST 1 INNTEKTER VED OPPDRAG

Komiteen viser til omtalen i Prop. 1 S (2024–2025).

9.10 Kap. 284 De nasjonale forskningsetiske komiteene

POST 1 DRIFTSUTGIFTER

Komiteen understreker viktigheten av målene for de forskningsetiske komiteene (FEK): at forskere og institusjoner fremmer etisk god og ansvarlig forskning, at andre aktører tar hensyn til forskningsetikk i arbeidet sitt, og at samfunnet har tillit til forskning. Komiteen merker seg at departementet omtaler at Riksrevisjonen i 2021 konkluderte med at de statlige universitetene og høyskolene ikke gjorde nok for å sikre at forskning skjer i tråd med forskningsetikkloven og forskningsetiske normer. På bakgrunn av dette har FEK utarbeidet en veileder om institusjonenes ansvar for forskningsetikk, i tillegg til flere veiledere. Kunnskapsdepartementet rapporterer at de erfarer at universitetene og høyskolene nå er mer oppmerksomme på forskningsetikk enn før, og at institusjonene har fått på plass lovpålagte system for forskningsetikk.

9.11 Kap. 285 Norges forskningsråd

POST 1 DRIFTSUTGIFTER OG POST 21 SÆRSKILTE DRIFTSUTGIFTER

Komiteen vil fremheve at Norges forskningsråd er en nøkkelinstitusjon i det norske forskningsarbeidet. Forskningsrådet har en helt sentral rolle i forsknings- og innovasjonssystemet, med strategiske så vel som operative oppgaver. Komiteen viser til at rollen Norges forskningsråd spiller i kunnskapssektoren, er viktig i en sektor som er avgjørende for å bidra til kunnskapsgrunnlag av høy kvalitet og å bidra til bærekraftig omstilling. Videre er en velfungerende kunnskapssektor en viktig forutsetning for å kunne leve et trygt og godt liv i et samfunn i stadig hurtigere endring.

Forskningsrådet koordinerer og sikrer kvalitet og relevans i forskningen. Norges forskningsråd administrerer konkurranse om forskningsmidlene, gir råd til regjeringen og fremmer forskning nasjonalt og internasjonalt. Komiteen mener Forskningsrådet har en viktig rolle i kvalitetssikringen av norsk forskning.

Komiteen understreker viktigheten av forutsigbare og trygge rammer for Norges forskningsråd, da det er en forutsetning for at Norge skal lykkes med sine forskningsmål. Komiteen mener også det er viktig med tett dialog med sektoren for å finne hensiktsmessige løsninger som styrker norsk forskning.

Komiteen understreker betydningen Norges forskningsråd har som aktør for å nå forskningspolitiske mål. Komiteen framhever at forskning og utvikling er helt avgjørende i ei tid med store endringer, derfor er det svært viktig at bevilgninger til FoU fortsatt er på et svært høyt nivå. Komiteen påpeker at dette handler om ivaretagelse av demokrati og yttringsfrihet, nye tek-

nologier som vokser fram, kunnskapsberedskap og ikke minst en sentral faktor for norsk totalberedskap. Komiteen viser blant annet til satsingen på FoU i oppfølgingen av langtidsplanen i forsvarssektoren.

POST 71–POST 75

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, understreker at Norge har en høy andel offentlig finansiert forskning og utvikling også internasjonalt sett, totale FoU-bevilgninger, inkludert skattefunn er på 52,2 mrd. kroner.

Flertallet viser til at Norge ligger på 0,96 pst. av BNP til FoU i budsjettet, med en sterk vekst i BNP har derfor forholdet mellom FoU og BNP gått litt ned. Flertallet understreker at det er en sterk satsing på FoU i langtidsplanen for forsvarssektoren. Flertallet peker også på en satsing på forskning på høyere yrkesfaglig utdanning som fullt opptrappet vil utgjøre 25 mill. kroner i året.

Flertallet viser til satsingen på kvanteteknologi på 70 mill. kroner. Flertallet understreker at dette er svært viktig og vil kunne øke fart og kapasitet på informasjonshåndtering.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre vil peke på at for å løse både kortsiktige og langsiktige utfordringer må det satses mer på forskning. Under regjeringen Solberg økte midlene til forskning med 62 pst., og disse medlemmer peker på at det i 2022 ble foreslått 42,7 mrd. kroner til forskning og utvikling, noe som da utgjorde en realvekst på om lag 2 pst. Disse medlemmer peker på at en sterk satsing på forskning og utvikling er avgjørende for å legge til rette for omstilling og vekst i næringslivet.

Disse medlemmer ser med bekymring på regjeringen Støres manglende vilje og evne til å satse på forskning, og peker på at den vedtatte Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning, jf. Meld. St. 5 (2022–2023), ikke følger en forpliktende økonomisk opptrappingsplan. Disse medlemmer konstaterer at regjeringens forslag til budsjett for 2025 ikke når målet om at 1 pst. av BNP skal gå til forskning.

Disse medlemmer viser til regjeringen Solberg sin betydelige satsing på Retur-EU, og er tilfreds med at ordningen for Retur-EU videreføres. Dette vil støtte opp om forskningsinstituttens mulighet til å delta i Horisont Europa, og bidra til at våre fremste kompetansemiljøer kan bidra til å løse utfordringene vi står i, til beste for Norge og verden.

Disse medlemmer viser til at regjeringen Solberg gjennom to langtidsplaner for forskning og høyere utdanning la grunnlaget for en periode med høye ambisjoner for norsk forskning og høyere utdanning. Plane bygget på et langsiktig perspektiv og en grunnleggende vilje til å bruke nødvendige ressurser for å løse vår

tids store utfordringer og å skape et bærekraftig samfunn og langsiktig økonomisk vekst.

Disse medlemmer peker på at den første langtidsplanen, jf. Meld. St. 4 (2014–2015), fulgte opp målsettingen om å bruke 1 pst. av bruttonasjonalproduktet (BNP) på forskning og utvikling (FoU), gjennom blant annet opptrapping av bevilgningene til forskningsinfrastruktur, deltakelse i europeiske rammeprogram for forskning og innovasjon og flere rekrutteringsstillinger. Totalt ble langtidsplanen i årene 2015–2018 fulgt opp med over 3 mrd. kroner i økte bevilgninger. Disse medlemmer viser til at også langtidsplanen for årene 2019–2023 har blitt fulgt opp med over 1,6 mrd. kroner gjennom opptrappingsplanene «Teknologiløft, FoU for fornyelse og omstilling i næringslivet» og «Kvalitet i høyere utdanning». Gjennom perioden til regjeringen Solberg økte FoU-bevilgningene med 16,3 mrd. kroner, noe som tilsvarer en realvekst på om lag 28 pst. Disse medlemmer viser til at bevilgningene jevnt over har overoppyllet målet om å bruke 1 pst. av BNP på FoU. Sammen med en ambisiøs satsing på de prioriterte områdene i de forrige langtidsplanene viser disse medlemmer til at regjeringen Solbergs styrking av universitetene og høyskolene – med en realvekst på over 15 pst. – har gitt norsk forskning og høyere utdanning et betydelig løft når det gjelder både kvalitet, kapasitet og suksessrate i åpne internasjonale konkurransearenaer.

Disse medlemmer viser til at regjeringen Solberg fulgte opp sine uttalte intensjoner og sikret reelle budsjettprioriteringer i tråd med opptrappingene skisert i langtidsplanen for 2019–2023, jf. Meld. St. 4 (2018–2019). Disse medlemmer merker seg derimot at regjeringen Støre velger å gå bort fra denne tverrpolitiske enigheten som spenner tilbake til regjeringen Stoltenberg II, og svekker både langtidsplanens verdi som styringsverktøy og ambisjonene for norsk forskning og høyere utdanning. Disse medlemmer peker på at de resultatene man nå ser av Retur-EU er en direkte konsekvens av regjeringen Solbergs politikk.

Forskning og utvikling er avgjørende for å håndtere det grønne skiftet, skape vekst i næringslivet og utvikle nye næringer.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre i sitt alternative budsjettforslag i tråd med Høyres prioriteringer i Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning styrker satsingen på forskning rettet mot grønn omstilling og teknologi. Disse medlemmer viser til at langtidsplanen skal sette kursen for politikuttviklingen og investeringene i forskning og høyere utdanning. Langsiktige, prioriterte satsinger gir forutsigbarhet for forsknings- og utdanningsmiljøene og bidrar til en bedre koordinert politikk.

Disse medlemmer viser til at Norge har mange fremragende forskningsmiljøer. Høyre har høye ambi-

sjoner for norsk forskning, og disse medlemmer viser til Høyres forslag til samfunnsoppdrag «Grønn vekst og omstilling». En fremtidsrettet og effektiv offentlig sektor, og et lønnsomt næringsliv som skaper verdier vi kan leve av, krever målrettet og systematisk satsing på forskning og utvikling.

Disse medlemmer peker på at Høyre i sitt alternative budsjett for 2025 foreslår en forskningspakke på 400 mill. kroner. Disse medlemmer viser til at betydningen av forutsigbare rammevilkår er viktig for forskning og utvikling, både for forskningen ved universiteter og høyskoler, ved instituttene og i næringslivet.

Disse medlemmer viser til at Norge i fremtiden trenger flere bein å stå på, og at det må legges til rette for forskning for fremmer teknologiutvikling. Kvanteteknologi er et fremvoksende felt som har stor betydning for sikker kommunikasjon og næringsutvikling. Det er derfor positivt at regjeringen styrker satsingen på kvanteteknologi gjennom Forskningsrådet med 70 mill. kroner. Disse medlemmer peker på at Høyre i sitt alternative budsjett for 2025 mer enn doubler regjeringens satsing på kunstig intelligens til avanserte teknologier, som kunstig intelligens, mikrochips, cybersikkerhet og kvanteteknologi med 200 mill. kroner.

Disse medlemmer peker på at Høyre i sitt alternative budsjett tilrettelegger for et konkurransedyktig og nytenkende næringsliv som bidrar til flere lønnsomme jobber og gir mer skatteinntekter. Ved å fjerne hele den ekstra arbeidsgiveravgiften, som i realiteten er en ekstra avgift på kompetansearbeidsplasser, peker disse medlemmer på at Høyre legger til rette for bærekraftig innovasjon for bedriftene, og forutsigbare rammevilkår.

Komiteens medlem fra Fremskrittspartiet vil påpeke at søknadsprosessene for forskningsmidler er kompliserte, og virkemiddelapparatet er uoversiktlig. Det er også en viktig diskusjon om grunnforskning og anvendt forskning, om akademisk frihet og politisk styring av forskning som bør løftes mer i årene fremover. Dette medlem vil påpeke at det er viktig med forutsigbar og god finansiering av norsk forskning, men samtidig må det også på dette området prioriteres hardere. Dette medlem mener Norge trenger store og tunge forskningsmiljøer som er frie for politiske bindinger og bindinger til ulike interessegrupper og næringer. Det sikres best gjennom å gi forskningsmiljøene stor frihet til selv å fordele midlene, uten interessepolitiske føringer. Innovasjon og fremtidig verdiskaping avhenger av at forskere og akademikere får størst mulig frihet til å forske og arbeide selvstendig, uten å bindes opp i for mange politisk vedtatte prosjekter. Den politiske styringen av forskning bør være begrenset til et fåtall kjerneområder der Norge har spesielle forutsetninger.

Dette medlem mener det er stort rom både for omprioriteringer og for effektivisering på forskningsområdet, og viser til Fremskrittspartiets alternative budsjett, der bevilgningene på post 71, strategiske forskningsprioriteringer reduseres med 300 mill. kroner. Kuttene må komme gjennom en helhetlig gjennomgang av feltet, og konsentres om norsk-kinesiske forskningsmidler og prosjekter innen klima og bærekraft.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre mener at man for å ta Norge framover trenger en fortsatt satsing på forskning. En sterk kunnskapssektor er viktig for å omstille samfunnet og bygge arbeidsplassene for fremtiden.

Komiteens medlem fra Venstre mener det er rimelig uforståelig at regjeringens eneste reelle kutt i forslaget til statsbudsjett for 2025 er kutt i utdanning og forskning, både gjennom basisbevilgninger til universiteter og høyskoler, og i den samlede forskningsinnsatsen.

Dette medlem viser til at Venstre i sitt alternative budsjett foreslår et betydelig løft for forskning, samtidig som Venstre omprioriterer fra forskning knyttet til petroleumssektoren til forskning på nye klima- og energivennlige løsninger. Venstre foreslår i sitt forslag til alternativt statsbudsjett en økt satsing på langsiktig grunnleggende forskning, grunnbevilgning til samfunnsvitenskapelig forskning og næringsrettet forskning, og grunnbevilgning til teknisk-industrielle forskningsinstitutt.

Dette medlem viser til at etter innspill fra blant annet Juristforbundet styrker Venstre også juridisk forskning i sitt forslag til alternativt statsbudsjett. Formålet er at man i større grad skal forske på konsekvenser av lovgivning og om nye lover fungerer etter lovgivers intensjon. Videre foreslår Venstre å styrke Havforskningsinstituttet, økt satsing på forskning på dyrevelferd og økologisk produksjon, forskning på klimavennlig teknologi, forskning på miljøvennlig samferdsel og forskning på kvinnehelse. Venstre foreslår også å styrke SkatteFunn-ordningen.

I sum medfører Venstres forslag til alternativt statsbudsjett en styrket innsats for forskning og høyere utdanning på om lag 1,5 mrd. kroner mer enn regjeringens forslag.

9.12 Kap. 3285 Norges forskningsråd

POST 1 INNTEKTER FRA OPPDRAG OG POST 2 INNTEKTER FRA REFUSJONER MV.

Komiteen viser til omtalen i Prop. 1 S (2024–2025).

9.13 Kap. 288 Internasjonale samarbeidstiltak

POST 21–POST 76

Komiteen fremhever at Norge har hentet hjem omtrent 3,3 pst. av de konkurranseutsatte midlene gjennom Horisont Europa, noe som er godt over ambisjonsnivået på 2,8 pst. for hele programperioden. Komiteen viser også til at hele 23,9 pst. av alle søknadene med norsk deltakelse er innstilte til finansiering i Horisont Europa. Denne suksessraten ligger 6,6 prosentpoeng over snittet for alle søkere og viser høy kvalitet på søknader med norsk deltakelse.

9.14 Kap. 3288 Internasjonale samarbeidstiltak

POST 4 REFUSJON AV ODA-GODKJENTE UTGIFTER

Komiteen viser til omtalen i Prop. 1 S (2024–2025).

9.15 Kap. 289 Vitenskapelige priser

POST 51 HOLBERGPRISEN, POST 71 ABELPRISEN OG POST 72 KAVLIPRISEN

Komiteen viser til at det er en økende tillit og interesse til forskning i befolkningen. Internasjonale forskningspriser har en viktig funksjon med å anerkjenne fremragende forskning og øke oppmerksomheten rundt forskning i samfunnet.

10. Forskning under Nærings- og fiskeridepartementet

10.1 Kap. 920 Norges forskningsråd

POST 70–POST 73

Komiteen viser til at tilskuddet fra Nærings- og fiskeridepartementet primært skal bidra til målet om økt verdiskaping i næringslivet og målet om å møte de store samfunnsutfordringene innenfor det strategiske området hav. Komiteen viser til at Forskningsrådet skal bidra til konkurransedyktige havnæringer, til styrket evne til omstilling, og til bedre samspill og kunnskapsoverføring mellom FoU-miljøer og næringsliv. Komiteen understreker viktigheten av fortsatt satsing på forskning for de havbaserte næringene: fiskeri, havbruk, petroleum, maritim, fornybar energi og også nye næringer for å gi økt verdiskaping.

10.2 Kap. 923 Havforskningsinstituttet

POST 1–POST 45

Komiteen viser til at Havforskningsinstituttet bidrar til verdiskaping gjennom sin rolle som data- og kunnskapsleverandør for forvaltning, forskning og næringen.

Komiteen påpeker viktigheten av at Havforskningsinstituttet har en fri og uavhengig rolle i alle faglige spørsmål og at det leveres råd og kunnskapsgrunnlag på beste tilgjengelige data og forskning. Komiteen understreker at Havforskningsinstituttet skal levere internasjonal ledende forskning.

Komiteen påpeker viktigheten av forskningsfartøyene som verktøy for forskning og overvåking av hav- og kystmiljøet, de biologiske ressursene i havet og sammenhengen mellom disse. Komiteen registrerer at det tas i bruk nye teknologiske plattformer som undervannsroboter og seildroner for å styrke kystovervåkingen. Komiteen viser til at det legges til rette for økt samarbeid mellom forskningsinstitusjoner om bruk av forskningsfartøy.

10.3 Kap. 3923 Havforskningsinstituttet

POST 1 OPPDRAGSINNTEKTER OG POST 2 OPPDRAGSINNTEKTER FORSKNINGSFARTØY

Komiteen viser til omtalen i Prop. 1 S (2024–2025).

10.4 Kap. 928 Annen marin forskning og utvikling

POST 21–POST 72

Komiteen viser til omtalen i Prop. 1 S (2024–2025).

11. Forskning under Landbruks- og matdepartementet

11.1 Kap. 1137 Forskning og innovasjon

POST 54–POST 72

Komiteen merker seg Landbruks- og matdepartementets oppfølging av Langtidsplanen for høyere utdanning og forskning, derunder målene om økt konkurransekraft og muliggjørende teknologier. Prioritering av mer trygg mat og mindre antibiotikabruk i matproduksjonen, reduserte klimagassutslipp og økt bruk av bioenergi samt konkurransekraft og verdiskaping i bioøkonomien er del av den nødvendige omstillingen Norge står overfor.

12. Utdanningsstøtte

12.1 Kap. 2410 Statens lånekasse for utdanning

POST 1–POST 74

Komiteen vil understreke at Lånekassen er et viktig utdanningspolitisk verktøy. Norge har en av verdens beste studiefinansieringsordninger, noe som gir muligheter for bred sosial rekruttering på utdanningsområdet. Lånekassen sikrer hver enkelt mulighet til å ta høyere utdanning, uavhengig av studentens eller foreldrenes bakgrunn eller inntekt. Komiteen vil understreke viktigheten av at utdanningsstøtten er på et nivå som står i forhold til bo- og levekostnader. Komiteen støtter Kunnskapsdepartementets overordnede mål for Lånekassen om like muligheter til utdanning gjennom finansiering av kompetansebehovene til den enkelte og samfunnet, og å legge til rette for utvikling av relevant kompetanse over hele landet. Komiteen vil videre understreke viktigheten av å oppnå bedre samsvar mellom utstyrsstipendet fra Lånekassen og de reelle utgiftene elever i videregående opplæring har til nødvendig utstyr i opplæringen.

Komiteen viser til at selv om de norske utdanningsstøtteordningene er gode, har den høye prisveksten hatt tydelig innvirkning på studentøkonomien, i likhet med økonomien til andre grupper i samfunnet. Komiteen mener like muligheter for utdanning uavhengig av bakgrunn bidrar til sosial utjevning, geografisk mobilitet og viktig utvikling av hele landet.

Komiteen mener ordninger for studenter med barn er viktig for å støtte opp om og bidra til at også disse studentene har gode vilkår for å kunne fullføre studiene. Komiteen vil framheve ordningene i Lånekassen for barnestipend og foreldrestipend.

Komiteen viser videre til at det i 2025 foreslås et nytt kompetanselån, en ordning som særlig egner seg for de som ønsker å kombinere utdanning med arbeid for en kortere periode. Komiteen mener et ekstra lån i en begrenset periode kan bidra til å lette utfordringer med å dekke løpende utgifter, men at slike ordninger ikke vil gjøre høyere utdanning tilgjengelig for dem uten evne til å betale for et slikt lån med løpende rente.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ønsker å legge til rette for at studentene kan gjennomføre utdanningen på normert tid. Da er nivået på utdanningsstøtten viktig.

Flertallet viser til at det i budsjettforliket er foreslått å øke studiestøtten (basislånet) med 10 pst. Flertallet foreslår derfor at kap. 2410 post 50 økes med

322,6 mill. kroner sammenlignet med regjeringens forslag.

Flertallet foreslår videre at kap. 2410 post 72 økes med 15 mill. kroner sammenlignet med regjeringens forslag.

Flertallet viser til at økningen i studiestøtten fra 1. august 2025 blir den største økningen på over 20 år sammenlignet med foregående studieår målt i kjøpekraftjusterte kroner. Studentene i høst har fått utbetalt 12 537 kroner hver måned, opp fra 11 717 kroner i måneden året før. Neste år blir økningen 15 000 kroner. Flertallet viser til at måten lån og stipend prjusteres på, er endret, slik at nivået på studiestøtten bedre følger utviklingen i priser på varer og tjenester over tid. Det betyr at dersom anslaget for prisvekst for 2025 endrer seg i august 2025, vil også støttesatsene for neste studieår bli justert for å ta høyde for det.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre mener det er viktig at låneordningene som er tilgjengelige gjennom Statens lånekasse for utdanning blir tilpasset fremtidens muligheter og behov for utdanning, og viser til regjeringen Solbergs reform «Lære hele livet» og til at regjeringen Solberg gjennomførte flere endringer i utdanningsstøtteordningene som vil gi større fleksibilitet og bedre vilkår for voksne for å muliggjøre kombinasjon av jobb og studier.

Disse medlemmer viser videre til at regjeringen Solberg fullførte opptrappingen til elleve måneders studiestøtte i budsjettet for 2020. Den samlede satsingen på å øke utdanningsstøtten fra 2014 til 2022 har gitt studentene økt kjøpekraft på om lag 15 200 kroner i året. Av dette beløpet er ca. 11 500 kroner knyttet til den ellevte måneden med utdanningsstøtte. Studentene har gjennom en økt kjøpekraft kunnet prioritere mer tid til studier og fokusere på læring, mestring og gjennomføring i studiet.

Disse medlemmer mener det er viktig at de som forsørger barn gjennom studietiden, skal ha gode vilkår for å kunne gjennomføre. Regjeringen Solberg innførte tilbud om tilleggs lån på opptil 50 000 kroner for personer med forsørgeransvar for barn under 16 år fra studieåret 2020–2021. Regjeringen Solberg ga også personer i overgangsfasen mellom utdanning og jobb rett til foreldrestipend.

Disse medlemmer viser til at regjeringen Solberg endret lånebetingelsene for å gjøre det enklere for voksne studenter å få lån. I tillegg ble aldersgrensen for når støtten til lån reduseres, hevet fra 45 til 50 år.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre i regjering fikk gjennomført en historisk styrking av studentøkonomien, og disse medlemmer peker på at Høyre vil fortsette å styrke studentenes kjø-

pekraft slik at studentene først og fremst kan være studenter. Disse medlemmer viser til at Høyre i sitt alternative statsbudsjett for 2025 foreslår at studenter som ønsker det, kan øke studiestøtten til 1,5 G av folketrygdens grunnbeløp gjennom økt låneramme. Høyre foreslår i sitt alternative budsjett å gi et ekstra frivillig lån på inntil 29 953 kroner. Disse medlemmer peker på at et rimelig studielån gjennom Statens lånekasse er en bedre løsning enn dyr forbruksgjeld, og disse medlemmer mener det er et positivt bidrag til studentøkonomien i en hverdag med høy inflasjon.

Komiteens medlem fra Fremskrittspartiet viser til den kraftige prisøkningen og det anstrengte bolig- og leiemarkedet som har gjort en allerede stram studentøkonomi enda strammere. Dette medlem viser til Fremskrittspartiets alternative budsjett, der det foreslås å knytte studiestøtten til folketrygdens grunnbeløp, og å øke studiestøtten til 1,5 G over fire år, noe som vil bidra til økt forutsigbarhet og bedre økonomi for studentene.

Medlemmen i komiteen frå Raudt meiner at lik rett til utdanning gir eit meir demokratisk samfunn og utjamnar skilnadene mellom folk. Skal utdanning vera tilgjengeleg for alle, uavhengig av økonomisk bakgrunn, må studiestøtta aukast. Denne medlemmen viser til Raudts alternative budsjett, der studiestøtta er foreslått auka med 15 000 kroner i året for kvar student frå og med studiestart 2025.

Denne medlemmen er også kritisk til at regjeringa foreslår å vidareføra og forsterka regjeringa Solberg si studentfiendtelege konverteringsordning for studiestøtte. Norsk Studentorganisasjon skriv i sitt høyrings svar at dette

«kan føre til at vi som samfunn ender opp med færre lærere, sykepleiere og leger. Både lærer- og legeutdanninger har lange integrerte studieløp, med større risiko for å sitte igjen med høy gjeld dersom man ikke fullfører. Da mister samfunnet kompetanse og beredskap for fremtiden.»

Denne medlemmen meiner det er urovekkjande at regjeringa så enkelt og utan å i det heile evaluera endringa under regjeringa Solberg, nå vel å vidareføra og forsterka denne politikken.

Denne medlemmen etterlyser meir konkrete tiltak for å styrka gjennomføringa i høgare utdanning, som ikkje legg den økonomiske byrda av brot i studieløp eller feil val på den einskilde studenten. Denne medlemmen viser såleis til Raudt sitt alternative budsjett, der denne endringa er foreslått reversert.

Komiteens medlem fra Venstre viser til at Venstre i sitt alternative statsbudsjett foreslår å øke studiestøtten for alle studenter til 1,35 ganger folketrygd-

ens grunnbeløp (G). Dette er første del av en opptrapping til 1,5 G som skal sikre at alle har mulighet til å ta høyere utdanning. Dette medlem viser videre til at Venstre også foreslår å innføre tolv måneder studiestøtte for studenter med barn.

Gjeldsslettingsordning

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til den nye ordningen for sletting av studielån for sysselsatte med studiegjeld bosatt i sentralitetsklasse fem og seks. Opptjeningstiden vil starte 1. januar 2025 og studiegjeld vil slettes fra 1. januar 2026 med 25 000 kroner i året. For tiltakssonen Nord-Troms og Finnmark er nedskrivningen økt til 60 000 kroner i året. Dette er et godt tiltak som skal bidra til at flere bor og arbeider i de minst sentrale kommunene i landet vårt. Nyutdannede arbeidstakere vil kunne spare flere hundre tusen, næringslivet i distriktene vil i større grad få tilgang på mer arbeidskraft og de minst sentrale kommunene kan oppleve befolkningsvekst. Flertallet viser til at Høyre kritiserer ordningen, kutter den ut i sitt alternative budsjett, og viser til ingen andre tiltak som de vil initiere for å sikre bosetting i hele landet.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre mener det er viktig å se på tiltak som stimulerer til jobbmuligheter og gode bo- og arbeidsvilkår i distriktene. Disse medlemmer viser til at avskrivning av studielån kan være et relevant tiltak som bidrar til at ferdigutdannede velger å bosette seg ruralt, og viser til at tiltakssonen ble opprettet under den Høyre-ledede regjeringen. Disse medlemmer mener imidlertid inndelingen i SSBs sentralitetsindeks 5 og 6 er en innretning som slår skjevt ut. Det bør heller ses på en ordning som i større grad bidrar til distriktenes behov for relevant arbeidskraft. Disse medlemmer viser til at det er stort behov for lærere og sykepleiere over hele landet, og denne mangelen avgrenses ikke til sentralitetsindeks 5 og 6.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede en mer målrettet ordning for sletting av studiegjeld, for eksempel rettet mot bestemte yrkesgrupper som helsepersonell og lærere og kommuner med særskilte bemanningsutfordringer.»

Utstyrsstipend

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at om lag 160 000 elever i videregående skole mottar utstyrsstipend fra Lånekassen. I statsbudsjettet for 2023 økte utstyrsstipendet med

50,1 mill. kroner, og i gjennomsnitt fikk elever som mottar stipendiet om lag 310 kroner mer. I statsbudsjettet 2024 økte utstyrsstipendiet med 40 mill. kroner, som i gjennomsnitt utgjør 250 kroner mer per elev som mottar stipendiet. Enkelte satser ble justert opp med 25 pst. mot tidligere satser, og utgjør en styrking av yrkesfag-elevers mulighet for å fullføre med fag- eller svennebreve.

Komiteens medlem fra Fremskrittspartiet mener det er viktig at flere elever velger yrkesfag. Videre vil dette medlem påpeke at det er et viktig prinsipp at grunnskole og videregående skole skal være tilgjengelig for alle, uavhengig av foreldres inntekt. Dette medlem vil påpeke at enkelte yrkesfaglinjer krever mer kostbart utstyr enn andre, og at dagens utstyrsstipend ikke strekker til. Dette medlem viser til Fremskrittspartiets alternative budsjett, der det settes av midler til 10 pst. økning av utstyrsstipendiet.

Medlemmen i komiteen frå Raudt meiner det er eit viktig prinsipp at utdanning skal vera gratis og gi like moglegheiter uavhengig av økonomi. Dette er ikkje tilfellet når dagens utstyrsstipend ligg under det reelle kostnadsnivået for naudsynt utstyr. Denne medlemmen deler uroa uttrykt av mellom anna Elevorganisasjonen om at dette fører til at det blir stor skilnad mellom dei som kan dekkja dette av eiga lomme og dei som ikkje har dei same ressursane. Denne medlemmen viser til Raudt sitt alternative statsbudsjett, som foreslår å auka utstyrsstipendiet med 10 pst.

Borteboerstipend

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil påpeke økningen for borteboerstipend på 57,3 mill. kroner for skoleåret 2023–2024. I utbetalte kroner utgjør det en økning fra 4 979 kroner til 5 848 kroner i måneden som ble tildelt ca. 23 500 elever i skoleåret 2023–2024.

Medlemmen i komiteen frå Raudt viser til at mange elevar må eller ønskjer å ta vidaregåande skule ein annan stad enn der føresette bur, og dimed må bu på hybel. Dette har særleg blitt aktualisert etter mellom anna saka om nedlegging av vidaregåande skular i Innlandet. Eit auka borteboerstipend er også viktig i ein distriktpolitisk dimensjon, då det særleg er elevar frå distrikta som må bli borteboerar etter grunnskulen. Til dømes er opp mot kvar tredje elev i Nord-Norge borteboerar. Elevorganisasjonen viser i sitt høyringsinnspel at mange av dei rundt 25 000 elevane som er borteboerar, anten må ta opp lån, få seg jobb eller er avhengige av økonomiske bidrag frå foreldra for å kunna fullføra sin skulegang. Dette er ein uakseptabel situasjon. Denne medlemmen viser til Raudts alternative budsjett, som

foreslår å auka borteboerstipendiet ytterlegare 1 000 kroner i måneden.

Trafikkflygerutdanning

Komiteen viser til omtalen i Prop. 1 S (2024–2025) med omtale av utvidet lån for trafikkflygerutdanning i Norge. Flertallet er kjent med at departementet har forslag om å avvikle lånet på høring med frist 31. januar 2025. Komiteen merker seg det departementet skriver om gjeldsbyrde hos studentene, og risiko for at enkeltpersoner blir sittende med uforsvarlig høye skolepengelån. Komiteen ber regjeringen utsette saken ett år på bakgrunn av innspill som har kommet fra skolene som tilbyr denne utdanningen. Komiteen ber Kunnskapsdepartementet og Samferdselsdepartementet gå i dialog med relevante aktører, for å vurdere alternative løsninger. Komiteen vil understreke betydningen av å utdanne nok piloter som kjenner særnorske forhold med vinterdrift, topografi og trafikkavvikling er en del av kompetanseberedskapen som bidrar til at det er god ambulanseberedskap og kommunikasjon i hele landet.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre merker seg at Kunnskapsdepartementet foreslår å avvikle det utvidede lånet som blir gitt til skolepenger for trafikkflygerutdanning i Norge. Disse medlemmer merker seg også at departementet har dette ute på høring med høringsfrist 31. januar 2025, men likevel konkluderer i budsjettet med at studiestøtten skal avsluttes fra skolestart sommeren 2025. Disse medlemmer er bekymret for at en avvikling av den utvidede studiestøtten kan få utilsiktede effekter for studentene, og svekke rekrutteringen av nye piloter i Norge, slik at det over tid kan bli utfordrende å ivareta viktige samfunnsoppgaver. Disse medlemmer er bekymret for at regjeringens forslag vil føre til at den enkelte student vil ende opp med en større personlig risiko dersom muligheten til ekstra lån fra Lånekassen bortfaller og den enkelte student i stedet må ta opp private lån. Disse medlemmer har videre merket seg at en stor andel av dagens piloter nærmer seg pensjonsalder og at næringen melder om at behovet for nye piloter øker de kommende årene. Videre har disse medlemmer notert seg at Forsvaret i langt mindre grad enn tidligere er en kilde til nye piloter for sivil sektor. Disse medlemmer stiller derfor spørsmål ved om det foreligger en plan for å sikre tilstrekkelig utdanning og tilgang på piloter. Disse medlemmer viser til at pilotutdanningen er svært viktig for å sikre den sivile luftfarten og grunnleggende beredskapsfunksjoner over hele landet, og vil advare mot at den utvidede studiestøtten for pilotutdanninger i Norge avvikles.

12.2 Kap. 5310 Statens lånekasse for utdanning

POST 4–POST 89

Komiteen viser til omtalen i Prop. 1 S (2024–2025).

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at det i budsjettforliket foreslått å øke studiestøtten (basislånet) med 10 pst. Flertallet foreslår derfor at kap. 5617 post 80 økes med 15 mill. kroner sammenlignet med regjeringens forslag.

12.3 Kap. 5617 Renter fra Statens lånekasse for utdanning

POST 80 RENTER

Komiteen viser til omtalen i Prop. 1 S (2024–2025).

13. Oppfølging av anmodningsvedtak

Tabell 3.1 Oppmodningsvedtak under Kunnskapsdepartementet

Sesjon	Vedtaks nr.	Stikkord	Følgte opp (ja/nei)
2023–2024	76	Miljøovervakingssystemet COAT	Ja
2023–2024	139	Finansiering av senteret C-REX	Nei
2023–2024	268	Tilskot til WorldSkills Norway	Ja
2023–2024	474	Utsett iverksetjing av vedtak om utestenging av studentar	Ja
2023–2024	475	Karriererettleiarar og rådgivarar i skulen	Ja
2023–2024	476	Greie ut rådgivings- og rettleiingstenesta i skulen	Ja
2023–2024	526	Opptopping av satsinga på Dembra	Ja
2023–2024	578	Hindre misbruk av personopplysningane til barn og unge	Nei
2023–2024	579	Betre bruk av filter på digitale einingar i barnehage og grunnskule	Ja
2023–2024	621	Fleire elevar på ekskursjon til fange- og konsentrasjonsleirar	Nei
2023–2024	659	Betre ivaretaking av kunnskap om æreskultur og æresvald i utdanningar	Ja
2023–2024	678	Redusere saksbehandlingstida for å få godkjent utanlandsk utdanning i Noreg	Ja
2023–2024	707	Vurdering av omfang og lovkrav om mellombels tilsetjing av lærarar	Nei
2023–2024	906	Kartlegge bemanningssituasjonen i SFO-tilboda	Nei
2023–2024	907	Justere tilskotsordninga for barnehagar i levekårsutsette område	Ja
2022–2023	471	Meir variert praksis i lærarutdanningane m.m.	Nei
2022–2023	472	Strategi for å styrke laget rundt læraren og eleven	Nei
2022–2023	484	Plan for å vidareutvikle høgare yrkesfagleg utdanning	Nei
2022–2023	553	Lærekandidatordninga	Ja
2022–2023	554	Greie ut nytt yrkestittelnivå	Ja
2022–2023	625	Vald og truslar i skulen	Nei
2022–2023	690	Strategi for å auke rekrutteringa av lærarar	Ja
2022–2023	733	Kandidattypar innanfor fag- og yrkesopplæringa	Ja
2022–2023	734	Læringsstøttande ressursar på begge målformer	Nei
2022–2023	735	IB-tilbod både i grunnskulen og i vidaregåande skule	Nei
2022–2023	736	Handlingsrommet for alternative opplæringsarenaer	Ja
2022–2023	737	Utvide målgruppa for oppfølgingstenesta	Ja
2022–2023	738	Sikre individuell tilrettelegging av opplæringa	Nei
2021–2022	35, pkt. 44	Meldeplikt ved overføring av eigedomsrett til barnehage	Nei
2021–2022	35, pkt. 45	Gjeninnføre rett for kommunane til å føre tilsyn med private barnehagar	Nei
2021–2022	35, pkt. 53	Kartlegging av utfordringar for praktisk opplæring i skulen	Ja

Sesjon	Vedtak nr.	Stikkord	Følgte opp (ja/nei)
2021–2022	374	Styrking av praktisk læring	Ja
2020–2021	79	Politiattest for tilsetjing i skular og barnehagar	Nei
2020–2021	182	Greie ut Østfold-modellen for lære kandidatatar med tilretteleggingsbehov	Ja
2020–2021	941	Opptrappingsplan for studieplassar i medisin, helsefag, sjukepleie og psykologi	Ja
2020–2021	942	Styrke rådgivings- og rettleiingstenesta i skulen	Ja
2020–2021	1070	Sluttkompetanse i vidaregåande skule	Ja
2020–2021	1104	Heilskaplege og koordinerte tenester	Nei
2019–2020	700	Studieplassar i høgare yrkesfagleg utdanning	Nei
2018–2019	51	Finansieringssystemet og ideelle barnehagar	Nei
2017–2018	461	Vilkår for private barnehagar	Nei
2017–2018	802	Finansieringssystemet for private barnehagar	Nei
2017–2018	887	Rangering av søkarar til høgare utdanning	Ja
2016–2017	642	Medlemskap i studentsamskipnad for fagskular	Nei
2015–2016	796	Krav om norsk og samisk språk i barnehagesektoren	Nei

Komiteen viser til oversikten ovenfor, som viser hvilke anmodnings- og utredningsvedtak som gjelder Kunnskapsdepartementets fagområde. Det vises vidare til omtalene av de ulike anmodnings- og utredningsvedtakene i proposisjonen. Det vises til kontroll- og konstitusjonskomiteens behandling av Meld. St. 4 (2024–2025) for den formelle kontrollen av oppfølgingen av anmodnings- og utredningsvedtakene.

Nedenfor følger merknader til Kunnskapsdepartementets oppfølging av de enkelte anmodnings- og utredningsvedtak der medlemmer av komiteen mener oppfølgingen er mangelfull.

Vedtak nr. 553, 28. mars 2023 Lærekandidatordninga

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til anmodningsvedtak nr. 553, 28. mars 2023, og understreker viktigheten av at lærekandidatordningen styrkes, og at det blir like muligheter for alle, uavhengig av hvor en bor. Det vil kunne føre til at enda flere fullfører med planlagt sluttkompetanse. Disse medlemmer anser at anmodningsvedtaket ikke er fulgt opp.

Vedtak nr. 554, 28. mars 2023 Utrede nytt yrkestittelnivå

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre merker seg at departementet foreslår å oppheve anmodningsvedtaket i forslag til vedtak X i proposisjonen. Disse medlemmer mener det er viktig at arbeidet med anmodningsvedtak nr. 554, 28. mars 2023 følges vidare opp. En eventuell innføring av et yrkestittelnivå mellom fagarbeiderne med fag eller svennebrev, og de ufaglærte, vil kunne heve statusen til en viktig arbeidstakergruppe som samfunnet trenger, og gi den enkelte flere muligheter. Disse medlemmer ber om at anmodningsvedtaket følges opp.

14. Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre, Fremskrittspartiet, Rødt og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringa setja i gang konkrete tiltak for å styrka kunnskapen i skulane og blant utdanningsrådgjevarane om høgare yrkesfagleg utdanning.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringa endre forskrift til universitets- og høyskoleloven slik at kravet om forskningskompetanse tilsvarende doktorgrad eller annet forskningsarbeid i bestemmelsene om kvalifikasjonskrav til førstelektor og dosent gjeninnføres.

Forslag fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringa utsette endringene i omregningstabeller for International Baccalaureate, som er foreslått gjeldende fra opptaket til studieåret 2025/26, og vente med å fastsette en ny forskriftsendring til tilstrekkelig involvering av berørte parter er ivarettatt.

Forslag fra Høyre og Venstre:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringa utrede en mer målrettet ordning for sletting av studiegjeld, for eksempel rettet mot bestemte yrkesgrupper som helsepersonell og lærere og kommuner med særskilte bemanningsutfordringer.

15. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Rammeområde 16 (Utdanning og forskning)

I

På statsbudsjettet for 2025 bevilges under:

Kap.	Post Formål	Kroner	Kroner
		Utgifter	
200	Kunnskapsdepartementet		
	1 Driftsutgifter	414 030 000	
	21 Spesielle driftsutgifter	13 133 000	
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	3 655 000	
201	Analyse og kunnskapsgrunnlag		
	21 Spesielle driftsutgifter	53 731 000	
	70 Norges forskningsråd – forskning om utdanning og forskning, <i>kan overføres</i>	265 064 000	
220	Utdanningsdirektoratet		
	1 Driftsutgifter	418 999 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	272 431 000	
	70 Tilskudd til læremidler mv., <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	90 027 000	
221	Foreldreutvalgene for grunnsopplæringen og barnehagene		
	1 Driftsutgifter	17 492 000	
222	Statlige skoler og fjernundervisningstjenester		
	1 Driftsutgifter	156 701 000	
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 986 000	
223	Diamanten skole		
	1 Driftsutgifter	29 416 000	
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	397 000	
224	Tilskudd til freds- og menneskerettighetsentre		
	70 Freds- og menneskerettighetsentre	173 927 000	
	71 Det europeiske Wergelandsenteret	20 757 000	
225	Tiltak i grunnsopplæringen		
	1 Driftsutgifter	29 615 000	
	21 Spesielle driftsutgifter	141 128 000	
	60 Tilskudd til landslinjer	285 337 000	
	61 Rentekompensasjon for investeringer i læringsarenaer og større utstyr som bidrar til mer praktisk og variert opplæring	80 000 000	
	63 Tilskudd til samisk i grunnsopplæringen	114 179 000	
	64 Tilskudd til opplæring av barn og unge som søker opphold i Norge	375 924 000	
	65 Rentekompensasjon for skole- og svømmeanlegg	314 000 000	
	66 Tilskudd til skoleturer i forbindelse med handlingsplan mot antisemittisme	17 595 000	
	67 Tilskudd til opplæring i kvensk eller finsk	9 665 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	68	Tilskudd til opplæring i kriminalomsorgen	362 249 000	
	69	Tiltak for fullføring og kvalifisering i videregående opplæring	904 017 000	
	74	Prosjekttilskudd	12 946 000	
	75	Grunntilskudd	112 451 000	
226		Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	1 164 444 000	
	22	Videreutdanning for lærere og skoleledere	1 604 202 000	
	61	Tilskuddsordning til veiledning for nyutdannede nytilsatte lærere	145 390 000	
	62	Tilskudd til skolebibliotek og lesestimulering, <i>kan nyttes under post 21</i>	50 000 000	
	63	Tilskudd til utstyr og læringsarenaer på 5.–10. trinn	160 000 000	
	65	Tilskudd til skolemiljøteam og beredskapsteam	115 000 000	
	71	Norges forskningsråd – tilskudd til vitensentre	119 977 000	
227		Tilskudd til særskilte skoler		
	63	Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner	46 307 000	
	78	Tilskudd	212 594 000	
228		Tilskudd til private skoler mv.		
	70	Private grunnskoler, <i>overslagsbevilgning</i>	4 234 236 000	
	71	Private videregående skoler, <i>overslagsbevilgning</i>	2 376 143 000	
	72	Diverse skoler som gir yrkesrettet opplæring, <i>overslagsbevilgning</i>	171 187 000	
	73	Private grunnskoler i utlandet, <i>overslagsbevilgning</i>	166 069 000	
	74	Private videregående skoler i utlandet, <i>overslagsbevilgning</i>	28 938 000	
	75	Private skoler med særskilt tilrettelagt opplæring for elever med dokumenterte behov, <i>overslagsbevilgning</i>	576 595 000	
	76	Andre private skoler, <i>overslagsbevilgning</i>	76 308 000	
	77	Den tysk-norske skolen i Oslo, <i>overslagsbevilgning</i>	36 193 000	
	78	Kompletterende undervisning	27 525 000	
	79	Toppidrett	86 017 000	
	81	Elevutveksling til utlandet	2 434 000	
	82	Kapital- og husleietilskudd til private skoler	80 375 000	
	83	Særtilskudd til Møbelsnekkerskolen, Plus-skolen og Hjerleid Handverksskole	5 190 000	
	84	Redusert foreldrebetaling i skolefritidsordningen ved private skoler	143 231 000	
	85	Særtilskudd til private kombinerte grunnskoler	90 000 000	
229		22. juli-senteret		
	1	Driftsutgifter	34 028 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	24 400 000	
230		Statlig spesialpedagogisk tjeneste		
	1	Driftsutgifter	606 613 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	28 234 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	11 428 000	
	70	Tilskudd til kompetansetjenester på hørselsfeltet	39 000 000	
231		Barnehager		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	761 967 000	
	61	Tilskudd til økt pedagogtetthet og økt grunnbemanning i barnehager i levekårsutsatte områder	208 900 000	
	63	Tilskudd til tiltak for å styrke språkutviklingen blant minoritetsspråklige barn i barnehage	226 258 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	66	Tilskudd til økt barnehagedeltakelse for minoritetsspråklige barn	24 375 000	
	70	Tilskudd til svømming i barnehagene	77 735 000	
240		Fagskoler		
	60	Driftstilskudd til fagskoler	1 570 090 000	
	61	Utviklingsmidler for høyere yrkesfaglig utdanning, <i>kan overføres</i>	77 773 000	
241		Tiltak for høyere yrkesfaglig utdanning		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	23 564 000	
242		Norges grønne fagskole – Vea		
	1	Driftsutgifter	34 756 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 542 000	
253		Folkehøyskoler		
	70	Tilskudd til folkehøyskoler	1 151 691 000	
	71	Tilskudd til Folkehøgskolerådet	6 285 000	
	72	Tilskudd til Nordiska folkhögskolan	825 000	
254		Studieforbund mv.		
	70	Tilskudd til studieforbund	73 312 000	
	73	Tilskudd til voksenopplæringsorganisasjoner	2 484 000	
256		Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse		
	1	Driftsutgifter	501 230 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	24 424 000	
257		Kompetanseprogrammet		
	70	Tilskudd, <i>kan overføres</i>	217 910 000	
258		Tiltak for livslang læring		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	99 329 000	
260		Universiteter og høyskoler		
	50	Statlige universiteter og høyskoler, <i>kan nyttes under post 70</i>	44 160 977 000	
	70	Private høyskoler, <i>kan nyttes under post 50</i>	2 310 741 000	
270		Studentvelferd		
	74	Tilskudd til velferdsarbeid mv.	90 867 000	
	75	Tilskudd til bygging av studentboliger	806 570 000	
271		Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen		
	1	Driftsutgifter	135 052 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	4 478 000	
272		Tiltak for internasjonalisering og høyere utdanning		
	71	Tilskudd til tiltak for internasjonalisering, <i>kan overføres</i>	172 829 000	
	72	Tilskudd til tiltak for høyere utdanning, <i>kan overføres</i>	156 808 000	
273		Kunnskapssektorens tjenesteleverandør – Sikt		
	50	Virksomhetskostnader	442 769 000	
274		Universitetssenteret på Svalbard		
	70	Tilskudd til Universitetssenteret på Svalbard	184 099 000	
275		Tiltak for høyere utdanning og forskning		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i>	49 565 000	
	70	Tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	79 493 000	
284		De nasjonale forskningsetiske komiteene		
	1	Driftsutgifter	21 739 000	
285		Norges forskningsråd		
	1	Driftsutgifter	804 120 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	47 214 000	
	71	Strategiske forskningsprioriteringer, <i>kan overføres</i>	2 950 898 000	
	72	Langsiktig, grunnleggende forskning, <i>kan overføres</i>	1 663 129 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	73	Grunnbevilgning til samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutter	253 626 000	
	75	Avsetning til usikker framdrift	500 000 000	
288		Internasjonale samarbeidstiltak		
	21	Spesielle driftsutgifter	14 121 000	
	72	Internasjonale grunnforskningsorganisasjoner	426 307 000	
	73	EUs rammeprogram for forskning og innovasjon	3 450 703 000	
	74	EUs program for utdanning, opplæring, ungdom og idrett	1 211 287 000	
	75	UNESCO-kontingent	24 365 000	
	76	UNESCO-formål	700 000	
289		Vitenskapelige priser		
	51	Holbergprisen	19 341 000	
	71	Abelprisen	18 781 000	
	72	Kavliprisen	12 845 000	
920		Norges forskningsråd		
	70	Tilskudd til næringsrettet forskning, <i>kan overføres</i>	1 012 770 000	
	71	Grunnbevilgning til teknisk-industrielle institutter	553 250 000	
	72	Tilskudd til marin og maritim forskning, <i>kan overføres</i>	439 320 000	
	73	Grunnbevilgning til primærnæringsinstitutter	132 760 000	
923		Havforskningsinstituttet		
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 21</i>	867 050 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	474 870 000	
	22	Fiskeriforskning og -overvåking, <i>kan overføres</i>	214 800 000	
	23	Oppdragsutgifter forskningsfartøy, <i>kan overføres</i>	211 423 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	8 151 000	
928		Annen marin forskning og utvikling		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	39 550 000	
	50	Tilskudd til Veterinærinstituttet	80 120 000	
	72	Tilskudd til Nofima AS	104 310 000	
1137		Forskning og innovasjon		
	54	Næringsrettet matforskning m.m.	240 000 000	
	70	Innovasjonsaktivitet m.m., <i>kan overføres</i>	2 997 000	
	71	Forskningsaktivitet – Norges forskningsråd, <i>kan overføres</i>	204 327 000	
	72	Grunnbevilgninger til forskningsinstitutt – Norges forskningsråd	213 016 000	
2410		Statens lånekasse for utdanning		
	1	Driftsutgifter	476 165 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	51 075 000	
	50	Avsetning til utdanningsstipend, <i>overslagsbevilgning</i>	9 545 390 000	
	70	Utdanningsstipend, <i>overslagsbevilgning</i>	4 116 162 000	
	71	Andre stipend, <i>overslagsbevilgning</i>	576 805 000	
	72	Rentestøtte, <i>overslagsbevilgning</i>	3 763 095 000	
	73	Avskrivninger, <i>overslagsbevilgning</i>	1 038 667 000	
	74	Tap på utlån	340 500 000	
		Totale utgifter		106 957 357 000

Inntekter

3200	Kunnskapsdepartementet	
	3 Inntekter fra fremleie	4 500 000
3220	Utdanningsdirektoratet	
	1 Inntekter ved oppdrag	2 685 000

Kap.	Post Formål	Kroner	Kroner
3222	Statlige skoler og fjernundervisningstjenester		
	2 Salgsinntekter mv.	25 842 000	
3223	Diamanten skole		
	2 Salgsinntekter mv.	742 000	
3225	Tiltak i grunnopplæringen		
	4 Refusjon av ODA-godkjente utgifter	293 709 000	
3230	Statlig spesialpedagogisk tjeneste		
	1 Inntekter ved oppdrag	28 234 000	
	2 Salgsinntekter mv.	8 035 000	
3242	Norges grønne fagskole – Veia		
	2 Salgsinntekter mv.	7 822 000	
	61 Refusjon fra fylkeskommuner	52 000	
3256	Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse		
	1 Inntekter ved oppdrag	6 939 000	
	2 Inntekter fra refusjoner mv.	34 816 000	
3271	Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen		
	1 Inntekter ved oppdrag	4 464 000	
	2 Salgsinntekter mv.	400 000	
3275	Tiltak for høyere utdanning og forskning		
	1 Inntekter ved oppdrag	10 000	
3285	Norges forskningsråd		
	1 Inntekter fra oppdrag	12 100 000	
	2 Inntekter fra refusjoner mv.	11 900 000	
3288	Internasjonale samarbeidstiltak		
	4 Refusjon av ODA-godkjente utgifter	19 025 000	
3923	Havforskningsinstituttet		
	1 Oppdragsinntekter	481 816 000	
	2 Oppdragsinntekter forskningsfartøy	211 226 000	
5310	Statens lånekasse for utdanning		
	4 Refusjon av ODA-godkjente utgifter	2 000 000	
	29 Termingebyrer	1 870 000	
	89 Purregebyrer	109 229 000	
5617	Renter fra Statens lånekasse for utdanning		
	80 Renter	13 852 239 000	
Totale inntekter			15 119 655 000

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kunnskapsdepartementet i 2025 kan:

1.

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 200 post 1	kap. 3200 post 2
kap. 220 post 1	kap. 3220 post 2
kap. 222 post 1	kap. 3222 post 2
kap. 223 post 1	kap. 3223 post 2
kap. 230 post 1	kap. 3230 post 2
kap. 242 post 1	kap. 3242 postene 2 og 61
kap. 256 post 1	kap. 3256 post 2
kap. 271 post 1	kap. 3271 post 2
kap. 285 post 1	kap. 3285 post 2

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

2. overskride bevilgningene til oppdragsvirksomhet på 21-postene mot tilsvarende merinntekter.
3. avhende fast eiendom, jf. Instruks om avhending av statlig eiendom mv., og bruke inntekter fra salg av eiendommer ved de selvforvaltende universitetene til kjøp, vedlikehold og bygging av andre lokaler til

undervisnings- og forskningsformål ved den samme virksomheten.

4. gi Norges forskningsråd fullmakt til å kjøpe og avhende eiendommer. Salgsinntektene blir ført til eiendomsfondet til Norges forskningsråd.

III

Omdisponeringsfullmakt

Stortinget samtykker i at Kunnskapsdepartementet i 2025 kan omdisponere midler fra kap. 285 Norges forskningsråd, post 75 Avsetning til usikker framdrift, til dekning av uventede merutgifter som overstiger bevilgningene på tilskuddsposter med midler forvaltet av Norges forskningsråd. Fullmakten gjelder ikke poster med gjennomstrømningsmidler.

IV

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kunnskapsdepartementet i 2025 kan:

1. gi tilsagn om tilskudd ut over gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post Betegnelse	Samlet ramme
201	Analyse og kunnskapsgrunnlag	
	70 Norges forskningsråd – forskning om utdanning og forskning	799,9 mill. kroner
220	Utdanningsdirektoratet	
	70 Tilskudd til læremidler mv.	90 mill. kroner
224	Tilskudd til freds- og menneskerettighetssentre	
	70 Freds- og menneskerettighetssentre	85 mill. kroner
226	Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen	
	21 Spesielle driftsutgifter	13 mill. kroner
	22 Videreutdanning for lærere og skoleledere	332 mill. kroner
240	Fagskoler	
	60 Driftstilskudd til fagskoler	106,1 mill. kroner
270	Studentvelferd	
	75 Tilskudd til bygging av studentboliger	1 818,7 mill. kroner
285	Norges forskningsråd	
	71 Strategiske forskningsprioriteringer	11 212,6 mill. kroner
	72 Langsiktig, grunnleggende forskning	6 025,1 mill. kroner

2. gi tilsagn om å utbetale 20 pst. av tilskudd til opplæring i kriminalomsorgen over kap. 225 Tiltak i grunnopplæringen, post 68 Tilskudd til opplæring i kriminalomsorgen påfølgende budsjettår, når endelig regnskap foreligger.
3. gi tilsagn om å utbetale utdanningsstøtte for første halvår 2026 (andre halvdel av undervisningsåret 2025–26) etter de satsene som blir fastsatt for andre halvår 2025 (første halvdel av undervisningsåret 2025–26), jf. kap. 2410 Statens lånekasse for utdanning, post 70 Utdanningsstipend, 71 Andre stipend, 72 Rentestøtte og 90 Økt lån og rentegjeld samt kap. 5617 Renter fra Statens lånekasse for utdanning, post 80 Renter.

4. gi tilsagn om å omgjøre lån til stipend første halvår 2026 (andre halvdel av undervisningsåret 2025–26) etter de satsene som blir fastsatt for andre halvår 2025 (første halvdel av undervisningsåret 2025–26), jf. kap. 2410 Statens lånekasse for utdanning, post 50 Avsetning til utdanningsstipend.

V

Gebyr for privatisteksamen

Stortinget samtykker i at privatister som melder seg opp til eksamen, og kandidater som melder seg opp til fag-/svenneprøver etter opplæringsloven § 3-5, skal betale et gebyr per prøve. Gebyret skal betales til fylkeskommunen. Privatister som melder seg opp til eksa-

men, skal betale 1 356 kroner dersom privatisten ikke har prøvd seg i faget tidligere som privatist eller elev, og 2 713 kroner ved forbedringsprøver. Kandidater som melder seg opp til fag-/svenneprøver etter opplæringsloven § 3-5, skal betale 1 155 kroner per prøve dersom kandidaten ikke har gått opp tidligere, og 2 317 kroner ved senere forsøk.

VI

Fullmakt for universitet og høyskoler til å delta i selskap

Stortinget samtykker i at Kunnskapsdepartementet i 2025 kan gi universitet og høyskoler fullmakt til å:

1. opprette nye selskap og delta i selskap som er av faglig interesse for virksomheten.
2. bruke overskudd av oppdragsvirksomhet til kapitalinnskudd ved opprettelse av nye selskap eller ved deltagelse i selskap som er av faglig interesse for virksomheten.
3. bruke utbytte fra selskap som virksomheten har kjøpt aksjer i eller etter fullmakt forvalter, til drift av virksomheten eller til kapitalinnskudd.
4. bruke inntekt fra salg av aksjer i selskap som virksomheten har ervervet med overskudd fra oppdragsvirksomhet eller etter fullmakt forvalter, til drift av virksomheten eller til kapitalinnskudd.

VII

Foreldrebetaling i barnehage

Stortinget samtykker i at:

1. maksimalgrensen for foreldrebetaling for et heldags ordinært barnehagetilbud blir fastsatt til 2 000 kroner per måned fra 1. januar 2025 og til 22 000 kroner per år fra 1. januar 2025.

For kommunene Alstahaug, Alvdal, Andøy, Aremark, Askvoll, Aukra, Aure, Aurland, Austevoll, Austrheim, Averøy, Balsfjord, Bardu, Beiarn, Bindal, Bokn, Bremanger, Brønnøy, Bygland, Bykle, Bø, Bømlo, Dovre, Drangedal, Dyrøy, Dønna, Eidfjord, Engerdal, Etne, Etnedal, Evenes – Evenåssi, Fedje, Fitjar, Fjaler, Fjord, Flakstad, Flatanger, Flå, Folldal, Frosta, Frøya, Fyresdal, Gildeskål, Gjemnes, Gjerstad, Gloppen, Grane, Gratangen, Grong, Grue, Gulen, Hadsel, Hamarøy, Haram, Hattfjelldal, Heim, Hemnes, Hemsedal, Herøy (Møre og Romsdal), Herøy (Nordland), Hitra, Hjartdal, Hjelmeland, Hol, Holtålen, Hustadvika, Hyllestad, Hægebostad, Høyanger, Høylandet, Ibestad, Indre Fosen, Iveland, Kinn, Krødsherad, Kvinesdal, Kvinnherad, Kvite-seid, Kvitsøy, Kvæfjord, Leirfjord, Leka, Lesja, Lierne, Loabåk – Lavangen, Lom, Lund, Lurøy, Luster, Lærdal, Lødingen, Masfjorden, Meløy, Meråker, Midtre Gauldal, Modalen, Moskenes, Målselv, Namsskogan, Nesbyen, Nesna, Nissedal, Nord-Fron, Nore og Uvdal, Nærøysund, Oppdal, Os, Osen, Overhalla,

Rauma, Rendalen, Rennebu, Rindal, Ringebu, Rolag, Rødøy, Røros, Røst, Raarvihke – Røyrvik, Salangen, Saltdal, Sande, Sauda, Sel, Selbu, Seljord, Senja, Sigdal, Sirdal, Skjåk, Smøla, Snåase – Snåsa, Sogndal, Sokndal, Solund, Stad, Steigen, Stor-Elvdal, Stranda, Stryn, Suldal, Sunndal, Sunnfjord, Surnadal, Sømna, Sør-Aurdal, Sørfold, Sør-Fron, Sørreisa, Tingvoll, Tinn, Tjeldsund, Tokke, Tolga, Trysil, Træna, Tydal, Tynset, Tysnes, Ullensvang, Ulvik, Utsira, Vaksdal, Valle, Vang, Vanylven, Vega, Vegårshei, Vestnes, Vestre Slidre, Vestvågøy, Vevelstad, Vik, Vindafjord, Vinje, Værøy, Vågan, Vågå, Våler (Innlandet), Øksnes, Ørland, Øystre Slidre, Åfjord, Ål, Åmli, Åmot, Årdal, Åseral og Åsnes blir maksimalgrensen for foreldrebetaling for et heldags ordinært barnehagetilbud fastsatt til 1 500 kroner per måned fra 1. januar 2025 og 16 500 kroner per år fra 1. januar 2025.

For kommunene i Finnmark og noen kommuner i Nord-Troms (Kåfjord, Skjervøy, Nordreisa, Kvænangen, Karlsøy, Lyngen og Storfjord) blir maksimalgrensen for foreldrebetaling for et heldags ordinært barnehagetilbud fastsatt til 0 kroner fra 1. januar 2025

Dette er i samsvar med forskrift 16. desember 2005 nr. 1478 om foreldrebetaling i barnehager § 1.

2. inntektsgrensen for fritak fra foreldrebetalingen i barnehage for 20 timer settes til 669 050 kroner per år fra 1. august 2025, jf. forskrift 16. desember 2005 nr. 1478 om foreldrebetaling i barnehager § 3.

VIII

Fullmakt til postering mot mellomværendet med statskassen

Stortinget samtykker i at Kunnskapsdepartementet i 2025 kan gi Statens lånekasse for utdanning fullmakt til å inntektsføre utestående midler mot Konverteringsfondet i samme periode som konvertering av lån til stipend blir gjort, og mot Lånekassens mellomværende med statskassen. Mellomværendet utlignes i påfølgende periode når oppgjøret blir overført fra Konverteringsfondet.

IX

Rentekompensasjonsordning

Stortinget samtykker i at Kunnskapsdepartementet i 2025 kan gi nye tilsagn om rentekompensasjon slik at gamle og nye tilsagn tilsvarer en investeringsramme på totalt 2 000 mill. kroner over kap. 225 Tiltak i grunnopplæringen, post 61 Rentekompensasjon for investeringer i læringsarenaer og større utstyr som bidrar til mer praktisk og variert opplæring.

X

Oppheving av anmodningsvedtak

Vedtak nr. 554, 28. mars 2023 blir opphevet.

XI

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2025 kan:

1.

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 923 post 21	kap. 3923 post 1
kap. 923 post 23	kap. 3923 post 2

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas

med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

2. overskride bevilgningen under kap. 923 post 22, slik at summen av overskridelser tilsvarer merinntekter under kap. 5574 post 74.

XII

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2025 kan gi tilsagn om tilskudd ut over gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post Betegnelse	Samlet ramme
920	Norges forskningsråd	
	70 Tilskudd til næringsrettet forskning	2 838 mill. kroner
	72 Tilskudd til marin og maritim forskning	1 361,5 mill. kroner

XIII

Fullmakt til å inngå avtaler om skadesløsholdelse

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2025 kan gi Havforskningsinstituttet fullmakt til, i de tilfeller det anses operasjonelt nødvendig, å inngå avtaler som innebærer at en part selv er ansvar-

lig for egen eiendom og personale i skadetilfeller hvor det etter alminnelig erstatningsrett vil være en annen part som er ansvarlig, med unntak for tilfeller der skaden er forvoldt ved grov uaktsomhet eller forsett (knock-for-knock-prinsippet).

XIV

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Landbruks- og matdepartementet i 2025 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 1137 post 54	kap. 5576 post 70

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

XV

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Landbruks- og matdepartementet i 2025 kan gi tilsagn om tilskudd ut over gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post Betegnelse	Samlet ramme
1137	Forskning og innovasjon 71 Forskningsaktivitet – Norges forskningsråd	556,7 mill. kroner

Oslo, i utdannings- og forskningskomiteen, den 11. desember 2024

Hege Bae Nyholt

leder og ordf. for kap. 200, 201, 220, 221, 928, 3200
og 3220

Eivind Drivenes

ordf. for kap. 253

Jorodd Asphjell

ordf. for kap. 254, 256 og 3256

Himanshu Gulati

ordf. for kap. 258, 2410, 5310 og 5617

Margret Hagerup

ordf. for kap. 257, 273, 288 og 3288

Linda Hofstad Helleland

ordf. for kap. 225, 229, 274 og 3225

Kari-Anne Jønnes

ordf. for kap. 231, 240, 241, 271, 272, 275, 920,
3271 og 3275

Øystein Mathisen

ordf. for kap. 227 og 228

Abid Raja

ordf. for kap. 223, 285 og 3223

Lise Selnes

ordf. for kap. 260, 270, 289, 923 og 3923

Marit Knutsdatter Strand

ordf. for kap. 226, 242, 1137 og 3242

Grete Wold

ordf. for kap. 222, 224, 230, 284, 3222 og 3230

